

Lagrådsremiss

En effektivare flytträtt av försäkringssparande

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 4 april 2019

Per Bolund

Tord Gransbo
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås lagändringar som syftar till att effektivisera möjligheterna att återköpa och överföra (flytta) livförsäkringar.

I syfte att effektivisera den lagstadgade flytträtten föreslås tydligare regler i försäkringsrörelselagen (2010:2043) om vilka kostnader försäkringsföretag ska få beakta när de fastställer avgifter vid återköp och flytt. Det förtydligas att avgiften får avse försäkringsföretagets direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller flyttar, beräknade för försäkringar av samma slag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela föreskrifter om vilka kostnader som ska anses som direkta och som därigenom får beaktas när avgifterna fastställs. Vidare klargörs att försäkringsföretag får ta ut avgifter för att täcka sådana kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta försäkringen eller den försäkring vars sparkapital flyttats. Det föreslås även att det inte ska anses finnas några kvarstående anskaffningskostnader efter tio år från det att försäkringsavtalet ingicks. Ändringarna i försäkringsrörelselagen berör sådana försäkringar som omfattas av den civilrättsliga återköps- eller flytträtten enligt försäkringsavtalslagen (2005:104), dvs. individuell personförsäkring med sparmoment.

Det föreslås vidare att det i inkomstskattelagen (1999:1229) klargörs att hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar får flyttas till en annan pensionsförsäkring med samma person som försäkrad, utan några beskattningskonsekvenser. En sådan flytt ska även kunna ske under en pågående utbetalning av pension, men några pensionsutbetalningar får inte ha påbörjats från den mottagande försäkringen. Det nuvarande kravet på

att den mottagande pensionsförsäkringen ska vara nytecknad föreslås slopas. Detsamma gäller kravet på att den mottagande försäkringen ska vara tecknad av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen.

Det föreslås också ändringar av övergångsbestämmelserna till ändringar i inkomstskattelagen och lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Ändringarna syftar till att förhindra att beskattningen med avkastningsskatt förändras i samband med överlåtelse eller överföring av vissa försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007.

Dessutom föreslås ändringar i skatteförfarandelagen (2011:1244) avseende kontrolluppgifter om pensionsförsäkringar. Det föreslås bl.a. att vissa kontrolluppgifter ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet och att vissa kontrolluppgifter ska ha kommit in till Skatteverket inom 30 dagar, i stället för inom 14 dagar, från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Innehållsförteckning

1	Beslut	5
2	Lagtext	6
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel	6
2.2	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)	7
2.3	Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)	9
2.4	Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)	13
3	Ärendet och dess beredning	15
4	Tidigare behandling av flytträttsfrågan	16
4.1	Lagstiftningsärenden	16
4.2	Överenskommelsen om en branschstandard för transparens och information	17
4.3	Finansinspektionens och Konkurrensverkets rapporter	18
5	Avgifter vid återköp och flytt.....	19
5.1	Gällande rätt och avgifternas storlek	19
5.2	Direkta handläggningskostnader	21
5.3	Kvarstående anskaffningskostnader	21
6	Beskattning av pensionssparande.....	22
6.1	Beskattningen av sparande i pensions- och kapitalförsäkringar.....	22
6.2	Överlåtelse, återköp och flytt	24
6.3	Beskattningen av sparande i kapitalpensionsförsäkringar och försäkringar som tidigare beskattats med premieskatt.....	25
6.4	Krav på kontrolluppgifter.....	26
7	Ändringar i försäkringsrörelselagen.....	27
7.1	Inledning.....	27
7.2	Tillämpningsområdet.....	28
7.3	Tydligare avgifter vid återköp och flytt av individuell personförsäkring med sparmoment	28
7.4	Handläggningstid för flytt av individuell personförsäkring med sparmoment	37
8	Ändringar i skattelagstiftningen	39
8.1	Den skatterättsliga flyttregeln utökas och förtydligas	39
8.2	Kontrolluppgiftsskyldigheten utökas.....	44
8.3	Överlåtelser och överföringar av vissa försäkringsavtal	49
9	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	51
9.1	Ändringar i försäkringsrörelselagen	51
9.2	Ändringar i skattelagstiftningen	55

10	Förslagets konsekvenser	57
10.1	Utgångspunkter	57
10.2	Om flyttmarknaden för livförsäkring	58
10.3	Berörda aktörer.....	62
10.4	Konsekvenser för företag och enskilda	64
10.5	Konsekvenser för stat, myndigheter och domstolar	69
10.6	Alternativa lösningar	70
10.7	Om förslagen inte genomförs	70
10.8	Övriga konsekvenser	71
11	Författningskommentar.....	71
11.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel	71
11.2	Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	72
11.3	Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2011:2043).....	74
11.4	Förslaget till lag om ändring i skatteförarandelagen (2011:1244).....	77
Bilaga 1	Sammanfattning av Finansdepartementets promemoria En effektivare flytträtt av försäkringssparande.....	80
Bilaga 2	Lagförslagen i Finansdepartementets promemoria.....	81
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna beträffande Finansdepartementets promemoria.....	89
Bilaga 4	Sammanfattning av Skatteverkets promemoria Skattskyldighet till avkastningsskatt i samband med vissa överlåtelse och överföringar av försäkringsavtal	90
Bilaga 5	Lagförslagen i Skatteverkets promemoria.....	91
Bilaga 6	Förteckning över remissinstanserna beträffande Skatteverkets promemoria	93

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel,
2. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229),
3. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043),
4. lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel att punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:136) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3. Vid en överlåtelse av försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 till en ny försäkringsgivare eller en överföring av sådana försäkringsavtal från en enhet till en annan hos försäkringsgivaren ska 2 § första stycket 7 a och 9 § sjätte och sjunde styckena tillämpas på det överlåtna eller överförda avtalet om transaktionen sker efter den 31 december 2008.
I sådana fall ska försäkringsavtalet anses ha ingåtts vid den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över.

Föreslagen lydelse

3. Vid en överlåtelse av försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 till en ny försäkringsgivare eller en överföring av sådana försäkringsavtal från en enhet till en annan hos försäkringsgivaren ska 2 § första stycket 7 a och 9 § sjätte och sjunde styckena tillämpas på det överlåtna eller överförda avtalet om transaktionen sker efter den 31 december 2008.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

2. För försäkringsavtal som har överlåtit till en annan försäkringsgivare eller har överförts från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet före ikraftträdandet gäller punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:136) om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel i den äldre lydelsen.

2.2 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹

dels att 58 kap. 18 § ska ha följande lydelse,

dels att punkt 9 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i den lagen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

58 kap.

18 §²

En pensionsförsäkring får återköpas trots bestämmelserna i detta kapitel, om det tekniska återköpsvärdet uppgår till högst ett prisbasbelopp. Ett sådant återköp ska avse hela pensionsförsäkringens värde.

I andra fall får Skatteverket medge återköp, om försäkringstagaren är på obestånd och genom ett återköp av hela eller en del av försäkringens värde kan få en varaktig lösning på sina ekonomiska problem eller om det i övrigt finns synnerliga skäl. Detta gäller dock endast om återköp får ske enligt försäkringsavtalet och försäkringstekniska riktlinjer.

Bestämmelserna i detta kapitel hindrar inte återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken eller 15 kap. 8 § försäkringsavtalslagen (2005:104) av försäkringstagarens tillgodohavande. De hindrar inte heller en överföring av hela pensionsförsäkringens värde direkt till en annan pensionsförsäkring än som avses i 5 § om försäkringstagaren tecknar den i samband med överföringen hos samma eller annan försäkringsgivare med samma person som försäkrad. Överföringen ska i så fall inte anses som pension enligt 10 kap. 5 § första stycket 4 och inte heller som en betalning av premier för pensionsförsäkring.

Bestämmelserna i detta kapitel hindrar inte återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken eller 15 kap. 8 § försäkringsavtalslagen (2005:104) av försäkringstagarens tillgodohavande. De hindrar inte heller en överföring av hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar direkt till en annan pensionsförsäkring än som avses i 5 § om

– försäkringarna har samma person som försäkrad, och

– utbetalning inte har påbörjats från den mottagande försäkringen.

En överföring som uppfyller villkoren i tredje stycket ska inte anses som pension enligt 10 kap. 5 § första stycket 4 och inte heller som en betalning av premier för pensionsförsäkring.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2015:775.

9. Lagen tillämpas i fråga om *överlåtelse av ett försäkringsavtal* som tecknats före den 2 februari 2007 till en annan försäkringsgivare eller *överföring av ett sådant försäkringsavtal* från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet, om överlåtelsen eller överföringen genomförs efter den 31 december 2008. *Försäkringsavtalet* ska efter en sådan överlåtelse eller överföring *anses ha ingåtts vid* den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över. *Försäkringsavtalet ska från den tidpunkten uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a §.*

9. Lagen tillämpas i fråga om försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 *och som överläts* till en annan försäkringsgivare eller *överförs* från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet, om överlåtelsen eller överföringen genomförs efter den 31 december 2008. *Ett pensionsförsäkringsavtal* ska efter en sådan överlåtelse eller överföring *uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § från* den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.
 2. Bestämmelserna i 58 kap. 18 § i den nya lydelsen tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019.
 3. Vid överföring enligt 58 kap. 18 § tredje stycket andra meningen i den nya lydelsen till en pensionsförsäkring som har tecknats före den 2 februari 2007 ska det mottagande pensionsförsäkringsavtalet från överföringstidpunkten uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a §. För det mottagande pensionsförsäkringsavtalet gäller från överföringstidpunkten bestämmelserna i 58 kap. 19 a §.
 4. För försäkringsavtal som har överlåtits till en annan försäkringsgivare eller har överförts från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet före ikraftträdandet gäller punkt 9 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) i den äldre lydelsen.

2.3 Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2010:2043)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (2010:2043)

dels att 4 kap. 18 §, 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § och 13 kap. 23 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 17 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

17 c §

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) får försäkringsföretaget ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar

1. direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag, och

2. kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen.

Det ska inte anses finnas några kvarstående anskaffningskostnader enligt första stycket 2 tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks.

18 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav på soliditet, likviditet och riskhantering som avses i 1 §,

2. vilken information enligt 2 § som ett försäkringsföretag ska lämna till försäkringstagarna, till andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar och till dem som erbjuds att teckna en försäkring i företaget,

3. vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav på god försäkringsstandard som avses i 3 §, *och*

4. villkor för upplåning enligt 6 §.

3. vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav på god försäkringsstandard som avses i 3 §,

4. villkor för upplåning enligt 6 §, *och*

5. vilka kostnader som får beaktas vid beräkningen av de direkta

¹ Senaste lydelse 2015:700.

kostnaderna för den administrativa hanteringen av återköp eller överföring enligt 17 c § första stycket 1.

11 kap.

18 §

Ett livförsäkringsaktiebolag ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller i bolagsordningen.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

b) försäkringsbolagets ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten

till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till det kvarvarande

försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring eller försäkringsbolagets ekonomiska situation.

12 kap.

69 §

Ett ömsesidigt livförsäkringsbolag ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten

till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till det kvarvarande

försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring eller försäkringsbolagets ekonomiska situation.

b) försäkringsbolagets ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

13 kap.

23 §

En livförsäkringsförening ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller stadgarna.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

b) försäkringsföreningens ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring eller försäkringsföreningens ekonomiska situation.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

2. Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsföretaget, i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet,

a) bestämma avgifter på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen, men utan beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som har uppkommit i samband med att försäkringsavtalet ingicks, enligt 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § eller 13 kap. 23 § i den äldre lydelsen, och

b) ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen enligt 4 kap. 17 c § första stycket 2 och andra stycket.

2.4 Förslag till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 9, 10 och 12 §§ och 24 kap. 2 §
skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

9 §

Kontrolluppgift ska lämnas om

1. sådan överföring av hela värdet i en pensionsförsäkring som avses i
58 kap. 18 § tredje stycket inkomstskattelagen (1999:1229), och

2. försäkringsgivares överlåtelse eller överföring av en
pensionsförsäkring till en annan försäkringsgivare eller till en annan del
av försäkringsgivarens verksamhet.

Kontrolluppgift ska lämnas för
juridiska personer och fysiska
personer av den försäkringsgivare
som har överfört värdet i
försäkringen eller överlåtit eller
överfört försäkringen.

I kontrolluppgiften ska uppgift
lämnas om det överlåtna eller
överförda värdet. Kontrollupp-
giften ska också innehålla nöd-
vändiga identifikationsuppgifter
för *försäkringstagaren*, den
försäkrade och den mottagande
försäkringsgivaren.

Kontrolluppgift ska lämnas för
fysiska personer av den för-
säkringsgivare som har överfört
värdet i försäkringen eller överlåtit
eller överfört försäkringen.

I kontrolluppgiften ska uppgift
lämnas om det överlåtna eller
överförda värdet *och den dag då
överlåtelser eller överföringen
gjordes*. Kontrolluppgiften ska
också innehålla nödvändiga identi-
fikationsuppgifter för den för-
säkrade och den mottagande för-
säkringsgivaren *samt för pensions-
försäkringsavtalet hos den över-
låtande eller överförande för-
säkringsgivaren och hos den
mottagande försäkringsgivaren*.

10 §

Kontrolluppgift ska lämnas om omständigheter som medför eller kan
medföra avskattning av en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 19 eller
19 a § inkomstskattelagen (1999:1229).

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av
försäkringsgivare.

I kontrolluppgiften ska uppgift
lämnas om den omständighet som
medför eller kan medföra av-
skattning och det kapital som
hänför sig till försäkringen när
omständigheten inträffar. Kon-
trolluppgiften ska också innehålla

I kontrolluppgiften ska uppgift
lämnas om den omständighet som
medför eller kan medföra av-
skattning och det kapital som
hänför sig till försäkringen när
omständigheten inträffar. Kon-
trolluppgiften ska också innehålla

nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren och den försäkrade.

nödvändiga identifikationsuppgifter för den försäkrade och pensionsförsäkringsavtalet.

12 §¹

Kontrolluppgift ska lämnas om sådan försäkring eller sådant avtal om tjänstepension som avses i 2 § första stycket 6–10 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Kontrolluppgift ska lämnas för juridiska personer och fysiska personer av försäkringsgivare och tjänstepensionsinstitut.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om kapitalunderlag för försäkringen respektive avtalet om tjänstepension beräknat enligt 3 a–3 c §§ lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Kontrolluppgiften ska också innehålla uppgift om huruvida

1. försäkringen är en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring, *eller*

2. avtalet om tjänstepension är jämförbart med en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring.

Av kontrolluppgiften ska det framgå om försäkringen är en

pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring respektive om

avtalet om tjänstepension är jämförbart med en pensions-

försäkring eller en kapital-

försäkring. I fråga om en pensionsförsäkring och ett sådant

avtal om tjänstepension som är jämförbart med en pensions-

försäkring ska kontrolluppgiften även innehålla nödvändiga

identifikationsuppgifter för dessa.

24 kap.

2 §

Kontrolluppgift enligt 22 kap. 9–11 §§ ska ha kommit in till Skatteverket inom 14 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade.

Kontrolluppgift enligt 22 kap. 9–11 §§ ska ha kommit in till Skatteverket inom 30 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

2. Lagen tillämpas första gången på uppgifter som avser beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 29 april 2010 att ge en särskild utredare i uppdrag att bl.a. analysera flytträtt av försäkringssparande och vissa andra livförsäkringsfrågor med huvudsakligt syfte att stärka försäkringstagarnas intressen (dir. 2010:43). Utredningen antog namnet Livförsäkringsutredningen. Utredningen redovisade sitt uppdrag i betänkandet Förstärkt försäkringstagarskydd (SOU 2012:64) i september 2012. Betänkandet har remissbehandlats och remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2012/03967/FMA/FPM). I promemorian En effektivare flytträtt av försäkringssparande, som upprättats inom Finansdepartementet, behandlas Livförsäkringsutredningens förslag som avser avgifter vid återköp och flytt i försäkringsrörelselagen (2010:2043) och den skatterättsliga flyttregeln i 58 kap. 18 § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL.

Vidare beslutade regeringen den 29 mars 2012 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över regleringen om tjänstepension samt beskattningen av livförsäkringsföretag (dir. 2012:22). Utredningen antog namnet Tjänstepensionsbeskattningsutredningen. Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande Tjänstepension – tryggandelagen och skattereglerna (SOU 2015:68) i juni 2015. Betänkandet har remissbehandlats och remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2015/03570/S1). I Finansdepartementets promemoria behandlas även Tjänstepensionsbeskattningsutredningens förslag som avser den skatterättsliga flyttregeln i 58 kap. 18 § IL.

I juni 2014 fick Finansinspektionen i uppdrag av regeringen att verka för en överenskommelse i livförsäkrings- och pensionsbranschen om en branschstandard för ökad transparens och bättre information i samband med flytt av pensionsförsäkringar (Fi2014/02300/FMA/MF). Uppdraget utmynnade i en branschöverenskommelse om informationsgivning. Finansinspektionen har i en rapport från december 2016, Lägesrapport om branschöverenskommelse för ökad transparens vid flytträtt för pensions-sparande, följt upp hur överenskommelsen har genomförts i branschen (Fi2016/00843/FPM).

Skatteverket föreslog i en hemställan till Finansdepartementet den 6 december 2010 att den skatterättsliga flyttregeln skulle ändras så att det klart framgår att värdet i en överlåten pensionsförsäkring kan överföras till en ny pensionsförsäkring utan beskattningskonsekvenser (Fi2010/05494/FMA/FPM). I hemställan föreslogs även att överlåtelser av pensionskapital från en pensionsförsäkring där försäkringstagaren inte längre existerar ska omfattas av flyttregeln.

Skatteverket överlämnade i februari 2012 promemorian Förslag till vissa ändringar i skatteförfarandelagen (2011:1244), förkortad SFL, till Finansdepartementet. I promemorian föreslogs en viss ökad kontrolluppgiftsskyldighet avseende pensionsförsäkringar. Skatteverket har under hand meddelat att vissa av förslagen i promemorian inte längre är aktuella. Promemorian har remissbehandlats och remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2012/00578/S3). Dessutom har Skatteverket under hand föreslagit en ändring om tidsfrist för lämnande av vissa

kontrolluppgifter. Även förslagen i Skatteverkets promemoria från 2012 behandlas i Finansdepartementets promemoria.

En sammanfattning av förslagen i Finansdepartementets promemoria finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. Dessa förslag remitterades fram till och med den 16 november 2017. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3* och remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2017/03188/FMA/FPM).

Skatteverket överlämnade i juni 2014 promemorian Skattskyldighet till avkastningsskatt i samband med vissa överlåtelser och överföringar av försäkringsavtal. I promemorian föreslogs förändringar av övergångsbestämmelser till inkomstskattelagen och lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Även Skandia föreslog i en hemställan till Finansdepartementet i oktober 2012 förändringar av nämnda övergångsbestämmelser (Fi2012/03974/S1). En sammanfattning av förslagen i Skatteverkets promemoria från 2014 finns i *bilaga 4*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 5*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 6* och remissvaren finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2014/02271/S1).

I denna lagrådsremiss behandlas förslagen i Finansdepartementets promemoria och Skatteverkets promemoria från 2014.

4 Tidigare behandling av flytträttsfrågan

4.1 Lagstiftningsärenden

Frågan om införande av regler som ger en försäkringstagare rätt att återköpa eller flytta sitt försäkringssparande från ett försäkringsföretag till ett annat har behandlats i flera lagstiftningsärenden.

I januari 2000 infördes en möjlighet för försäkringstagare att utan skattekonsekvenser flytta värdet av en livförsäkring som klassificeras som pensionsförsäkring enligt inkomstskattelagen, till en annan pensionsförsäkring meddelad av samma eller annan försäkringsgivare (prop. 1998/99:87). För att försäkringstagaren skulle kunna utnyttja denna möjlighet krävdes emellertid att parterna hade avtalat om detta. Även för återköp av kapitalförsäkring krävdes att parterna hade avtalat om en sådan möjlighet.

Den 1 januari 2006 infördes en civilrättslig reglering i försäkringsavtalslagen (2005:104), förkortad FAL, som ger försäkringstagaren en ovillkorlig rätt att återköpa en individuell personförsäkring, om inte annat följer av försäkringens art eller av skattelagstiftningen (se 11 kap. 5 § och prop. 2003/04:150). Hänvisningen till försäkringens art innebär att regeln är tillämplig på försäkringar med sparmoment som kan åsättas ett positivt tekniskt återköpsvärde och där det är säkert att ett försäkringsfall förr eller senare kommer att inträffa. Eftersom reglerna om ansvarsinträde, uppsägning och ändring passar mindre väl för kollektivavtalsgrundad försäkring begränsades återköpsrätten till att omfatta endast individuella tjänstepensionsförsäkringar.

Hänvisningen till skattelagstiftningen i försäkringsavtalslagen medför att endast en mycket begränsad del av pensionsförsäkringarna kan återköpas. I princip är det fråga om försäkringar med små återköpsvärden (58 kap. 18 § IL). Återköpsrätten omfattar försäkringar som är tecknade den 1 januari 2006 och därefter. I sammanhanget bör även nämnas att det i försäkringsavtalslagen (11 kap. 5 § andra stycket) finns en tidsbegränsning som syftar till att motverka kringgående av lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Begränsningen innebär att ett återköp eller en flytt tidigast får ske ett år efter att avtalet tecknats.

Den 1 juli 2007 utökades försäkringstagarens rätt till återköp till att även omfatta en ovillkorlig rätt till flytt av pensionskapital till en annan försäkringsgivare. Därutöver infördes kompletterande regler av näringsrättslig art för att säkerställa att den lagstadgade återköps- och flytträtten får genomslag på marknaden (se prop. 2006/07:26). Dessa regler innebär att om försäkringen omfattas av återköps- och flytträtten, ska försäkringsföretaget se till att detta framgår av försäkringsavtalet och de närmare villkoren för återköpet eller flytten (4 kap. 17 a § försäkringsrörelselagen [2010:2043], förkortad FRL). Om en försäkringstagare vill flytta försäkringen till ett annat försäkringsföretag, ska det företag från vilket försäkringens värde flyttas så snart som möjligt överföra värdet och de uppgifter om försäkringen som behövs till det andra företaget (4 kap. 17 b § FRL). Rätten till återbäring vid återköp eller flytt ska bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall. En avvikelse från denna huvudprincip kan dock vara försvarlig med hänsyn till det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring eller försäkringsföretagets ekonomiska situation. Vidare ska avgifter vid återköp och flytt bestämmas på grundval av företagets kostnader för detta samt med beaktande av sådana kvarstående anskaffningskostnader (exempelvis provision till försäkringsförmedlare) som annars skulle ha täckts av premieuttaget (se 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § och 13 kap. 23 § FRL).

Flytträtten har inte någon retroaktiv verkan. Detta motiveras i förarbetena med att båda avtalsparter har ett berättigat intresse av att förutsättningarna för ingångna avtal inte rubbas och att försiktighet är påkallad när man överväger att införa regler med retroaktiv verkan.

4.2 Överenskommelsen om en branschstandard för transparens och information

I juni 2014 fick Finansinspektionen i uppdrag av regeringen att verka för en överenskommelse i livförsäkrings- och pensionsbranschen om en branschstandard för transparens och information i samband med flytt av pensionsförsäkringar (Fi2014/02300/FMA/MF).

Finansinspektionen har bedrivit arbetet tillsammans med branschföreningen Svensk Försäkring. Uppdraget resulterade i dels en branschöverenskommelse om informationsgivning i samband med flytt av pensionsförsäkrings värde, dels en branschståndpunkt om s.k. jämförpris vid köp av livförsäkringsprodukter av sparandetyper. Både branschöverenskommelsen och branschståndpunkten antogs av Svensk Försäkrings

styrelse den 10 juni 2015. Överenskommelsen trädde i kraft den 1 januari 2016.

Finansinspektionen har följt upp hur överenskommelsen har genomförts i branschen och redovisade uppföljningen till Finansdepartementet den 27 december 2016, se Lägesrapport om branschöverenskommelse för ökad transparens vid flytträtt för pensionssparande (Fi2016/00843/FPM). I rapporten konstaterar inspektionen att det har förekommit ett antal igångsättningssvårigheter för företagen. Inspektionen anser vidare att överenskommelsen får ses som ett uttryck för god försäkringsstandard. Dessutom föreslår inspektionen att överenskommelsen förtydligas och ses över när det gäller tidpunkten för informationen före flytt. Slutligen föreslår inspektionen att överenskommelsen utökas till att omfatta även flytt inom ett företag till en ny produkt och till alla alternativa tjänstepensionslösningar med individuella inslag.

4.3 Finansinspektionens och Konkurrensverkets rapporter

I den i avsnitt 4.2 nämnda lägesrapporten konstaterar Finansinspektionen vidare att uttag av rörliga avgifter kan leda till höga avgifter vid flytt av stora belopp. Särskilt i de fall där avgiftsmodellen innebär att en fast avgift tas ut i kombination med en rörlig avgift i procent baserat på flyttat spar-kapital. Modellen innebär en form av avgiftstrappa som medför en hög procentuell avgift om försäkringen flyttas under det första året. Därefter trappas avgiften normalt av för att upphöra efter tre till tio år efter avtals-tidpunkten. Dock förekommer modeller där det inte finns någon bortre gräns för avgiftsuttaget.

Finansinspektionen anser att det är svårt att förstå vilka kostnader avgiftsuttaget ska täcka eftersom denna avgiftsmodell inte används av hela försäkringsbranschen. Dessa former av avgiftsuttag måste enligt inspek-tionens mening ifrågasättas. Vidare konstaterar Finansinspektionen att avgiftsuttaget varierar mellan traditionell försäkring och fondförsäkring samt att interna flyttar inom bolagen kan vara gratis.

Konkurrensverket har, inom ramen för sin konkurrensfrämjande verk-samhet, analyserat flyttavgifter i rapporten 2016:12 Flyttavgifter på livförsäkringsmarknaden – potentiella inlåsnings effekter bland pensions-försäkringar. I rapporten konstaterar även Konkurrensverket att flytt-avgiften i många fall utgör en procentandel av kundens sparade kapital. I vissa fall är avgiften uppbyggd som en trappa och går mot noll ju fler år sparandet har pågått. I andra fall kvarstår den procentuella avgiften även efter många års sparande. Den procentuella avgiften kan bli väldigt hög om kunden väljer att flytta sitt kapital sent i livet. Verket noterar att det är framför allt kunder med större kapital som tenderar att vara mer aktiva på flyttmarknaden jämfört med övriga kunder. De högsta avgifterna återfinns generellt inom de privata pensionsförsäkringarna och de individuella tjänstepensionsförsäkringarna.

I rapporten konstateras att drygt en procent, drygt 27 miljarder kronor, av det totala försäkringskapitalet flyttades under 2015 mellan eller inom

livförsäkringsföretag. Inom kollektivavtalsgrundad tjänstepension förekommer relativt få flyttar, trots lägre avgifter. Enligt Konkurrensverket kan det bero på att det antingen inte finns intresse för flytt eller att det finns andra hinder som motverkar en flytt. Flyttarna går i huvudsak från traditionell försäkring till fondförsäkring.

Vidare konstaterar Konkurrensverket att det kan ta mellan sex och tio år för en genomsnittlig kund att betala tillbaka kostnaderna för en flytt. För flytt av fribrev, där premiebetalningarna inte kan återupptas, får kunden svårt att räkna hem flytten under överskådlig tid. Det förefaller dock inte som att livförsäkringsföretagen använder flyttavgifterna till att kunna ta ut högre avgifter från sina kunder. I stället verkar flyttavgifterna användas till att inte förlora stora delar av kundbasen på kort tid.

För att komma tillrätta med höga flyttavgifter föreslår Konkurrensverket att det införs en tidsbegränsning för den delen av flyttavgiften som motsvarar de administrativa kostnaderna som är förknippade med hantering av flytten. Tidsbegränsningen kan t.ex. sättas till fem år för fond- eller depåförsäkring och åtta eller tio år för traditionell försäkring. Konkurrensverket föreslår även att den återstående delen av den administrativa kostnaden som livförsäkringsföretagen får ta ut efter tidsbegränsningen specificeras i lag. Exempelvis skulle denna återstående del av avgiften kunna utformas som en andel av antingen inkomstbasbeloppet eller prisbasbeloppet. När det gäller fribrev anser Konkurrensverket att det kan vara rimligt att mindre fribrev kan flyttas utan kostnad när det gått ett visst antal år sedan sista premieinbetalning. Detta skulle enligt verket kunna gynna både livförsäkringsföretag och försäkringstagare.

Övriga förslag som lämnas i rapporten rör minimitidsgräns för informationsgivning vid villkorsförändring, att möjliggöra sammanslagning av fribrev och en lagstadgad flytträtt för samtliga privata pensionsförsäkringar och individuella tjänstepensionsförsäkringar.

5 Avgifter vid återköp och flytt

5.1 Gällande rätt och avgifternas storlek

Allmänt om avgifter

Enligt gällande rätt ska avgifter vid återköp och flytt av en individuell personförsäkring med sparmoment baseras på försäkringsföretagets kostnader för detta (11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § och 13 kap. 23 § FRL). Hänsyn ska även tas till sådana kvarstående anskaffningskostnader (t.ex. obetalda provisioner till försäkringsförmedlare) som annars skulle ha täckts av det framtida premieuttaget. Denna reglering av avgiftsuttaget omfattar sådana försäkringar som har tecknats efter den 30 juni 2007. Avsikten är att den försäkringstagare som återköper försäkringen eller flyttar sitt sparkapital, ska bära sina egna kostnader för hanteringen av återköpet eller flytten, så att varken försäkringstagaren eller det kvarvarande försäkringstagar-kollektivet missgynnas (prop. 2006/07:26 s. 55).

Det kan emellertid vara problematiskt att avgöra vilka specifika kostnader som uppstår för ett försäkringsföretag med anledning av ett återköp eller en flytt. Detta beror på att de berörda företagen i normalfallet tar ut premier och avgifter som är utjämnade över avtalstiden. Försäkringsavgifterna bygger på en förväntad avtalstid och att de sammanlagda intäkterna över avtalstiden ska täcka de driftkostnader som företaget har för försäkringsadministration och kundservice. Det inkluderar kostnader för rådgivning och eventuella provisioner eller andra ersättningar. I de fall försäkringstagaren avbryter premiebetalningarna i förtid, finns det en risk att företaget inte får full täckning för de kostnader som har uppstått, om inte detta kompenseras med avgifter vid återköp och flytt.

Privata pensionsförsäkringar och individuell tjänstepension

På Konsumenternas Försäkringsbyrås (Konsumenterna) webbplats publiceras en sammanställning av de villkor som försäkringsföretagen tillämpar vid flytt av pensionskapital i privata pensionsförsäkringar och individuell tjänstepension. Inom området för privat pensionsförsäkring skiljer sig avgiftsstrukturen åt mellan de sexton företag som finns omnämnda på webbplatsen. Åtta företag tar ut en rörlig avgift beräknad som en procentsats av pensionskapitalets storlek och av dessa åtta är det fyra företag som har en avtagande trappa över åren. Övriga företag har en fast avgift, vilket innebär att avgiften är densamma oavsett försäkringstid och flyttvärde. Fyra företag tar inte ut någon avgift alls vid en flytt.

För individuell tjänstepension förekommer fjorton företag i jämförelsen. Sex av de företagen tar ut både en fast och rörlig flyttavgift, tre har enbart rörlig avgift och ett företag har enbart fast avgift. Den vanligaste avgiftsformen för de företag som tillämpar rörlig avgift är i likhet med privat pensionsförsäkring en avtagande trappa över åren (7 av 9). Sex företag fortsätter att ta ut en flyttavgift efter 10 år. Slutligen är det fyra företag som inte tar ut någon flyttavgift.

Utifrån uppgifterna på Konsumenternas webbplats kan två typexempel tas fram för att illustrera avgifternas storlek för privat pensionsförsäkring (www.konsumenternas.se, 2016-10-16). I det ena exemplet uppgår flyttvärdet till 80 000 kronor och i det andra till 1,6 miljoner kronor. Flytten antas ske till ett annat företag sex år efter avtalets ingående.

Beräkningen är genomförd enligt följande:

$\text{Flyttvärde} \times \text{Avgift (i \%)} + \text{Fast avgift}$
--

Vid en flytt av 80 000 kronor varierar flyttavgifterna från 0 kronor till 4 800 kronor. När försäkringsvärdet uppgår till 1,6 miljoner kronor varierar flyttavgifterna från 0 kronor till 80 800 kronor. De högsta avgifterna uppkommer i de fall där avgiftsmodellen är uppbyggd som en procentuell avgift på flyttvärdet.

Kapitalförsäkringar

Avgifterna vid återköp av kapitalförsäkringar motsvarar i huvudsak de principer som gäller för pensionsförsäkringar enligt det som redovisas

ovan. Det rör sig därvid även om liknande produkter (fondförsäkringar och traditionellt förvaltade försäkringar), vilka anpassats i förhållande till de skattemässiga villkoren för pensions- respektive kapitalförsäkringar. Det förekommer således för både pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar avgiftsstrukturer med fasta avgifter respektive rörliga avgifter som beräknas efter storleken på den aktuella försäkringens sparkapital. Såväl ett återköp av en kapitalförsäkring som flytt av en pensionsförsäkrings värde kan således vara förenat med avgifter uppgående till betydande belopp.

5.2 Direkta handläggningskostnader

Livförsäkringsutredningen genomförde en kartläggning av hur många arbetstimmar som i genomsnitt krävs för att handlägga en flytt av en individuell personförsäkring med sparmoment (se SOU 2012:64 s. 479). Kartläggningen visar att handläggningen i genomsnitt tar en till tre timmar och kan variera mellan olika produktområden (fondförsäkring respektive traditionellt förvaltat försäkring). I syfte att beräkna handläggningskostnaden för en flytt har utredningen gjort ett antagande om att en handläggare i genomsnitt kostar 750 kronor per arbetad timme. Det medför att den direkta handläggningskostnaden för en flytt skulle kunna variera från 750 kronor till 2 250 kronor.

I december 2016 överlämnade Finansinspektionen en lägesrapport till Finansdepartementet (se avsnitt 4.3). Rapporten är en uppföljning av utvecklingsarbetet och det faktiska genomförandet av en branschöverenskommelse framtagen av Svensk Försäkring i samarbete med Finansinspektionen. Som ett led i uppföljningsarbetet skickade inspektionen ut en enkät med frågor om avgiftsuttaget till 20 livförsäkringsföretag. Utifrån svaren konstaterade inspektionen att det vanligtvis inte förekommer några specifika avgifter vid inflytt av pensionskapital och att två företag ger viss kompensation för kostnader som kan uppstå för den försäkrade vid en flytt. Vidare konstaterades att den fasta flyttavgiften varierar från 500 kronor till 1 000 kronor. Den högsta rörliga avgiften uppgår till fem procent av flyttkapitalet. I enkätsvaren kan också utläsas att ett livförsäkringsbolag har höjt sina flyttavgifter mellan den 1 juli 2014 och den 1 november 2016.

5.3 Kvarstående anskaffningskostnader

I Sverige distribueras och administreras individuella personförsäkringar med sparmoment genom försäkringsföretagens anställda och försäkringsförmedlare. Kollektivavtalsgrundad tjänstepension (kollektiv personförsäkring) administreras däremot i huvudsak av s.k. valcentraler. Hur försäkringsföretagen väljer att distribuera sina försäkringar är ett beslut som ofta grundar sig på en bedömning av vilken modell som är mest lönsam och effektiv. Faktorer som kan påverka valet av distributionsmodell är t.ex. det aktuella försäkringsföretagets geografiska etablering, om företaget är nybildat eller inte, vilken typ av försäkring som ska distribueras samt hur viktigt det är för företaget att ha en egen relation med försäkringstagarna.

I samband med kundanskaffningen uppstår kostnader för försäkringsföretaget. De kan bl.a. bestå i lön till de anställda eller ersättning till en försäkringsförmedlare. Ersättningsformerna och beloppens storlek till förmedlarna varierar på marknaden. Tidigare var det vanligt förekommande att förmedlaren fick en s.k. up front-ersättning, som innebar att denne fick en engångsersättning från försäkringsföretaget vid tecknandet av försäkring. Up front-ersättningen beräknades ofta som en procentsats av det i framtiden förväntade investerade beloppet, dvs. de kommande premieinbetalningarna. Detta innebar således att förmedlaren kunde få ersättning vid avtalstidpunkten för hela inbetalningsperioden, oavsett hur lång den faktiska avtalstiden sedan blev. Av Finansinspektionens rapport Ett nödvändigt steg för en bättre sparandemarknad framgår att up front-ersättningen under 2014 varierade mellan 0 procent och 30 procent av det investerade beloppet (s. 9). Exempelvis kunde en up front-ersättning på fem procent för en fondförsäkring med en årspremie om 40 000 kronor och en betalningstid på tio år, ge 20 000 kronor i ersättning till förmedlaren. Up front-ersättningar fasas numera ut och det införs i stället andra ersättningsmodeller, bl.a. som en konsekvens av nya regler i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution (se prop. 2017/18:216).

Sammanfattningsvis innebär de nya distributionsreglerna att det inte längre kommer att vara tillåtet för en försäkringsdistributör att ta emot eller betala dels up front-provisioner, dels annan tredjepartsersättning om den påverkar den relevanta tjänsten eller försäkringen negativt (4 kap. 3 §, 6 kap. 8 och 9 §§ och 7 kap. 1 § lagen om försäkringsdistribution). Följaktligen kommer de reglerna indirekt påverka storleken på de anskaffningskostnader som ett försäkringsföretag i en återköps- eller flyttsituation kan begära avgifter från kunden för att täcka. Under en tid kommer det dock fortfarande att finnas betydande bestånd av försäkringar som tecknats innan de nya reglerna trädde i kraft och som belastas av höga anskaffningskostnader hänförliga till bl.a. up front-ersättningar till försäkringsförmedlare.

6 Beskattning av pensionssparande

6.1 Beskattningen av sparande i pensions- och kapitalförsäkringar

Skatterättsligt delas livförsäkringar in i pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. Denna indelning är avgörande för beskattningen.

Premier för sparande i egna pensionsförsäkringar var t.o.m. den 31 december 2015 avdragsgilla inom vissa ramar. Den 1 januari 2016 slopades rätten att göra avdrag för premier för pensionsförsäkring med ett fast belopp (prop. 2015/16:1 Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 6.6, bet. 2015/16:FiU1, rskr. 2015/16:51). Anställda som helt saknar pensionsrätt i anställning eller skattskyldiga som har inkomst av aktiv näringsverksamhet kan fortfarande göra avdrag med ett belopp som motsvarar 35 procent av den avdragsgrundande inkomsten, dock högst 10 prisbasbelopp (59 kap. 1 a och 5 §§ IL). Belopp som betalas ut i

pension ska tas upp till beskattning i inkomstslaget tjänst (10 kap. 5 § och 11 kap. 1 § IL). Alla utbetalningar från en pensionsförsäkring är skattepliktiga fullt ut även om försäkringspremierna inte har dragits av i sin helhet på grund av den begränsade avdragsrätten.

Arbetsgivarens tryggnad av pensionsutfästelser genom betalning av premier för pensionsförsäkringar beskattas enligt samma princip. Arbetsgivaren får göra avdrag för tryggnad av pensionsutfästelse som en kostnad. Avdraget får dock enligt huvudregeln inte för någon arbetstagare överstiga 35 procent av lönen eller 10 prisbasbelopp (28 kap. 5 § IL). På arbetsgivarens kostnader för att trygga pensionsutfästelser betalas särskild löneskatt med 24,26 procent (1 § lagen [1991:687] om särskild löneskatt på pensionskostnader). Förmånen är skattefria för arbetstagaren (11 kap. 6 § IL), men utfallande belopp ska tas upp till beskattning i inkomstslaget tjänst.

Premier för kapitalförsäkringar får inte dras av. Å andra sidan är belopp som faller ut på grund av kapitalförsäkringar, inklusive återbäring, skattefria (8 kap. 14 och 24 §§ IL).

På pensionsmedel betalas avkastningsskatt. Avkastningsskatten tas ut på ett schablonmässigt beräknat skatteunderlag. För pensionsförsäkringar är skatteunderlaget kapitalunderlaget multiplicerat med den genomsnittliga statslåneräntan under kalenderåret närmast före ingången av beskattningsåret, dock lägst 0,5 procent av kapitalunderlaget. För kapitalförsäkringar är skatteunderlaget kapitalunderlaget multiplicerat med statslåneräntan vid utgången av november kalenderåret närmast före beskattningsåret ökad med en procentenhet, dock lägst 1,25 procent av kapitalunderlaget. Skatten för pensionsförsäkringar uppgår till 15 procent av skatteunderlaget och för kapitalförsäkringar till 30 procent av skatteunderlaget (3 d och 9 §§ lagen [1990:661] om avkastningsskatt på pensionsmedel).

Bestämmelserna i 58 kap. IL som reglerar uppdelningen mellan pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar har i allt väsentligt tillkommit till följd av förslagen i proposition 1975/76:31 om ändrade beskattningsregler för pensionsförsäkringar m.m. Motivet bakom 1975 års lagändringar var att få till stånd ett system där endast pensionsförsäkringar som tjänar ett verkligt pensioneringsändamål skattesubventioneras. Pensioneringssyftet anges inte direkt i lagtexten utan uttrycks i stället genom ett antal kvalitativa villkor som uppställs på en pensionsförsäkring (58 kap. 10–15 §§ IL). De kvalitativa villkoren avser bl.a. försäkringens ändamål (ålders-, sjuk- eller efterlevandepension), villkoren för utbetalning samt inlåsningen av pensionskapitalet (begränsningar i förfoganderätten). Samtliga villkor måste vara uppfyllda för att försäkringen ska anses vara en pensionsförsäkring, både när det gäller en privat pensionsförsäkring och en tjänstepensionsförsäkring. Om något av de kvalitativa villkoren inte är uppfyllt när försäkringsavtalet ingås är en livförsäkring i skattehänseende att anse som en kapitalförsäkring. Även en försäkring som uppfyller villkoren för en pensionsförsäkring kan dock tecknas som en kapitalförsäkring.

6.2 Överlåtelse, återköp och flytt

Av 11 kap. 5 § andra stycket FAL, följer en rätt för försäkringstagaren att återköpa en individuell livförsäkring eller överföra hela värdet i försäkringen i den mån inte rätt till detta saknas enligt inkomstskattelagen. Ett förfogande över försäkringen är utan verkan i den mån förfogandet är förbjudet enligt ett försäkringsvillkor som enligt inkomstskattelagen ska tas in i försäkringsavtalet (14 kap. 14 § FAL). Enligt 58 kap. 16 § IL får en pensionsförsäkring som huvudregel inte överlåtas eller återköpas. Det finns emellertid i inkomstskattelagen några undantag från förbudet att överlåta eller återköpa en pensionsförsäkring.

En överlåtelse av en pensionsförsäkring är tillåten till följd av ändring av anställningsförhållanden, förutsatt att försäkringen före eller efter överlåtelsen är en tjänstepensionsförsäkring. Detta innebär att en tjänstepensionsförsäkring kan övergå till en privat pensionsförsäkring om en person avslutar sin anställning och börjar bedriva en enskild näringsverksamhet. Likaså kan en enskild näringsidkare som börjar en anställning överlåta sin privata pensionsförsäkring till sin nya arbetsgivare. Försäkringen övergår då till en tjänstepensionsförsäkring under förutsättning att arbetsgivaren åtar sig att betala samtliga premier (prop. 1975/76:31 s. 123). Överlåtelse är tillåten även på grund av utmätning, ackord, konkurs eller genom bodelning (58 kap. 17 § IL).

Vad som är ett återköp definieras inte i försäkringsavtalslagen eller i inkomstskattelagen. Av förarbetena till försäkringsavtalslagen framgår att ett återköp föreligger när försäkringsförhållandet avslutas genom att försäkringsbolaget betalar ut försäkringens tekniska återköpsvärde (prop. 2003/04:150 s. 256). Det belopp som betalas ut anses enligt 10 kap. 5 § första stycket 4 IL som pension och ska tas upp i inkomstslaget tjänst.

När det gäller återköp är det enligt 58 kap. 18 § IL möjligt att utan dispens återköpa pensionsförsäkringar med ett lågt återköpsvärde (ett prisbasbelopp). I övriga fall krävs medgivande från Skatteverket. Sådant medgivande kan ges om försäkringstagaren är på obestånd och genom ett återköp kan få en varaktig lösning på sina ekonomiska problem eller om det i övrigt finns synnerliga skäl. Vidare krävs att återköp får ske enligt försäkringsavtalet och försäkringstekniska riktlinjer.

Återköpsreglerna hindrar inte heller att hela värdet i en pensionsförsäkring överförs direkt till en annan pensionsförsäkring som försäkringstagaren tecknar i samband med överföringen med samma person som försäkrad, en s.k. flytt (58 kap. 18 § tredje stycket andra meningen IL). Återköpsreglerna hindrar inte heller en återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken och 15 kap. 8 § FAL. I nämnda paragrafer avses vissa bodelningsfall och bl.a. återkrav vid försäkringstagarens konkurs.

Den skatterättsliga flyttregeln har tillkommit efter förslag i proposition 1998/99:87 Ändrade försäkringsrörelseregler. I propositionen anges att en förutsättning för flytt är att den nya försäkringen är av motsvarande slag som den tidigare försäkringen samt att försäkringens hela behållning överförs direkt från den ursprungliga försäkringen till den nya, så att t.ex. inga kontanter betalas ut (s. 328). Syftet med bestämmelsen är att skattereglerna inte ska motverka möjligheterna att flytta pensionssparandet inom ramen för försäkringsavtalet och den civilrättsliga

lagstiftningen så länge pensioneringssyftet fortsatt upprätthålls. Till skillnad från den civilrättsliga flyttregeln i försäkringsavtalslagen omfattar den skatterättsliga flyttregeln alla typer av pensionsförsäkringar, även kollektivavtalsgrundade försäkringar. Det framhålls i propositionen att det inte finns några skäl att undanta tjänstepensionsförsäkringar från bestämmelserna om flytt, särskilt mot bakgrund av att nya tjänstepensionsavtal på arbetsmarknaden möjliggör för den enskilde att själv välja försäkringsgivare (s. 328). Regeln omfattar även flytt mellan olika pensionsförsäkringar hos en och samma försäkringsgivare. En sådan flytt kan bero på att en önskad förändring av villkoren inte är möjlig inom ramen för det befintliga avtalet.

Det torde inte vara fråga om flytt enligt flyttregeln när försäkringen delas upp inom ramen för ett och samma försäkringsavtal, oavsett om det av systemtekniska skäl krävs att försäkringskapitalet delas upp på flera försäkringsnummer. Det kan exempelvis gälla fall där den försäkrade har möjlighet att låta värdet i en pensionsförsäkring utbetalas delvis under viss period – under delpensionering – med ett periodiskt belopp och senare med ett annat belopp efter ordinarie pensionstidpunkt. Denna möjlighet finns i flera kollektivavtalade pensionsplaner. Enligt ett avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen är det inte fråga om flytt när en sammanföring av flera tjänstepensionsförsäkringar sker på initiativ av försäkringsbolaget och inte förutsätter samtycke eller annan medverkan av försäkringstagaren eller den försäkrade (HFD 2017 ref. 31).

6.3 Beskattningen av sparande i kapitalpensionsförsäkringar och försäkringar som tidigare beskattats med premieskatt

För pensionsförsäkringar är avkastningsskatten 15 procent av skatteunderlaget och för kapitalförsäkringar 30 procent av skatteunderlaget (9 § lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel).

Till och med den 1 februari 2007 var det möjligt att teckna s.k. kapitalpensionsförsäkringar. En kapitalpensionsförsäkring är en kapitalförsäkring med samma villkor som en pensionsförsäkring. Kapitalpensionsförsäkringar likställdes i en tidigare lydelse av 9 § lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel med pensionsförsäkringar vilket medförde att dessa försäkringar skulle beskattas med den lägre skattesatsen. När särreglerna för kapitalpensionsförsäkringar slopades, angavs i punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagändringen att avtal om kapitalpensionsförsäkring som ingåtts senast den 1 februari 2007 skulle likställas med pensionsförsäkring vid tillämpningen av 9 § lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Den lägre skattesatsen ska således fortsättningsvis gälla för kapitalpensionsförsäkringar som tecknats före den 2 februari 2007. Undantag kan dock gälla för vissa premier som betalats in efter nämnda datum.

För att upprätthålla neutraliteten i beskattningen mellan svenska och utländska försäkringar infördes i samband med 1990 års skattereform en skatt på premier betalda av den som är bosatt i Sverige för kapital-

försäkringar och andra personförsäkringar som meddelats i en försäkringsverksamhet i utlandet. Bestämmelserna om premieskatt för utländska kapitalförsäkringar slopades vid utgången av 1996 och ersattes från och med 1 januari 1997 med avkastningsskatt på motsvarande sätt som gäller för svenska kapitalförsäkringar. I samband med att bestämmelserna om premieskatt slopades, infördes bestämmelser som innebär att i fråga om försäkringsavtal som ingåtts före den 1 januari 1997 ska endast den del av försäkringens värde beskattas med avkastningsskatt som överstiger värdet vid den tidpunkten, med tillägg för en årlig beräknad värdestegring. Bestämmelserna infördes för att förhindra dubbelbeskattning av det sparande som redan beskattats med premieskatt och återfinns i dag i 3 a § åttonde stycket lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Detta innebär således att även försäkringar som tidigare beskattats med premieskatt och som tecknats före den 1 januari 1997 gäller en lägre beskattning i ett avkastningsskattehänseende än vad som gäller för kapitalförsäkringar.

6.4 Krav på kontrolluppgifter

I skatteförfarandelagen finns bl.a. bestämmelser om skyldighet att lämna kontrolluppgifter.

Kontrolluppgifter ska enligt 14 kap. 1 § SFL lämnas för andra än uppgiftslämnaren själv till ledning för bl.a. bestämmande av underlag för att ta ut skatt och avgift enligt inkomstskattelagen och skatt enligt lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel i fall som avses i 2 § första stycket 1–4 och 6–10 den lagen.

Kontrolluppgift ska lämnas om sådan överföring av hela värdet i en pensionsförsäkring som avses i 58 kap. 18 § tredje stycket IL och försäkringsgivares överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring till en annan försäkringsgivare eller till en annan del av försäkringsgivares verksamhet (22 kap. 9 § första stycket SFL). Kontrolluppgiften ska lämnas för juridiska personer och fysiska personer av den försäkringsgivare som har överfört värdet i försäkringen eller överlåtit eller överfört försäkringen. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om det överlåtna och överförda värdet samt nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren, den försäkrade och den mottagande försäkringsgivaren (22 kap. 9 § andra och tredje styckena SFL).

Kontrolluppgift ska lämnas om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning av en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 19 eller 19 a § IL. Kontrolluppgiften ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av försäkringsgivare. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om den omständighet som medför eller kan medföra avskattning och det kapital som hänför sig till försäkringen när omständigheten inträffar. Kontrolluppgiften ska också innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren och den försäkrade (22 kap. 10 § SFL).

Kontrolluppgifter enligt 22 kap. 9 och 10 § SFL ska också lämnas av utländska tjänstepensionsinstitut om sådana avtal om tjänstepension som är jämförbara med pensionsförsäkring (22 kap. 11 § SFL).

Av 5 kap. 12 § skatteförfarandeförordningen (2011:1261), förkortad SFF, framgår att kontrolluppgifter enligt 22 kap. 9–11 §§ SFL ska

innehålla följande identifikationsuppgifter för den uppgiftsskyldige, den som kontrolluppgiften lämnas för, försäkringstagaren, den försäkrade och den mottagande försäkringsgivaren eller det mottagande tjänstepensionsinstitutet: namn, personnummer, samordningsnummer, organisationsnummer eller motsvarande registreringsnummer och motsvarande utländska nummer samt postadress.

Bestämmelser om att kontrolluppgift ska lämnas om underlag för avkastningsskatt på livförsäkringar finns i 22 kap. 12 § SFL. Kontrolluppgiften ska lämnas för juridiska personer och fysiska personer av försäkringsgivare och tjänstepensionsinstitut. I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om kapitalunderlag för försäkringen respektive avtalet om tjänstepension. Kontrolluppgiften ska också innehålla uppgift om huruvida försäkringen är en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring eller avtalet om tjänstepension är jämförbart med en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring. Kontrolluppgiftsskyldigheten avser sådan försäkring eller sådant avtal om tjänstepension som är meddelad i försäkringsrörelse eller med ett utländskt tjänstepensionsinstitut i en verksamhet som inte bedrivs från fast driftsställe i Sverige, se 2 § första stycket 6–10 lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Kontrolluppgifter ska lämnas för varje kalenderår och ska normalt ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari närmast efterföljande kalenderår (24 kap. 1 § SFL). Kontrolluppgifter enligt 22 kap. 9–11 §§ SFL ska dock ha kommit in till Skatteverket inom 14 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade (24 kap. 2 § SFL).

7 Ändringar i försäkringsrörelselagen

7.1 Inledning

När det gäller privat pensionsförsäkring och kapitalförsäkring är försäkringstagaren och den försäkrade som regel samma person. I tjänstepensionssammanhang är däremot oftast försäkringstagaren en arbetsgivare och den försäkrade en arbetstagare (individ). Förslagen i denna lagrådsremiss utgår från den enskilde individens behov av en effektivare återköps- och flytträtt. Det innebär att förslagen utgår från den försäkrade (dvs. den individ på vars liv försäkringen har tecknats) när behovet av att återköpa eller flytta tillgodohavandet i en försäkring analyseras. Av praktiska skäl används dock i lagrådsremissen, i de delar som behandlar avgifter, begreppet försäkringstagare trots att det i fråga om tjänstepension oftast är arbetsgivaren som är försäkringstagare och inte den försäkrade arbetstagaren (individ). En annan sak är dock att den lagstadgade rätten att återköpa eller flytta en individuell personförsäkring tillkommer försäkringstagaren och inte den försäkrade. Om inte annat anges används när det gäller avgifter begreppet försäkringstagare således i bemärkelsen den individ på vars liv försäkringen har tecknats. I de delar där det finns behov av att göra en åtskillnad mellan begreppen försäkrad och försäkringstagare anges detta särskilt.

7.2 Tillämpningsområdet

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna om avgifter ska gälla för sådana försäkringsavtal som omfattas av den civilrättsliga återköps- eller flytträtten enligt försäkringsavtalslagen.

Förslagen i Finansdepartementets promemoria överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *ProSkandia* anser att ett enhetligt regelverk bör gälla för hela tjänstepensionsmarknaden, dvs. både för individuella och kollektivavtalade tjänstepensioner.

Skälen för regeringens förslag: Som framgår av avsnitt 4 omfattar de i dag gällande lagstadgade återköps- och flytträttsreglerna i försäkringsavtalslagen endast individuella personförsäkringar med sparmoment och således inte kollektivavtalsgrundade tjänstepensionsförsäkringar. *ProSkandia* anser att ett enhetligt regelverk bör gälla för hela tjänstepensionsmarknaden, dvs. både för individuella och kollektivavtalsgrundade tjänstepensioner. I förarbetena till försäkringsavtalslagen motiveras den nu gällande begränsningen av återköps- och flytträtten bl.a. med att regler beträffande individuell försäkring om ansvarsinträde, uppsägning och ändring passar mindre väl för kollektivavtalsgrundad försäkring samt att existensen av kollektivavtal innebär att den försäkrade inte behöver samma skydd av lagregler (prop. 2003/04:150 s. 343 f. och 351 f.). Regeringen kan vidare konstatera att det sedan länge ansetts vara en fråga för arbetsmarknadens parter att fastställa de närmare villkoren för kollektivavtalade tjänstepensioner samt att den delen av tjänstepensionsmarknaden i allmänhet ansetts präglas av ett högt kundskydd. Sammanfattningsvis anser regeringen att det inte finns skäl att i detta lagstiftningsärende göra någon annan bedömning än den som gjordes i samband med tillkomsten av försäkringsavtalslagen. En utvidgning av den lagstadgade flytträtten, i enlighet med *ProSkandias* önskemål, skulle dessutom kräva omfattande analys och överväganden. Något utrymme för det finns inte inom ramen för detta lagstiftningsärende. Förslaget i denna lagrådsremiss begränsas således till individuell personförsäkring med sparmoment. Om ett försäkringsföretag i sina försäkringsvillkor medger flytträtt avseende kollektivavtalsgrundad personförsäkring, har företaget således möjlighet att tillämpa flyttavgifter som beräknas på annat sätt än enligt förslaget.

7.3 Tydligare avgifter vid återköp och flytt av individuell personförsäkring med sparmoment

Regeringens förslag: Vid återköp eller överföring av individuell personförsäkring med sparmoment ska ett försäkringsföretag få ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar

1. direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag, och
2. kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen.

Det ska inte anses finnas några kvarstående anskaffningskostnader tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vilka kostnader som ska få beaktas vid beräkningen av de direkta kostnaderna för den administrativa hanteringen av återköp eller flytt.

Förslagen i Finansdepartementets promemoria överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska det inte anses finnas några kvarstående anskaffningskostnader fem år efter det att försäkringsavtalet ingicks.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring*, *Svenska Aktuarieföreningen* och *ProSkandia* anser att förslaget om avgifter vid återköp kräver ytterligare utredning och att förslaget bör begränsas till att omfatta enbart flytt av pensionsförsäkringars värde. *Avanza Pension* förespråkar en reglering som inte tillåter uttag av några flyttavgifter. *Svenska försäkringsförmedlares förening* (SFM) anser att promemorians förslag är alltför långtgående och att det nästintill innebär en prisreglering. *Finansinspektionen*, *Svensk Försäkring*, *Fora AB*, *ProSkandia* och *Handelsbanken Liv* anser att det är oklart vilka kostnader som ska anses som direkta kostnader för administration och vilka slags kvarstående anskaffningskostnader som får beaktas vid beräkningen av avgifter. *Svensk Försäkring*, *Fora*, *ProSkandia* och *Handelsbanken Liv* påpekar att ett förslag som innebär att kostnader delvis vältras över från den som väljer att avbryta ett försäkringsavtal i förtid, till kvarvarande försäkringstagare, riskerar att strida mot både den s.k. kontributionsprincipen och ingångna försäkringsavtal. *Svensk Försäkring* efterfrågar ett förtydligande om att gällande principer för avgiftssättning även fortsättningsvis ska få beaktas fullt ut. *ProSkandia* anser att även indirekta flyttkostnader och oamorterade uppläggningskostnader bör få beaktas när flyttavgiften bestäms. Även *Svenska Aktuarieföreningen*, *Folksam* och *Skandia* anser att en amortering av kostnader bör beaktas i vidare bemärkelse än vad som föreslås i promemorian. De anser att förslaget innebär sådana begränsningar i möjligheten att upprätthålla en rättvis fördelning av de kostnader som är hänförliga till en flytt, att en god försäkringsstandard blir svår att upprätthålla. Enligt *Svenska Aktuarieföreningen* kan det ta 10–15 år innan ett försäkringskontrakt kan räknas hem ekonomiskt och om en försäkring som tecknas och kort därefter flyttas, innebär det en förlustaffär för de flesta företag, om det inte finns en flyttavgift som kan kompensera för kostnaderna. *Svensk Försäkring* och *SFM* anser att även avgiften för att täcka de kvarstående anskaffningskostnaderna bör få tas ut enligt en relevant schablon. *Svensk Försäkring* påpekar att en ”individualiserad” avgift för att täcka dessa kostnader riskerar att skilja sig från den avgift som kunden redan informerats om via faktablad, årsbesked och flyttblad. *Finansinspektionen*, *Svensk Försäkring*, *Svenska Aktuarieföreningen* och *ProSkandia* anser att den föreslagna tidsbegränsningen för hur länge avgifter för att täcka kvarstående anskaffningskostnader ska få tas ut är alltför kort och att den bör bestämmas till åtminstone 10 år. *SFM* efterfrågar en utförligare motivering till den föreslagna tidsbegränsningen

om fem år. *Pensionsmyndigheten*, *Brummer Life*, *Sparbankernas Riksförbund* och *TCO* understryker vikten av att spararna får tydlig information om avgifterna för flytt och återköp. *Brummer Life* och *Sparbankernas Riksförbund* anser att flyttavgiften bör vara begränsad till ett avgiftstak som är uttryckt i kronor och som presenteras för kunden innan försäkringen tecknas. Även *Pensionsmyndigheten* anser att avgiften bör anges i kronor och att den bör framgå såväl vid tecknandet av försäkringen som vid en flytt. *Lärarnas Riksförbund* och *Sparbankernas Riksförbund* betonar vikten av tydliga föreskrifter när det gäller vilka avgifter som ska få beaktas vid beräkningen av de direkta kostnaderna för den administrativa hanteringen. *ProSkandia* föreslår att det införs dels en obligatorisk betänketid under vilken försäkringstagaren ges möjlighet att fundera över om och varför man vill flytta sin försäkring, dels en tidsbegränsad ångerrätt med möjlighet att ångra en redan genomförd flytt. *Kammarrätten i Stockholm* anser att den föreslagna bestämmelsen om avgifter för administrativa handläggningskostnader behöver justeras så att det tydligare framgår att avgiften ska beräknas med hänsyn till de kostnader som i *genomsnitt* uppkommer vid återköp eller flytt av försäkringar av samma slag.

Skälen för regeringens förslag

Behovet av en effektivare återköps- och flytträtt

Individuella personförsäkringar med sparmoment utgör ofta avtal med lång löptid. Sådana försäkringar syftar i regel till ett långsiktigt sparande och att trygga en framtida försörjning. Sparandet fyller således en mycket viktig funktion, inte bara för försäkringstagarna, utan även för samhället i stort. Det är därför av stor vikt att marknaden för finansiellt sparande fungerar väl och att den präglas av ett högt konsumentskydd. Detta gäller naturligtvis även sådant sparande som sker inom ramen för olika försäkringslösningar.

Under den tid som ett försäkringsavtal löper kan olika faktorer påverka försäkringstagarens behov av att ändra sitt sparande. Det kan t.ex. röra sig om ändringar i fråga om privatekonomi eller livs- eller familjeförhållanden eller faktorer som har med marknaden och dess utbud att göra. En rimlig utgångspunkt är därför att försäkringstagaren i stor utsträckning bör kunna disponera sitt sparkapital och anpassa sparandet till sådana ändrade förhållanden. Detta förutsätter dock att försäkringstagaren i praktiken har förutsättningar att använda sin handlingsfrihet. Försäkringstagaren måste inom ramen för denna bl.a. ha möjlighet att utvärdera olika sparprodukter och erbjudanden, ställa krav på kvalitet och, om försäkringsföretaget inte agerar i enlighet med dennes önskemål och preferenser, ha rätt att ta sitt sparkapital och gå, antingen till ett annat försäkringsföretag eller till en annan sparprodukt hos samma företag. Vid sådana förhållanden skapar försäkringstagarna även incitament för de berörda företagen att verka utifrån kundernas behov. I detta sammanhang är naturligtvis företagets villkor för återköp och flytt av sparkapital helt avgörande för försäkringstagarnas reella möjligheter att kunna agera. Som framgår av avsnitten 4.2 och 4.3 är emellertid de avgifter som försäkringsföretagen tar ut i samband med flytt fortfarande i många fall omotiverat höga, och som konstaterats i flera tidigare lagstiftningsärenden, är den inlåsning av konsumenterna som avgifterna ger upphov till problematisk i flera avseenden (se SOU 2012:64

s. 411–421, jfr även prop. 2006/07:26 s. 26–31). Inläsningen av konsumenterna hämmar inte minst konkurrensen mellan försäkringsföretagen, vilket i sin tur riskerar att leda till både högre priser och ett minskat och sämre utbud av produkter och tjänster. Omotiverat höga återköps- och flyttavgifter är naturligtvis också i grunden problematiska ur ett rättviseperspektiv, eftersom de innebär att den försäkringstagare som lämnar kollektivet får med sig ett för litet belopp.

De problem som beskrivs ovan behöver enligt regeringens uppfattning åtgärdas i syfte att skapa en mer välfungerande marknad för försäkrings-sparande. Som framgår ovan är konsumenternas reella handlingsfrihet bl.a. avhängig storleken på försäkringsföretagens avgifter vid återköp och flytt av försäkringar av nu aktuella slag. Mot den bakgrunden finns det skäl att införa nya regler som tydliggör och begränsar vilka typer av kostnader som får beaktas när försäkringsföretagen fastställer sina återköps- och flyttavgifter.

Avgränsningar och allmänna frågor om regleringen

Flera remissinstanser, däribland *Svensk Försäkring*, *Svenska Aktuarieföreningen*, *Fora* och *ProSkandia*, anser att förslaget riskerar att strida mot god försäkringsstandard, kontributionsprincipen och redan ingångna försäkringsavtal. Regeringen vill med anledning av dessa synpunkter erinra om att kontributionsprincipen innebär att ett försäkringsföretag ska säkerställa att ett återköp eller en flytt varken missgynnar den lämnande försäkringstagaren eller det kvarvarande försäkringstagarkollektivet. Även i fall där kontributionsprincipen avtalats bort bör försäkringsföretag, enligt principen om god försäkringsstandard, vara skyldiga att säkerställa att villkoren är utformade så att varken den flyttande försäkringstagaren eller kvarvarande försäkringstagare förfördelas (jfr SOU 2012:64 s. 510). Omotiverat höga återköps- och flyttavgifter är således inte förenliga med nämnda principer. Den bärande tanken med förslaget är att en försäkringstagare vid ett återköp eller en flytt ska få det belopp som han eller hon är berättigad till, dvs. de värden i försäkringsföretaget som försäkringen så långt gett upphov till med avdrag för rimliga kostnader som återköpet eller överföringen faktiskt innebär för företaget och de övriga i försäkringstagarkollektivet. Avsikten är således inte att ändra gällande principer för avgiftssättning eller beräkning av flyttvärde. I motsats till vad remissinstanserna anför syftar förslaget till att motverka avgiftsuttag som strider mot dessa principer och som låser in konsumenterna på ett otillbörligt sätt.

I likhet med de bedömningar som gjorts i tidigare förarbeten om flytträtt anser regeringen att det inte är lämpligt att i lag reglera de närmare villkoren för återköp eller flytt av en försäkring (se samma betänkande s. 505 och prop. 2006/07:26 s. 40). De närmare villkoren ska således fortfarande vara en fråga för försäkringsföretag och försäkringstagare och som huvudregel regleras i försäkringsavtalet. Att villkoren för ett återköp eller en flytt grundar sig på försäkringsavtalet innebär inte bara en flexibilitet för avtalsparterna, utan bör även innebära att det blir tydligare för försäkringstagaren vad som skulle gälla i det fall att han eller hon i ett senare skede väljer att återköpa eller flytta sitt sparkapital. I det sammanhanget finns anledning att instämma med *Pensionsmyndigheten*, *Brummer Life*, *Sparbankernas Riksförbund* och *TCO* som understryker vikten av att

spararna får tydlig och fullständig information om avgifter för återköp och flytt redan vid tecknandet av en försäkring. Regeringen konstaterar i det sammanhanget att det redan i dag finns bestämmelser i bl.a. försäkringsrörelselagen som innebär att försäkringstagaren ska få lämplig information om försäkringsvillkoren (4 kap. 2 § FRL). Finansinspektionen får även meddela föreskrifter om vilken information ett försäkringsföretag ska lämna till försäkringstagarna (4 kap. 18 § 2 FRL och 7 kap. 2 § första stycket 13 försäkringsrörelseförordningen [2011:257]). Inspektionen har meddelat sådana föreskrifter (Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2011:39] om information som gäller försäkring och tjänstepension). I de föreskrifterna anges bl.a. att information ska lämnas till den som erbjuds att teckna försäkring, till försäkringstagare och ersättningsberättigade under försäkringsavtalets löptid och under utbetalningstiden. Den informationen ska även omfatta uppgifter om avgifter för återköp och flytt. Som konstateras ovan är det av stor vikt att de nu angivna bestämmelserna leder till att spararna får tydlig information i det nu aktuella avseendet. Detta gäller särskilt i ljuset av förslagen i denna lagrådsremiss. Regeringen avser följa utvecklingen i den delen.

Mot en sådan reglering som nu föreslås kan invändas bl.a. att det på en fri marknad bör vara tillåtet med en fri prissättning och att det därför inte är lämpligt att i författning reglera hur storleken på företagens avgifter ska bestämmas. Det kan vidare invändas att redan nu gällande regler i försäkringsrörelselagen och allmänna fördelningsprinciper (t.ex. kontributionsprincipen) utgör en tillräcklig reglering i fråga om rätten till återbäring och skydd för kvarvarande försäkringstagare. *SFM* anser i linje med detta att förslaget är alltför långtgående och att det nästan innebär en prisreglering. Som påpekats i tidigare lagstiftningsärenden får det dock anses föreligga speciella skäl för en reglering som den som nu föreslås när det gäller återköp och flytt av individuell personförsäkring med sparmoment (se samma betänkande s. 604 och samma prop. s. 42 f.). Det finns ett starkt konsumentskyddsintresse att kunna återköpa och flytta sitt försäkringssparande mer effektivt. Det kan vidare konstateras att det, trots nuvarande reglering i försäkringsrörelselagen, i många fall är omotiverat dyrt för konsumenterna att flytta sitt försäkringssparande. Det finns inte heller några egentliga incitament för försäkringsföretagen att ta ut lägre avgifter, eftersom kundförhållandet ofta upphör i samband med ett återköp eller en flytt. Sammantaget anser regeringen därför att förslaget är nödvändigt för att motverka att försäkringsföretag tar ut så höga avgifter att den lagstadgade återköps- och flytträtten i praktiken sätts ur spel.

Brummer Life och *Sparbankernas Riksförbund* anser att flyttavgiften bör vara begränsad till ett avgiftstak som är uttryckt i kronor. Enligt regeringens uppfattning skulle en sådan begränsning av försäkringsföretagens avgiftsuttag innebära en alltför långtgående prisreglering. Förslaget bedöms utgöra en tillräcklig åtgärd när det gäller att motverka omotiverat höga avgifter och de inlåsnings effekter som dessa medför. Regeringen avser att följa upp hur de föreslagna nya reglerna kommer att tillämpas och vid behov återkomma med förslag till ytterligare åtgärder.

Svensk Försäkring, *Svenska Aktuarieföreningen* och *ProSkandia* anser att förslaget om avgifter vid återköp kräver ytterligare överväganden och att det bör begränsas till att omfatta enbart flytt av pensionsförsäkringars värde. Regeringen kan konstatera att omotiverat höga avgifter skapar

inlåsnings effekter och att de problem med inlåsnings som det redogörs för ovan aktualiseras inte bara vid flytt av pensionsförsäkringars värde, utan även vid återköp som är hänförliga till kapitalförsäkringar. De skäl som förts fram i tidigare lagstiftningsärenden när det gäller en begränsning av företagens flyttavgifter får anses ha bäring även på återköp (jfr Konsumenternas Försäkringsbyrå – Statistik Kapitalförsäkringar, 2016–2018, [2019-01-22]). Det bör i sammanhanget även framhållas att det ofta rör sig om liknande produkter (fondförsäkringar och traditionellt förvaltade försäkringar), vilka endast anpassats i förhållande till de skattemässiga villkoren för pensions- respektive kapitalförsäkringar. Till exempel förekommer det för både pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar avgiftsstrukturer som beräknas efter storleken på den aktuella försäkringens sparkapital. Det kan således konstateras att såväl ett återköp av en kapitalförsäkring som en flytt av en pensionsförsäkring kan vara förenat med avgifter som uppgår till betydande belopp och utan någon klar koppling till försäkringsföretagets faktiska kostnader för återköpet eller flytten. Sett ur ett konsumentperspektiv torde det inte heller spela någon roll om sådana villkor ställs upp i samband med en återköps- eller flyttsituation. Den generella obalans som finns på försäkringsmarknaden mellan å ena sidan försäkringstagare och å andra sidan försäkringsgivare motiverar regler som säkerställer rimliga villkor för såväl lämnande som kvarvarande försäkringstagare både vid återköp och flytt. De regler som nu föreslås bör därför enligt regeringens uppfattning omfatta såväl återköp som flytt.

Avanza Pension förespråkar en reglering som inte tillåter några uttag av flyttavgifter. Regeringen kan dock konstatera att villkoren för återköp och flytt är viktiga, inte bara för den lämnande försäkringstagaren, utan även för det kvarvarande försäkringstagarkollektivet. Alltför förmånliga villkor för den lämnande försäkringstagaren, antingen genom att denne får med sig ett för stort värde eller inte svarar för sin andel av kostnaderna, kan innebära att både försäkringsföretaget och kvarvarande försäkringstagare drabbas negativt. Det är därför viktigt att ett försäkringsföretag har rätt att ta ut rimliga avgifter i samband med återköp och flytt, som kan kompensera för de kostnader som återköpet eller flytten faktiskt innebär. Reglerna om avgifter vid återköp och flytt bör alltså inte utgå endast från den enskilda konsumentens behov av att återköpa eller flytta sitt försäkrings-sparande och, i de fall det är aktuellt, få del av det överskott som avtalet bidragit till, utan de måste också utformas så att skyddet för övriga försäkringstagare säkerställs.

ProSkandia anser att det bör införas en obligatorisk betänketid samt en tidsbegränsad ångerrätt i samband med flytt. Detta lagstiftningsärende syftar till att effektivisera den i dag lagstadgade återköps- och flytträtten, bl.a. genom tydligare regler om vilka återköps- och flyttavgifter som försäkringsföretag ska få ta ut. De förslag som ProSkandia för fram skulle kräva sådan analys och sådana överväganden som inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende.

Avgifter för administrativa handläggningskostnader

I enlighet med det som anges ovan bör försäkringsföretag även fortsättningsvis ha rätt att ta ut avgifter för hantering av återköp och flytt, om inte dessa kostnader täcks av redan inbetalade försäkringsavgifter. Enligt

regeringens uppfattning bör dock denna rätt begränsas till de direkta administrativa hanteringskostnader som i genomsnitt uppkommer vid ett återköp eller en flytt av försäkringar av samma slag. Det innebär att försäkringsföretag måste kunna separera de kostnader som är direkt hänförliga till den administrativa hanteringen av återköp eller flytt och utifrån dessa beräkna den genomsnittliga administrationskostnaden. Avgifterna ska med andra ord inte beräknas individuellt för tid och resurser som har använts för flytten eller återköpet i det enskilda fallet. Som *Kammarrätten i Stockholm* påpekar bör detta förtydligas i förhållande till promemorians förslag.

De indirekta kostnaderna för hanteringen av återköp och flytt är dock svårare att fördela rättvist över olika försäkringar och bör enligt regeringens uppfattning inte belasta de försäkringstagare som väljer att återköpa eller flytta. De indirekta kostnaderna bör i stället behandlas som en nödvändig kostnad i försäkringsföretaget för att upprätthålla den lagstadgade återköps- och flytträtten. I ömsesidigt drivna livförsäkringsbolag kommer sådana kostnader att belasta försäkringstagarna som kollektiv, antingen genom övrigt avgiftsuttag för försäkringen eller genom en minskning av deras överskott. I livförsäkringsföretag som delar ut vinst, får företaget på motsvarande sätt överväga försäkringsavgifternas storlek alternativt låta de indirekta kostnaderna minska ägarnas vinst.

Finansinspektionen, Svensk Försäkring, Fora AB, ProSkandia och Handelsbanken Liv anser att det är oklart vilka kostnader som ska anses som direkta kostnader för administration. Regeringen anser att med direkta kostnader för administration bör avses administrativa särkostnader som uppkommer för försäkringsföretaget på grund av ett återköp eller en flytt, såsom lön för den personal som mera direkt arbetar med återköp och flytt (jfr avsnitt 5.2), datakostnader och andra kostnader som direkt har samband med återköpen och överföringarna. Hit räknas alltså inte indirekta kostnader, såsom kostnader för att utveckla och upprätthålla en flyttfunktion, informera försäkringstagarna i återköps- eller flyttfrågor, kontrollera företagets rutiner i sådana sammanhang eller följa upp felaktigt hanterade återköp eller flyttar.

Bemyndigande och behovet av föreskrifter på lägre nivå än lag

Det kan finnas ett behov av att ytterligare precisera vilka handläggningskostnader som ska anses som direkta och som försäkringsföretagen därmed får beakta när de tar ut avgifter vid återköp eller flytt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vilka kostnader som får beaktas vid beräkningen av de direkta kostnaderna för den administrativa hanteringen. Som *Lärarnas Riksförbund* och *Sparbankernas Riksförbund* påpekar är det viktigt att sådana föreskrifter är klara och tydliga. Tydliga regler om vilka kostnader som får beaktas motverkar att andra typer av kostnader klassificeras som administrativa flyttkostnader, t.ex. kostnader för distribution. Ett tydligare regelverk ger även Finansinspektionen större möjligheter att övervaka tillämpningen och vid behov vidta åtgärder mot försäkringsföretag som inte följer reglerna.

Avgifter för kvarstående anskaffningskostnader

Som framgår av avsnitt 5 har ett försäkringsföretag i dag rätt att vid återköp och flytt ta ut avgifter som avser den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående. Avgifterna avser alltså sådana kostnader som är tänkta att belasta försäkringen under avtalstiden, men som inte hunnit amorteras vid tidpunkten för återköpet eller flytten. Försäkringsföretag bör även fortsättningsvis ha rätt att ta ut avgifter för att täcka kvarstående anskaffningskostnader. Sådana avgifter är helt enkelt nödvändiga för att försäkringsföretagen ska kunna upprätthålla en rättvis fördelning av de kostnader som är hänförliga till ett återköp eller en flytt. Som redogörs för i avsnitten 4 och 5 tillämpar dock förhållandevis många försäkringsföretag avgiftsmodeller som resulterar i omotiverat höga avgifter. Inte sällan tar de ut tidsberoende rörliga avgifter som är relaterade till det sparade kapitalets storlek. Dessa former av avgiftsuttag ifrågasätts av såväl Finansinspektionen som Konkurrensverket och som konstateras ovan påverka avgifterna kundörligheten på försäkringssparmarknaden på ett icke önskvärt sätt (se Finansinspektionens Lägesrapport om branschöverenskommelse för ökad transparens vid flytträtt för pensionssparande och Konkurrensverkets rapport om Flyttavgifter på livförsäkringsmarknaden – potentiella inlåsnings effekter bland pensionsförsäkringar). Regeringen anser därför att det i lag bör tydliggöras att avgifterna för att täcka kvarstående anskaffningskostnader ska begränsas till sådana kostnader som är direkt hänförliga till den återköpta försäkringen eller det flyttade sparkapitalet.

Med anledning av de synpunkter som *Finansinspektionen* och *Svensk Försäkring, Fora AB, ProSkandia* och *Handelsbanken Liv* framför bör det förtydligas att avgiftsuttaget alltså enbart får avse sådana kvarstående anskaffningskostnader som direkt hänför sig till den återköpta försäkringen eller det flyttade försäkringskapitalet, och som efter en sådan händelse inte längre kan amorteras av den ursprungliga försäkringen. Regeringen anser att detta i praktiken bör innebära att det i huvudsak är anskaffningskostnader i form av provision till försäkringsförmedlare eller ersättning till försäkringsföretagets egen säljkår som avgiften ska avse. Även kostnader för att upprätta ett försäkringsavtal och föra in det i beståndet bör omfattas (jfr 10 §, bilaga 4, Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd [FFFS 2015:12] om årsredovisning i försäkringsföretag).

Indirekta kostnader såsom annonskostnader, kostnader för att handlägga offerter eller utfärda försäkringsbrev bör dock på motsvarande sätt som när det gäller de administrativa handläggningskostnaderna (jfr ovan) ses och hanteras som nödvändiga rörelsekostnader i försäkringsföretaget för att upprätthålla den lagstadgade återköps- och flytträtten.

När det gäller anskaffningskostnader i form av t.ex. provision till försäkringsförmedlare, bör vidare nämnas att utformningen av ersättningsmodellerna varierar mellan aktörerna och över tid. Den tidigare vanligt förekommande up front-ersättningen fasas numera ut och i stället införs andra ersättningsmodeller som en konsekvens av nya regler i lagen om försäkringsdistribution. Sammanfattningsvis innebär de reglerna att det inte längre kommer att vara tillåtet för en försäkringsdistributör att ta emot eller betala dels up front-provisioner, dels annan tredjepartsersättning om

den påverkar den relevanta tjänsten eller försäkringen negativt (4 kap. 3 §, 6 kap. 8 och 9 §§ och 7 kap. 1 § lagen om försäkringsdistribution). Följaktligen kommer reglerna indirekt även påverka storleken på de anskaffningskostnader som ett försäkringsföretag kan beakta när det ska ta ut avgifter för från kunden i en återköps- eller flyttsituation. Omvänt bör även tredjepartsersättningar som i sig resulterar i alltför höga avgifter vid återköp eller flytt i vissa fall kunna utgöra en sådan faktor som påverkar försäkringen negativt, vilket innebär att en försäkringsdistributör varken får betala eller ta emot sådana ersättningar.

Svensk Försäkring och *SFM* anser att avgiften för att täcka de kvarstående anskaffningskostnaderna bör få tas ut enligt en relevant schablon på samma sätt som föreslås i fråga om de administrativa handläggningskostnaderna (jfr ovan). Enligt *Svensk Försäkring* riskerar en ”individualiserad” avgift för att täcka dessa kostnader att skilja sig från den avgift som kunden redan informerats om via faktablad, årsbesked och flyttblad. Som anges ovan är dock syftet med förslaget bl.a. att förhindra förekomsten av skönsmässiga avgiftsstrukturer, t.ex. när avgiften beräknas som en procentuell andel av sparat kapital. Användningen av sådana avgiftsmodeller innebär dels att det är svårt för den enskilde konsumenten att förstå vilka kostnader hos försäkringsföretaget som avgiften är avsedd att täcka, dels att återköps- eller flyttavgiften riskerar att bli omotiverat hög. Den avgift som tas ut för att täcka de kvarstående anskaffningskostnaderna bör därför begränsas till sådana kostnader hos försäkringsföretaget som är direkt hänförliga till den aktuella försäkringen. Med anledning av de synpunkter som *Svensk Försäkring* för fram bör det dock förtydligas att förslaget inte nödvändigtvis innebär att det krävs en kalkyl i förhållande till varje enskilt försäkringsavtal. Som *Svensk Försäkring* påpekar skulle ett sådant krav kunna leda till vissa praktiska problem och omotiverade merkostnader, vilka i förlängningen även skulle drabba försäkringstagarna. Mot den bakgrunden bör det i regel vara tillräckligt att försäkringsföretag beräknar sina avgifter utifrån anskaffningskostnader för försäkringar i samma portfölj och med motsvarande distributionsform samt kostnadsbild när det gäller anskaffningen. Det bör dock alltid ankomma på försäkringsföretaget att tydligt redogöra för kunder och för Finansinspektionen hur kostnaderna samt avgifterna beräknats och fördelats samt vad de avser.

Frågan om tidsbegränsning

För att ytterligare motverka förekomsten av omotiverat höga återköps- och flyttavgifter anser regeringen att det även bör införas en tidsbegränsning för den del av återköps- eller flyttavgiften som avser att täcka kvarstående anskaffningskostnader. Regeringen anser dock, i likhet med flera remissinstanser, att den tidsbegränsning om fem år som föreslås i promemorian är alltför kort. Enligt regeringens uppfattning framstår en tidsbegränsning om tio år som mer rimlig. Under en tioårsperiod bör anskaffningskostnaden för de nu aktuella försäkringarna kunna amorteras av. Därefter bör försäkringsföretag inte ha rätt att beakta eventuella kvarstående kostnader när företaget tar ut avgift av den som väljer att återköpa eller flytta sitt försäkringssparande. Förslaget innebär således att ett försäkringsföretag inte kommer att få ta ut några avgifter för att täcka kvarstående anskaffningskostnader om ett återköp eller en flytt sker tio år efter

det att försäkringen tecknades. Detta bör gälla oberoende av om återköpet eller flytten avser en traditionellt förvaltd försäkring eller fondförsäkring.

Förslagen i förhållande till tjänstepensionsföretagens avgifter

Svensk Försäkring framhåller vikten av att förslagen tar hänsyn till det pågående lagstiftningsarbete som rör en ny reglering för tjänstepensionsföretag. En promemoria med förslag till genomförande i svensk rätt av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/2341 av den 14 december 2016 om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (andra tjänstepensionsdirektivet) har i det avseendet remitterats i juli 2018 (En ny reglering för tjänstepensionsföretag, Fi2018/02661/FPM). I den promemorian föreslås en ny svensk reglering för tjänstepensionsföretag. Bland annat görs i promemorian bedömningen att den verksamhet som sådana företag bedriver utgör försäkringsrörelse och att förmånerna utgör försäkringsavtal. Mot den bakgrunden föreslås i den promemorian att tjänstepensionsföretag ska följa samma regler som försäkringsföretag när det gäller uttag av avgifter vid flytt av försäkring.

Frågan om vilka avgifter som tjänstepensionsföretag ska få ta ut bör enligt regeringens uppfattning behandlas samlat i det lagstiftningsärende som avser en ny reglering för tjänstepensionsföretag.

7.4 Handläggningstid för flytt av individuell personförsäkring med sparmoment

Regeringens bedömning: Det krävs inga ytterligare lagstiftningsåtgärder för att Finansinspektionen ska kunna utöva tillsyn över försäkringsföretagens handläggningstider för flytt.

Bedömningen i Finansdepartementets promemoria överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker bedömningen eller har inget att invända mot den. *Brummer Life* föreslår att åtgärder i fråga om handläggningstider vidtas genom myndighetsföreskrifter, förslagsvis i linje med dagens branschöverenskommelse.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt försäkringsrörelselagen gäller i dag att om en försäkringstagare, som har flytträtt, vill flytta försäkringens värde till ett annat försäkringsföretag, ska det företag från vilket värdet flyttas så snart som möjligt överföra värdet och de uppgifter om försäkringen som behövs till det andra företaget (4 kap. 17 b §).

Som nämns i avsnitt 3 fick Finansinspektionen i juni 2014 i uppdrag av regeringen att verka för en överenskommelse i livförsäkrings- och pensionsbranschen om en branschstandard för transparens och information i samband med flytt av pensionsförsäkringar. Uppdraget har resulterat i en branschöverenskommelse om informationsgivning i samband med flytt av en pensionsförsäkrings värde. Branschöverenskommelsen antogs av Svensk Försäkrings styrelse den 10 juni 2015 och trädde i kraft den 1 januari 2016 (se i övrigt avsnitt 4.2).

I branschöverenskommelsen specificeras handläggningstiden ytterligare. Enligt överenskommelsen ska flytten av försäkringskapitalet

genomförs inom 60 dagar från det att en försäkringstagare eller ett ombud med fullmakt att företräda försäkringstagaren har begärt det. Tidsfristen börjar inte löpa förrän en eventuell hälsodeklaration för kunden har lämnats och bedömts. Efter det att en begäran om genomförande av flytt har skett ska det inte krävas någon ytterligare skriftlig bekräftelse från försäkringstagaren för att flytten ska genomföras (se avsnitt 5 i överenskommelsen). Det förekommer emellertid att företag använder sig av blanketter där försäkringstagaren kan behöva intyga att flytten är genomtänkt och uppge anledningen till flytten m.m. När det gäller tjänstepensionsförsäkringar är det oftast arbetsgivaren som har tecknat försäkringen. Därför krävs oftast ett godkännande av den befintliga eller tidigare arbetsgivaren för att flytten ska få genomföras, vilket kan fördröja en flytt.

I Finansinspektionens lägesrapport om branschöverenskommelsen framgår att den genomsnittliga handläggningstiden för flytt uppgår till 35 dagar på det undersökta urvalet (se avsnitt 4.2). Den faktiska handläggningstiden varierar emellertid mellan 1 och 89 dagar inom urvalet. Handläggningstiden har beräknats från den tidpunkt då alla erforderliga uppgifter för flytt föreligger till tidpunkten för genomförandet av flytten (s. 9).

Det är uppenbart att den framtagna branschöverenskommelsen ska ses som ett uttryck för god försäkringsstandard enligt försäkringsrörelselagen (4 kap. 3 §). Innebörden av det standardbegreppet är nämligen att det ska vara fråga om en kvalitativt tillfredsställande standard hos en representativ krets av försäkringsgivare. Kravet på god försäkringsstandard är inte begränsat till själva försäkringsrörelsen utan gäller företagets verksamhet i dess helhet. Det är främst skyddet för konsumenter och mindre företag som standarden tar sikte på. Innebörden av begreppet får fyllas ut genom tillsynspraxis, Finansinspektionens allmänna råd, men givetvis även förekommande praxis hos den aktuella kretsen av försäkringsgivare (prop. 1998/99:87 s. 392 f.). Finansinspektionen har, som *Brummer Life* efterfrågar, sedan försäkringsrörelselagen trädde i kraft den 1 april 2011 även möjlighet att meddela föreskrifter om vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla god försäkringsstandard (4 kap. 18 § 3 FRL). De föreskrifter som inspektionen kan komma att meddela med stöd av bemyndigandet torde närmast innebära att den kvalitativt tillfredsställande branschpraxis som redan existerar på marknaden ges i form av bindande författning (se prop. 2015/16:9 s. 225). Det får således i första hand ankomma på Finansinspektionen att följa upp företagets handläggningstider för flytt och vid behov vidta lämpliga åtgärder.

8 Ändringar i skattelagstiftningen

8.1 Den skatterättsliga flyttregeln utökas och förtydligas

Regeringens förslag: Hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar ska kunna överföras direkt till en annan pensionsförsäkring om försäkringarna har samma person som försäkrad och några pensionsutbetalningar inte har påbörjats från den mottagande försäkringen.

Kravet på att den mottagande pensionsförsäkringen ska vara nytecknad tas bort. Detsamma gäller kravet på att den mottagande försäkringen ska vara tecknad av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen.

Förslagen i Finansdepartementets promemoria överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Flera av remissinstanserna anser att de förslag som rör den skatterättsliga flyttregeln borde vara mer omfattande för att ge en bättre effekt, däribland *Svensk Försäkring* (till vars yttrande *Svenska Bankföreningen*, *Folksam*, *Skandia*, *Sparbankernas Riksförbund* och *Handelsbanken liv* ansluter sig), *Svenskt Näringsliv*, *ProSkandia* och *Svenska Försäkringsmedlares Förening* (till vars yttrande *Max Matthiessen* ansluter sig). De anser bl.a. att förslaget borde utökas med möjligheten att flytta delar av värdet av en pensionsförsäkring. *Försäkringsjuridiska föreningen* anser att kravet på att utbetalningar inte får ha påbörjats från den mottagande pensionsförsäkringen bör tas bort. *Svensk Försäkring* och *Försäkringsjuridiska föreningen* framhåller att den föreslagna ändringen att ta bort begreppet försäkringstagare inte innebär någon rätt till partsubstitution. *Svensk Försäkring* påtalar att det bör anges att försäkringsföretagen fortfarande måste göra en fristående civilrättslig bedömning av om en person har rätt att förfoga över flytträtten. *Svensk Försäkring* anser att frågan om eventuella hinder i civilrätten när det gäller flytt av företagsägd försäkring bör utredas. *Handelsbanken liv* efterfrågar ett klagörande av vem det är som disponerar över rätten att fatta beslutet att flytta en pensionsförsäkring. *Brummer Life* påtalar vikten av att äganderätten fortfarande är arbetsgivarens eftersom kapitalet på så sätt inte omfattas vid bodelning och utmätning. *Pensionsmyndigheten* förespråkar att förslaget även borde omfatta lösning på problemet när en tjänstepensionsförsäkring saknar arbetsgivare som kan godkänna en flytt. *ProSkandia* anser att också kollektiva tjänstepensionsförsäkringar borde omfattas av förslaget. *Konkurrensverket* och *Privattjänstemannakartellen (PTK)* anser att försäkringar tecknade före 2007 borde omfattas. *Arbetsgivarverket* och *Saco* betonar vikten av att arbetsmarknadens parter inom ramen för kollektivavtalen ges möjlighet att besluta om i vilket omfattning flytt ska kunna ske. *Fora* anser att det bör förtydligas att kollektiva tjänstepensionsförsäkringar måste hålla sig inom ramen för vad som tillåts enligt överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter.

Pensionsmyndigheten, *Svensk Försäkring*, *TCO*, *LO*, *ProSkandia* och *PTK* anser att förslaget borde utökas med möjligheten att göra ett uppehåll

i pensionsutbetalningarna från en pensionsförsäkring. LO anser också att förslaget borde omfatta en möjlighet för den enskilde att förlänga utbetalningstiden.

Skälen för regeringens förslag

Den skatterättsliga flyttregeln

Många arbetstagare som omfattas av kollektivavtal har rätt att flytta sin tjänstepension till en annan kollektivavtalad tjänstepensionsförsäkring hos samma eller annan försäkringsgivare. Den skatterättsliga flyttregeln infördes 2000 för att möjliggöra flytt av värdet i pensionsförsäkringar utan skattekonsekvenser. Den skatterättsliga flyttregeln är emellertid frivillig i det avseendet att den förutsätter att parterna har avtalat om flytträtt.

I januari 2006 infördes en civilrättslig reglering i försäkringsavtalslagen, som ger försäkringstagaren rätt att återköpa en individuell livförsäkring, om inte annat följer av försäkringens art eller av skattelagstiftningen. Dessutom infördes den 1 juli 2007 en lagstadgad flytträtt för individuella livförsäkringar som är tecknade därefter. Till skillnad från den civilrättsliga återköps- och flyttregeln gäller den skatterättsliga flyttregeln alla typer av pensionsförsäkringar, dvs. även kollektivavtalade försäkringar.

Av Livförsäkringsutredningens betänkande (SOU 2012:64 s. 473) framgår att det i juli 2012 fanns knappt fyra miljoner fribrev, vilket då motsvarade närmare 50 procent av det totala antalet premiebestämda pensionsförsäkringar. Antalet och andelen fribrev kommer troligtvis att öka i takt med en alltmer rörlig arbetsmarknad. Det är därför angeläget att den försäkrade ges möjlighet att samla sina fribrev och försäkringar hos en försäkringsgivare för att kunna minska sitt samlade avgiftsuttag, men även för att få en mer samlad bild av den framtida pensionen. Dessutom bör den försäkrade ges möjlighet att flytta värdet till en försäkringsgivare som kan erbjuda bättre villkor eller mer attraktiva och hållbara försäkringsprodukter. Det finns således skäl att effektivisera och utöka den skatterättsliga flyttregeln i 58 kap. 18 § tredje stycket IL. Ändringarna i flyttregeln får emellertid inte urholka det grundläggande kravet om att sparandet i pensionsförsäkringen ska tjäna ett verkligt pensioneringssyfte eller försvåra skattekontrollen. Ändringarna föranleder följdändringar avseende kontrolluppgiftsskyldigheten, se avsnitt 8.2.

Flera remissinstanser, däribland Pensionsmyndigheten, TCO, LO, och ProSkandia, anser att förslaget borde utökas med en möjlighet att göra ett uppehåll i pensionsutbetalningarna. LO anser vidare att det borde införas en möjlighet att förlänga utbetalningstiden från en pensionsförsäkring. Dessa frågor omfattas inte av detta lagstiftningsärende och behandlas därför inte vidare i denna lagrådsremiss.

Kravet på nyteckning tas bort och bestämmelsen förtydligas

Ett krav i den skatterättsliga flyttregeln är att en ny pensionsförsäkring ska tecknas i samband med flytten. Ett motsvarande krav ställs dock inte i den civilrättsliga flyttregeln i 11 kap. 5 § FAL. Det kan konstateras att det saknas fiskala eller andra skäl att i skatterätten behålla kravet på nyteckning i samband med flytt. Kravet på nyteckning motverkar

sammanläggning av fribrev och därmed den försäkrades möjligheter att minska sitt totala avgiftsuttag och förutsättningar att bedöma sin framtida pension och sitt eventuella behov av ett kompletterande sparande. Regeringen anser därför att kravet på nyteckning bör tas bort så att värdet i en pensionsförsäkring även kan överföras till en befintlig försäkring.

Lagtexten bör vidare förtydligas så att det klart framgår att värdet i en eller flera pensionsförsäkringar kan överföras till en annan pensionsförsäkring.

Bibehållet krav på att hela värdet i en pensionsförsäkring ska flyttas

Vidare ställs krav i den skatterättsliga flyttregeln att hela värdet i en pensionsförsäkring ska flyttas, vilket innebär att s.k. delflyttar utlöser beskattningskonsekvenser. I Tjänstepensionsbeskattningsutredningens betänkande föreslås att det skatterättsliga kravet på att hela värdet i en pensionsförsäkring ska flyttas tas bort för att bl.a. möjliggöra en uppdelning av en pensionsförsäkring på flera försäkringar, med exempelvis olika pensionsåldrar eller utbetalningstider. Som utredningen framhåller skulle införandet av en skatterättslig delflytt kunna bidra till flexiblare pensionslösningar. I promemorian gjordes bedömningen att en sådan ändring skulle kunna försvåra skattekontrollen avsevärt och öka risken för skatteundandragande. Regeringen delar denna bedömning. Till skillnad från vad bl.a. *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Försäkring* anser bör därför det nuvarande kravet på att hela värdet ska flyttas behållas. Det torde dock stå klart att det inte är fråga om flytt enligt flyttregeln när försäkringens delas upp inom ramen för ett och samma försäkringsavtal, oavsett om det av systemtekniska skäl krävs att försäkringskapitalet delas upp på flera försäkringsnummer. Det kan exempelvis gälla fall där den försäkrade har möjlighet att låta värdet i en pensionsförsäkring utbetalas delvis under viss period – under delpension – med ett periodiskt belopp och senare med ett annat belopp under ordinarie pensionstidpunkt. Denna möjlighet finns i flera kollektivavtalade pensionsplaner.

Påbörjade utbetalningar i den avflyttande och mottagande försäkringen

Utbetalningsvillkoren i 58 kap. 11 § IL innebär att pension inte får börja betalas ut före den försäkrade har uppnått 55 års ålder. Pensionen får vidare inte betalas ut under kortare tid än fem år. Om utbetalningarna ska upphöra vid 65 års ålder räcker det dock med att pensionen betalas ut under minst tre år (s.k. avgångspension). Pensionen ska under de första fem åren betalas ut med samma belopp eller stigande belopp. Bestämmelsen innebär att pensionsutbetalningarna ska pågå i minst fem år och att de inte kan avbrytas under den första femårsperioden. Syftet med denna regel är att säkerställa att försäkringsvillkoren är sådana att de kan sägas tillgodose ett verkligt pensioneringssyfte och förhindra engångsutbetalningar. När det gäller fondförsäkring ska man vid tillämpningen av utbetalningsvillkoren bortse från sådana förändringar av utbetalande belopp som beror på fondandelarnas kursutveckling (58 kap. 15 § IL).

Enligt gällande rätt kan en flytt av värdet i en pensionsförsäkring endast ske till en nytecknad pensionsförsäkring. Det innebär att den mottagande försäkringen inte kan vara under pågående utbetalning. Skatteverket har

även godtagit en flytt av värdet i pensionsförsäkringar där utbetalningar har påbörjats under förutsättning att flytten avsett hela värdet och att den skett till en nytecknad pensionsförsäkring. I denna lagrådsremiss föreslås att kravet på att den mottagande försäkringen ska vara nytecknad slopas (se ovan). För att inte motverka sammanslagning av flera pensionsförsäkringar – som alla kan vara under utbetalning – bör slopandet av kravet på att den mottagande försäkringen ska vara nytecknad inte ersättas med krav på att flytt framöver måste ske från en pensionsförsäkring där utbetalning inte har påbörjats. Enligt regeringens bedömning bör det dock, i motsats till vad *Försäkringsjuridiska föreningen* framför, införas ett krav på att utbetalning inte får ha påbörjats från den mottagande försäkringen. På så sätt säkerställs att utbetalningsvillkoren i inkomstskattelagen upprätthålls.

Begreppet försäkringstagare tas bort

Den nuvarande lydelsen av flyttregeln innebär att den mottagande pensionsförsäkringen måste tecknas av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen. Begreppet försäkringstagare är inte definierat i skattelagstiftningen. För det fall en skatterättslig definition saknas för en viss term gäller den allmänna innebörden av termen (prop. 1999/2000:2, del 2, s. 16). Med detta avses att termen kan vara förklarad i annan lagstiftning eller att innebörden kan vara allmänt vedertagen inom civilrätten. Med försäkringstagare i inkomstskattelagen får därmed avses detsamma som i försäkringsavtalslagen, dvs. den som har ingått avtal om försäkring med ett försäkringsbolag (1 kap. 4 § FAL).

Av 1 kap. 4 § FAL framgår vidare att det som sägs om försäkringstagare ska också tillämpas på den som har förvärvat försäkringstagarens rätt. Ett sådant förvärv av försäkringstagarens rätt kan enligt förarbetena ske genom överlåtelse, arv, bodelning, exekution eller genom tillämpning av ett förmånstagarförordnande. Enligt allmänna principer kan en kontraktspart inte frita sig från sina skyldigheter enligt avtalet genom att ensidigt överlåta sina rättigheter till någon annan. För att försäkringstagaren ska bli fri från sin förpliktelse att betala premien efter överlåtelsen krävs alltså att försäkringsbolaget har samtyckt till detta (prop. 2003/04:150 s. 370 f.).

För en tjänstepensionsförsäkring är det vanligt att arbetsgivaren är försäkringstagare. När det gäller kollektivavtalad försäkring är arbetsgivaren alltid försäkringstagare (20 kap. 2 § FAL). En tjänstepensionsförsäkring kan överlåtas t.ex. i samband med att den anställde byter arbetsgivare (58 kap. 17 § IL). Den nya arbetsgivaren övertar då försäkringen. Den som övertar en pensionsförsäkring har förvärvat de rättigheter som försäkringstagaren hade. En arbetsgivare kan även överlåta försäkringen till den anställde i samband med att anställningen upphör och därigenom överlåta sina rättigheter som försäkringstagare till den anställde. Flyttregeln kan alltså omfatta försäkringar som tidigare varit föremål för en formell överlåtelse.

Nu gällande krav på att den mottagande pensionsförsäkringen måste tecknas av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen skapar dock problem avseende kollektivavtalade försäkringar som hanteras av valcentraler. Valcentralsystemet möjliggör, vid byte av arbetsgivare inom

ett kollektivavtalsområde, att den nya arbetsgivaren kan fortsätta att betala in premier till samma avtal utan att försäkringen formellt har överlåtits till den nya arbetsgivaren. Systemet kan också möjliggöra att valcentraler vid flytt kan teckna en ny försäkring även när den tidigare arbetsgivaren inte längre existerar. Mot bakgrund av det anförda får det anses oklart om förutsättningarna för flytt är uppfyllda i nämnda situationer som inte har inneburit att den kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringen formellt sett har överlåtits på en ny arbetsgivare.

Skatteverket föreslår i en hemställan till Finansdepartementet den 6 december 2010 att den skatterättsliga flyttregeln ändras så att det klart framgår att värdet i en överlätten pensionsförsäkring kan överföras till en ny pensionsförsäkring utan beskattningskonsekvenser. Även överlåtelser av pensionskapital från en pensionsförsäkring där försäkringstagaren inte längre existerar föreslås kunna omfattas av flyttregeln.

För att effektivisera flytträtten finns det således anledning att se över identitetskravet i den skatterättsliga flyttregeln. Något identitetskrav mellan den ursprungliga och den nya försäkringstagaren ställs för övrigt inte i den civilrättsliga flyttregeln i 11 kap. 5 § FAL.

Det finns flera tänkbara alternativa lösningar. Ett alternativ vore att i bestämmelsen likställa vissa bestämda personer med försäkringstagare. En sådan lösning skulle innebära att det införs en egen skatterättslig definition av försäkringstagare. En sådan lösning skulle emellertid kunna öka risken för nya tolkningsproblem, inte minst i förhållande till andra skatteregler som begreppet har betydelse för. Det kan inte heller uteslutas att ett utvidgat försäkringstagarbegrepp, trots en detaljerad uppräknings av tänkbara situationer, ändå inte skulle bli heltäckande.

Det kan i sammanhanget konstateras att det inte har någon betydelse för beskattningen av den framtida pensionen vem som är försäkringstagare till den mottagande försäkringen eftersom det är den försäkrade som kommer att betala skatten i samband med att pensionen betalas ut. Av central betydelse för att upprätthålla de skatterättsliga motiven till reglerna är därmed att försäkringarna har samma person som försäkrad. När det gäller avkastningsskatt avseende utländska försäkringar är innehavaren av försäkringen skattskyldig.

Mot denna bakgrund framstår det enligt regeringens mening som lämpligt att undanröja den osäkerhet som finns beträffande tjänstepensionsförsäkringar avseende begreppet försäkringstagare genom att kravet på att den mottagande försäkringen ska tecknas av försäkringstagaren tas bort. En sådan lösning har dessutom den fördelen att den är enkel och inte heller kan leda till några regelkollisioner med andra lagar eller andra bestämmelser i inkomstskattelagen.

Det förhållandet att identitetskravet föreslås slopas i flyttregeln påverkar inte privata pensionsförsäkringar eftersom sådana försäkringar på grund av övriga bestämmelser i 58 kap. IL inte får tecknas av någon annan än den försäkrade. Förslaget får således endast betydelse för tjänstepensionsförsäkringar och kommer t.ex. att möjliggöra flytt av värdet i sådana kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringar som exempelvis har lagts i fribrev och där arbetsgivaren inte längre existerar på grund av konkurs, under förutsättning att den som vill flytta försäkringen har rätt att förfoga över den på det viset.

Den mottagande pensionsförsäkringens måste dock tecknas av en arbetsgivare eller den försäkrade inom ramen för gällande civilrättsliga regler, ha samma person som försäkrad och uppfylla villkoren för en pensionsförsäkring i 58 kap. IL.

Flera remissinstanser, däribland Svensk Försäkring, Försäkringsjuridiska föreningen, ProSkandia, *Brummer Life*, *Pensionsmyndigheten*, *Konkurrensverket* och *PTK* har synpunkter som rör de civilrättsliga reglerna som kan bli aktuella vid flytt av försäkringar såsom förfoganderätt, parts substitution samt omfattningen av den obligatoriska flyttregeln i 11 kap. 5 § FAL. Det kan konstateras att förslaget i denna lagrådsremiss inte påverkar den nuvarande möjligheten för en arbetsgivare, tillika försäkringstagare, att överlåta en tjänstepensionsförsäkring till sin arbetstagare, tillika den försäkrade, i samband med anställningens upphörande. Syftet med förslaget är att värdet i en eller flera pensionsförsäkringar ska kunna överföras till en annan pensionsförsäkring utan beskattningsekvivalens. Enligt regeringens mening bör skattereglerna inte motverka möjligheten att flytta pensionssparande inom ramen för de kollektivavtalade lösningarna, försäkringsavtalet och den civilrättsliga lagstiftningen så länge pensioneringssyftet fortsatt upprätthålls och skattekontrollen inte försvåras. Avsikten är inte att förändra den civilrättsliga regleringen. Som Svensk Försäkring framhåller måste försäkringsföretagen alltså göra en fristående bedömning av om en person civilrättslig har rätt att förfoga över flytträtten.

Arbetsgivarverket och *Saco* betonar vikten av att arbetsmarknadens parter inom ramen för kollektivavtalen ges möjlighet att besluta om i vilken omfattning flytt ska kunna ske och *Fora* framhåller att kollektiva tjänstepensionsförsäkringar måste hålla sig inom ramen för överenskommelser mellan arbetsmarknadens parter. I denna del kan det konstateras att den skatterättsliga flyttregeln fortfarande är frivillig i den meningen att den förutsätter att parterna har avtalat om flytt eller att det är en flytt som genomförs med stöd av den obligatoriska flyttregeln i 11 kap. 5 § FAL.

Lagförslag

Förslaget föranleder ändringar i 58 kap. 18 § IL.

8.2 Kontrolluppgiftsskyldigheten utökas

<p>Regeringens förslag: Nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet ska anges i kontrolluppgifterna om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring, om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning av en pensionsförsäkring samt om avkastningsskatt på pensionsmedel. Kravet på att lämna nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren i kontrolluppgifterna om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring samt om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning tas bort.</p>
--

I kontrolluppgiften om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring ska uppgift även lämnas om den dag då överföringen eller överlåtelsen gjordes.

Tidsfristen för att lämna kontrolluppgifterna om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring och om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning av en pensionsförsäkring till Skatteverket förlängs från 14 dagar till 30 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade. Detta gäller också om sådan kontrolluppgift ska lämnas av utländska tjänstepensionsinstitut om sådana avtal om tjänstepension som är jämförbara med pensionsförsäkring.

Förslagen i Finansdepartementets promemoria överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Brummer Life, Collectum, Försäkringsjuridiska föreningen, PTK, Svensk Försäkring, Svenskt Näringsliv* och *TCO* tillstyrker eller har inget att invända mot förslagen. Svensk Försäkring önskar ett förtydligande avseende slopandet av skyldigheten att lämna kontrolluppgift för juridiska personer i 22 kap. 9 § SFL.

Skälen för regeringens förslag

Nödvändiga identifikationsuppgifter

De materiella bestämmelserna i 58 kap. IL är knutna till det enskilda pensionsförsäkringsavtalet. Det är den enskilda försäkringen som ska uppfylla förutsättningarna enligt 58 kap. IL. Bestämmelserna om avskattning i 58 kap. 19 och 19 a §§ IL är knutna till åtgärder som vidtas med pensionsförsäkringsavtalet eller till uppgifter som ska lämnas avseende avtalet.

I denna lagrådsremiss föreslås att kravet på att den mottagande försäkringen ska vara tecknad av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen tas bort (se avsnitt 8.1). Det innebär bl.a. att begreppet försäkringstagare slopas i förhållande till den skatterättsliga flyttregeln i 58 kap. 18 § IL. Med anledning av det förslaget bör kontrolluppgifterna om överföring av värdet och om överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring och om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning av en pensionsförsäkring (22 kap. 9 och 10 §§ SFL) inte heller innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren. I stället bör nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet lämnas i vissa kontrolluppgifter.

Förslaget att kravet på att den mottagande försäkringen ska vara tecknad av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen slopas kan medföra att kvaliteten på uppgifterna om försäkringstagare i kontrolluppgiften om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring försämras, vilket i sin tur kan leda till att en identifikator i Skatteverkets datasystem för pensionsförsäkringar försämras. Det är därför viktigt att en kontrolluppgift istället innehåller nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet. Försäkringsnumret är en av flera identifikatorer i Skatteverkets datasystem som tillsammans bildar en grund för att det är rätt försäkringsavtal som hanteras och kan följas upp. Försäkringsnumret är den mest centrala identifikatorn

i datasystemet. Många personer har mer än en pensionsförsäkring hos ett och samma bolag och för att kunna skilja dessa försäkringar åt vid en eventuell flytt av pensionskapital måste Skatteverket kunna identifiera från vilken försäkring flytten sker. Förslaget med identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet innebär att Skatteverkets datasystem på ett tillförlitligt sätt kan följa en försäkring under hela dess livstid. För att kunna säkerställa skattekrediten i de utländska pensionsförsäkringarna är det därför av avgörande betydelse att det lämnas uppgift om nödvändiga identifikationsuppgifter för varje pensionsförsäkringsavtal, både för den avlämnande och mottagande försäkringen i kontrolluppgiften om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring. Uppgift om nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet behövs således bl.a. för att kunna spåra flyttkedjor i utländska försäkringar, för att maskinellt kunna utföra kontroller samt för att säkerställa skattekrediten.

Försäkringsgivare som meddelar försäkring från fast driftställe utanför Sverige men i en stat inom EES ska för varje pensionsförsäkringsavtal ge in ett åtagande till Skatteverket om att lämna kontrolluppgifter om pensionsförsäkringar. Åtagandet ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för bl.a. pensionsförsäkringsavtalet (23 kap. 6 § SFL). Genom denna reglering om nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet som lämnas i kontrolluppgiften om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring, kan Skatteverket på maskinell väg stämma av att det finns ett åtagande för det utländska avtalet dit värdet förs om flytten sker till utlandet. På motsvarande vis kan Skatteverket ta bort ett åtagande som inte längre är aktuellt om värdet i den försäkringen har flyttats till en annan försäkring.

För att säkerställa de tekniska systemens tillförlitlighet och därigenom möjliggöra en effektiv framtida kontroll av såväl inkomstskatt som avkastningsskatt bör nödvändiga identifikationsnummer för pensionsförsäkringsavtalet respektive avtalet om tjänstepension även anges i kontrolluppgiften om avkastningsskatt på pensionsmedel (22 kap. 12 § SFL). Denna kontrolluppgiftsskyldighet avser sådan försäkring eller sådant avtal som är meddelad i försäkringsrörelse som inte bedrivs från fast driftställe i Sverige, jfr lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Systemmässigt skulle det med dessa identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet gå att ta fram underlag för maskinell avstämning. En avstämning av de utländska pensionsförsäkringsavtalen är möjlig om det går att hitta en identifikationsuppgift på kontrolluppgiften om avkastningsskatt på pensionsmedel som också finns på åtagandet att lämna kontrolluppgift (23 kap. 6 § SFL). Försäkringsavtalsnumret är unikt för varje åtagande och om motsvarande uppgift även lämnas på kontrolluppgiften om avkastningsskatt på pensionsmedel går det att på maskinell väg identifiera de åtaganden där kontrolluppgiften om avkastningsskatt inte lämnas och på så vis hitta de avtal där en manuell kontroll bör ske. En sådan maskinell avstämning är inte möjlig med de uppgifter som ska lämnas i dag. Skatteverket kan med den nya uppgiften på maskinell väg ha en löpande avstämning av att de utländska försäkringsgivarna fullföljer kontrolluppgiftsskyldigheten.

Mot denna bakgrund föreslås att kontrolluppgifterna enligt 22 kap. 9 och 10 §§ SFL ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för

pensionsförsäkringsavtalet. Det föreslås vidare att kontrolluppgifterna enligt 22 kap. 12 § SFL ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet respektive avtalet om tjänstepension.

Av 5 kap. 9 § andra stycket skatteförfarandeförordningen framgår vad som menas med nödvändiga identifikationsuppgifter för avtalet om pensionsförsäkring eller tjänstepension när det gäller uppgiftskravet i ett åtagande enligt 23 kap. 6 § SFL. Med nödvändiga identifikationsuppgifter menas här försäkringsnummer eller motsvarande. En motsvarande reglering bör införas i förordning när det gäller nu nämnda kontrolluppgifter.

Dessutom föreslås att kontrolluppgifterna enligt 22 kap. 9 och 10 §§ om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring och om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning av en pensionsförsäkring i fortsättningen inte ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren. Som en följd av detta och att bara fysiska personer kan vara försäkrade slopas även skyldigheten att lämna kontrolluppgiften i 22 kap. 9 § om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring för juridiska personer. Detta innebär att kontrolluppgiften ska lämnas för den ersättningsberättigade som kan vara den försäkrade eller en förmånstagare vid efterlevandepension. Som framgår ovan föreslås att kravet på att den mottagande försäkringen ska vara tecknad av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen slopas (se avsnitt 8.1). Som en konsekvens av det förslaget kan en efterlevande förmånstagare till en avliden försäkrad, tillika ersättningsberättigade, flytta en försäkring till en annan försäkring förutsatt att det är samma försäkrad i båda försäkringarna, att övriga skatterättsliga förutsättningar för flytt är uppfyllda och att en flytt är möjlig inom ramen för försäkringsavtalet och den civilrättsliga lagstiftningen. En kontrolluppgift kan därför behöva lämnas till en förmånstagare vid efterlevandepension.

Kontrolluppgiften ska liksom tidigare lämnas för både privata pensionsförsäkringar och tjänstepensionsförsäkringar.

Uppgift om tidpunkt för överlåtelse eller överföring

I promemorian föreslås ett krav på uppgift om tidpunkten för överlåtelsen eller överföringen i kontrolluppgiften om överföring av värdet och överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring (22 kap. 9 § SFL). Aktuell kontrolluppgift ska ha kommit in till Skatteverket inom 14 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade (24 kap. 2 § SFL). I förevarande lagrådsremiss föreslås att tidsfristen ändras från 14 dagar till 30 dagar, se nedan. Avskattning ska ske om försäkringsgivaren överläter försäkringen till en försäkringsgivare som inte meddelar pensionsförsäkring eller för över försäkringen till en sådan del av sin verksamhet som inte avser pensionsförsäkring. Avskattning ska i den första situationen ske när ansvaret för försäkringen övergår på den övertagande försäkringsgivaren och i den andra situationen när försäkringen förs över (58 kap. 19 § IL).

Avskattning ska vidare ske om pensionsförsäkringsavtalet ändras så att försäkringen inte längre uppfyller villkoren för att utgöra en pensionsförsäkring, parterna på annat sätt förfogar över avtalet i strid med

villkoren för pensionsförsäkring eller om kontrolluppgifter inte lämnas på föreskrivet sätt. Avskattningen ska ske när avtalsändringen eller förfogandet över försäkringen inträffar eller vid den tidpunkt då kontrolluppgifterna rätteligen skulle ha lämnats (58 kap. 19 a § IL).

Om uppgift om tidpunkten för överlåtelsen eller överföringen inte lämnas i kontrolluppgiften, kan Skatteverket för att stämma av om kontrolluppgift har lämnats i tid, i samband med kontrollinsats behöva efterfråga detta från försäkringsgivarna. Detta medför merarbete för Skatteverket och försäkringsgivarna. Med den föreslagna nya uppgiften om tidpunkt för överlåtelse eller överföring skulle kontrollen av om en kontrolluppgift har kommit in i rätt tid underlättas, bl.a. genom att hanteringen kan göras maskinellt och förfrågningar från Skatteverket kan därmed undvikas. Skatteverket har också upplyst att myndigheten redan i dag efterfrågar uppgift om tidpunkten för överlåtelsen eller överföringen.

Mot denna bakgrund föreslås en skyldighet att lämna uppgift om den dag då överlåtelsen eller överföringen gjordes i kontrolluppgiften enligt 22 kap. 9 § SFL om överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring.

Tidsfristen för att lämna kontrolluppgift förlängs

Kontrolluppgifter ska lämnas för varje kalenderår och ska normalt ha kommit in till Skatteverket senast den 31 januari närmast efterföljande kalenderår (24 kap. 1 § SFL). Kontrolluppgifter enligt 22 kap. 9–11 §§ SFL ska dock ha kommit in till Skatteverket inom 14 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade (24 kap. 2 § SFL).

Skatteverket anser att tidsfristen bör förlängas från 14 dagar till 30 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade. Försäkringsbranschen har vid ett flertal tillfällen framfört till Skatteverket att det är svårt att få fram uppgifter så att kontrolluppgiften kan lämnas komplett inom 14 dagar. Komplettering av kontrolluppgift medför merarbete för Skatteverket och försäkringsgivarna. Under remissbehandlingen av Skatteverkets promemoria Förslag till vissa ändringar i skatteförfarandelagen framkom att *Svenskt Näringsliv* med beaktande av konsekvenserna om tidsfristen inte iakttas, dvs. avskattning för försäkringstagaren, anser att tidsfristen om 14 dagar inte är realistisk. *Försäkringsjuridiska föreningen* och *Svensk Försäkring* välkomnar förslaget om tidsfristen. Mot den bakgrunden föreslås att kontrolluppgifter enligt 22 kap. 9–11 §§ SFL ska ha kommit in till Skatteverket inom 30 dagar, i stället för inom 14 dagar, från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade.

Lagförslag

Förslaget föranleder ändringar i 22 kap. 9, 10 och 12 §§ samt 24 kap. 2 § SFL.

8.3 Överlåtelse och överföringar av vissa försäkringsavtal

Regeringens förslag: Ett försäkringsavtal som har tecknats före den 2 februari 2007, och som överlåts till en annan försäkringsgivare eller överförs från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet, ska efter en sådan överlåtelse eller överföring inte anses ha ingåtts vid den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över. Efter en sådan överlåtelse eller överföring ska pensionsförsäkringsavtalet uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § IL från den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över.

Förslagen i Skatteverkets promemoria överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för regeringens förslag

Innebörden av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna från 2008

Den 1 maj 2008 infördes nya skatteregler för pensionsförsäkringar. Förändringarna innebar bl.a. att kravet på att en pensionsförsäkring ska vara meddelad i Sverige utvidgades till att gälla hela EES-området, att ett nytt kvalitativt villkor infördes enligt vilket ett pensionsförsäkringsavtal ska innehålla villkor om att försäkringsgivaren ska lämna kontrolluppgifter samt att de särskilda reglerna för beskattning av kapitalpensionsförsäkringar slopades (prop. 2007/08:55, bet. 2007/08:SkU24, rskr. 2007/08:155). Enligt ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i inkomstskattelagen ska äldre bestämmelser gälla för försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007. Om ett sådant försäkringsavtal efter den 31 december 2008 överlåts till en annan försäkringsgivare eller förs över från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet, ska dock de nya bestämmelserna tillämpas. Efter en sådan överlåtelse eller överföring ska försäkringsavtalet anses ha ingåtts vid den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över. Försäkringsavtalet ska från den tidpunkten uppfylla det nya kvalitativa villkoret i 58 kap. 16 a § IL om att försäkringsgivaren ska lämna kontrolluppgifter. Syftet med de nu aktuella övergångsbestämmelserna var att se till att det nya villkoret om kontrolluppgiftslämnande blir tillämpligt på alla nya försäkringar och alla situationer då en ny försäkringsgivare tar över ansvaret för avtalet oavsett hur försäkringen eller dess värde skapats (prop. 2007/08:55 s. 86). Motsvarande ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna finns i lagen (2008:136) om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Samtidigt gäller i fråga om kapitalpensionsförsäkringar att de, även efter att särreglerna slopats, ska likställas med pensionsförsäkringar vid tillämpning av lagen om avkastningsskatt och därmed beskattas med den

lägre skattesatsen, under förutsättning att försäkringsavtalet har ingåtts före den 2 februari 2007 och övriga villkor är uppfyllda. För försäkringar som tidigare beskattades med premieskatt gäller att försäkringsavtalet måste ha ingåtts före den 1 januari 1997 för att försäkringens värde vid denna tidpunkt ska undantas från avkastningsskatt (se avsnitt 6.3 för en närmare beskrivning av kapitalpensionsförsäkringar och försäkringar som tidigare beskattades med premieskatt).

Skatteverket har i ett ställningstagande den 8 december 2008 (dnr 131 727157-08/111) gjort bedömningen att en kapitalpensionsförsäkring efter en överlåtelse till en annan försäkringsgivare eller överföring till en annan del av försäkringsgivarens verksamhet efter 2008 – till följd av de nu aktuella övergångsbestämmelserna – förlorar sin skatterättsliga status av pensionsförsäkring när det gäller avkastningsskatt och därmed ska beskattas med den högre skattesatsen.

Utförningen av ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna kan mot denna bakgrund leda till att den lägre beskattningen med avkastningsskatt för kapitalpensionsförsäkringar och försäkringar som tidigare beskattades med premieskatt går förlorad i samband med en överlåtelse eller överföring. Detta eftersom försäkringsavtalen enligt övergångsbestämmelserna ska anses ha ingåtts i samband med en sådan överlåtelse eller överföring. Försäkringsavtalen kommer därmed inte längre att uppfylla kravet på att vara tecknade före den 2 februari 2007 respektive den 1 januari 1997.

Den lägre beskattningen med avkastningsskatt av vissa försäkringsavtal ska bestå efter överlåtelse eller överföring av avtalet

Ändringar i övergångsbestämmelser bör göras med stor restriktivitet. Det förhållandet att överlåtelser eller överföringar av kapitalpensionsförsäkringar och försäkringar som tidigare beskattats med premieskatt kan leda till att avkastningsskatten blir högre än om någon överlåtelse eller överföring inte har skett bedöms dock kunna medföra att försäkringsföretag avstår från att t.ex. effektivisera verksamheten genom omstrukturering. Det finns därför enligt regeringens mening skäl att ändra nu aktuella övergångsbestämmelser på så sätt att ett försäkringsavtal, som har tecknats före den 2 februari 2007 och som överlåts till en annan försäkringsgivare eller överförs från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet, inte ska anses ha ingåtts vid den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över.

Det är samtidigt av vikt att upprätthålla syftet med de nu aktuella övergångsbestämmelserna. Det finns därför skäl att utforma övergångsbestämmelserna på ett sådant sätt att ett försäkringsavtal efter en överlåtelse eller överföring ska uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § IL från den tidpunkten då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över. Eftersom det endast är pensionsförsäkringsavtal som måste uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § bör bestämmelsen begränsas till sådana avtal. Detta innebär att om pensionsförsäkringsavtalet inte uppfyller villkoren i 58 kap. 16 a § IL från den nu föreslagna tidpunkten kan det på samma sätt som i dag leda till avskattning av försäkringsvärdet enligt 58 kap. 19 a § IL.

Lagförslag

Förslaget föranleder ändringar i punkt 9 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i inkomstskattelagen samt ändringar i punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:136) om ändring i lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel.

9 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

9.1 Ändringar i försäkringsrörelselagen

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna om avgifter ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Vid återköp eller flytt som avser försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet, ska

1. äldre bestämmelser gälla i fråga om avgifter för att täcka administrativa kostnader som belöper på återköpet eller flytten, och
2. de nya bestämmelserna gälla i fråga om avgifter för att täcka kvarstående anskaffningskostnader.

Förslagen i Finansdepartementets promemoria överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Promemorians förslag avviker från regeringens förslag genom att enligt promemorians förslag ska de nya bestämmelserna träda i kraft den 1 juli 2018.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Svensk Försäkring* anser att det ikraftträdandedatum som föreslås i promemorian är orealistiskt med hänsyn till de ingrepp i rådande produkt-, avgifts- och informationsmodeller som förslaget innebär för företagen samt den tid som krävs för föreskriftsarbete hos Finansinspektionen. *Svensk Försäkring* föreslår att ändringarna i stället ska träda i kraft tidigast den 1 juli 2019. *Konkurrensverket* anser att den lagstadgade flytträtten bör utökas till att omfatta samtliga privata pensionsförsäkringar och individuella tjänstepensionsförsäkringar, oavsett när i tiden de är tecknade. *Brummer Life* förespråkar full retroaktivitet, dvs. att förslaget ska gälla även för försäkringsavtal som är tecknade före den 30 juni 2007, åtminstone i fråga om fondförsäkring. *Konsumentverket* anser att förslaget innebär en risk för att kvarstående anskaffningskostnader för äldre försäkringsavtal övervältras på det kvarvarande försäkringstagarkollektivet. *Finansinspektionen* anser att en retroaktiv tillämpning inte är lika starkt motiverad vid återköp av kapitalförsäkringar och att sådana försäkringar därför inte bör omfattas av retroaktivitet. Inspektionen anser vidare att förslaget bör tillämpas retroaktivt även i fråga om avgiftsuttag för administrativa kostnader och att promemorians förslag innebär en risk för att avgifter, som i dag tas ut för att täcka kvarstående anskaffningskostnader, i stället kommer att tas ut som en del av

avgiften för administrativa kostnader. För det fall promemorians förslag ändå genomförs föreslår Finansinspektionen att övergångsregeln kompletteras med en regel om att avgiftsuttaget för administrativa kostnader ska vara begränsat till exempelvis högst två procent av gällande inkomstbasbelopp för försäkringar som tecknats före ikraftträdandet. *Svensk Försäkring, Försäkringsjuridiska Föreningen, SFM* och *ProSkandia* avstyrker förslaget om retroaktiv tillämpning. Svensk Försäkring och SFM anser att det i promemorian inte framförs sådana tungt vägande skäl som motiverar ett ingrepp i redan gällande avtalsförhållanden samt att kvarvarande försäkringstagare riskerar att drabbas av kostnader om förutsättningarna för gällande avtal ändras. *Svensk Försäkring* påpekar även att promemorian inte innehåller någon särskild utredning när det gäller den föreslagna regleringen avseende återköp. Mot den bakgrunden anser man att en retroaktiv tillämpning av regleringen måste vara utesluten i denna del. Svensk Försäkring framhåller vidare vikten av att förslagen tar hänsyn till det pågående lagstiftningsarbete som rör en ny reglering för tjänstepensionsföretag. Avslutningsvis efterfrågar man även ett klagörande av vad som avses med försäkringar som "inte förnyats".

Skälen för regeringens förslag

Frågan om retroaktiv tillämpning

Som redogörs för i avsnitt 4 gäller den civilrättsliga återköpsrätten enligt försäkringsavtalslagen sedan den 1 januari 2006 och flytträtten sedan den 1 juli 2007. *Konkurrensverket* och *Brummer Life* anser att förslaget bör gälla även för försäkringsavtal som är tecknade före den 30 juni 2007. Enligt regeringens uppfattning framstår det som mindre lämpligt om de bestämmelser som nu föreslås skulle vara tillämpliga även på avtal som tecknats före det att flytträtten infördes. Det beror på att försäkringsavtalsparterna vid den tidpunkten hade anledning att utgå från väsentligen andra förutsättningar än efter det att den lagstadgade flytträtten infördes.

Frågan är i stället om de bestämmelser som föreslås i denna lagrådsremiss ska tillämpas endast på avtal som ingås efter ikraftträdandet eller om de även ska tillämpas på avtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007.

Som framhållits i tidigare lagstiftningsärenden är retroaktiv lagstiftning något som av principiella skäl bör undvikas på det förmögenhetsrättsliga området, om inte tungt vägande skäl motiverar det (se t.ex. prop. 2006/07:26 s. 47). På det nu aktuella området finns dock, som framhålls i avsnitt 7.2 ett starkt konsumentskyddsintresse att effektivisera återköps- och flytträtten genom mer transparenta och lägre avgifter. Vidare är det utifrån ett konsumentperspektiv viktigt att en försäkringstagare med en gällande försäkring, i lämplig omfattning, erbjuds samma återköps- och flyttavgifter som en försäkringstagare som tecknar en ny försäkring, särskilt med hänsyn till att de nu aktuella försäkringarna ofta löper under långa avtalstider och att det annars skulle ta en avsevärd tid innan förslagen får genomslag på marknaden. Mot detta måste dock, som flera remissinstanser också påpekar, ställas parternas berättigade intresse av att de grundläggande förutsättningarna för ingångna avtal inte rubbas i onödan. Sammantaget bedömer regeringen, till skillnad från *Svensk Försäkring, Försäkringsjuridiska Föreningen, SFM* och *ProSkandia*, att det i detta fall

får anses att det finns tillräckligt tungt vägande skäl för en viss retroaktiv tillämpning.

De bestämmelser om avgifter för att täcka direkta kostnader för den administrativa hanteringen som föreslås i denna lagrådsremiss (se avsnitt 7.2) innebär emellertid huvudsakligen preciseringar och förtydliganden av det som gäller redan i dag och det kan därför inte hävdas att konsumentskyddsintresset motiverar retroaktiv tillämpning. De föreslagna bestämmelserna i denna del bör därför, i motsats till vad *Finansinspektionen* anser, gälla endast för nya avtal, dvs. avtal som tecknats eller förnyas efter ikraftträdandet.

Regeringen anser däremot att förslaget i den del som avser avgift för att täcka kvarstående anskaffningskostnader – inklusive den tioåriga begränsningsregeln – bör gälla retroaktivt både vid återköp och flytt (se avsnitt 7.2). Den kvarstående anskaffningskostnaden har många gånger uppkommit till följd av att försäkringsföretaget har betalat en hög s.k. uppförskottning till en försäkringsförmedlare i samband med att avtalet ingicks. Som nämns i avsnitt 7.2 innebär de nya reglerna i lagen om försäkringsdistribution ett förbud mot bl.a. sådana ersättningsformer. Förbudet gäller för nytecknade avtal och försäkringsdistribution som sker fr.o.m. den 1 oktober 2018 och, i fråga om tjänstepensionsförsäkringar som är exponerade mot marknadsvolatilitet, fr.o.m. den 1 oktober 2019. Enligt regeringens uppfattning framstår det inte som skäligt att den som väljer att utnyttja sin lagstadgade återköps- eller flytträtt ska bära försäkringsföretagets anskaffningskostnad under en längre tid än tio år, oavsett om avtalet tecknades före eller efter det att bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution har börjat tillämpas. Eftersom avgift för att täcka den kvarstående anskaffningskostnaden enligt förslaget i denna lagrådsremiss endast ska få tas ut under tio år, innebär detta att återköps- eller flyttavgiften får uppgå till högst ett belopp som motsvarar den direkta administrativa handläggningskostnaden om återköpet eller flytten äger rum tio år efter det att försäkringen tecknades.

Förslagen i promemorian innebär att för försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet av de nya bestämmelser som föreslås men efter den 30 juni 2007, och som inte förnyats efter ikraftträdandet, ska äldre bestämmelser gälla i fråga om uttag av avgifter som avser administrativa kostnader och de nya bestämmelserna i fråga om uttag av avgifter som avser kvarstående anskaffningskostnader. Med anledning av att *Svensk Försäkring* efterfrågar ett klagande beträffande vad som avses med försäkringar som ”inte förnyats” i det aktuella förslaget finns det anledning att klargöra att det avser att försäkringsavtalets försäkringstid inte ändrats. Det kan därvid noteras att en individuell personförsäkring får avtalas antingen på bestämd tid eller på den försäkrades livstid (11 kap. 2 § FAL). Har ingen tid angetts i avtalet, är försäkringstiden ett år. Förslaget innebär i praktiken att för försäkringsavtal som har ingåtts efter den 30 juni 2007, men före den 1 januari 2020 (se nedan), och vars försäkringstid förnyats efter den sistnämnda tidpunkten, ska förslagen gälla både i fråga om administrativa kostnader och kvarstående anskaffningskostnader. För en motsvarande försäkring vars försäkringstid däremot inte förnyats efter den 1 januari 2020, ska endast förslaget i fråga om kvarstående anskaffningskostnader gälla och äldre bestämmelser gälla i fråga om administrativa kostnader.

De övergångsbestämmelser som föreslås i denna lagrådsremiss i fråga om uttag av avgifter som avser att täcka kvarstående anskaffningskostnader bör alltså enligt regeringens uppfattning omfatta de försäkringar som tecknades före ikraftträdandet, dvs. den 1 januari 2020, men efter den sista juni 2007 och som inte har förnyats efter ikraftträdandet.

Konsumentverket anför att förslaget innebär en risk att försäkringsföretagen kommer att övervältra de kvarstående anskaffningskostnaderna för äldre försäkringsavtal på det kvarvarande försäkringstagarkollektivet. *Finansinspektionen* framhåller i stället att det finns en risk att avgifter som i dag tas ut för att täcka kvarstående anskaffningskostnader kommer att tas ut som en del av avgiften för administrativa kostnader. Finansinspektionen föreslår därför att övergångsbestämmelsen kompletteras med en bestämmelse om att uttaget av avgifter som avser administrativa kostnader ska vara begränsat till exempelvis högst två procent av gällande inkomstbasbelopp för försäkringar som tecknats före ikraftträdandet.

Regeringen konstaterar inledningsvis att i denna lagrådsremiss föreslås en tidsbegränsning om tio år för den del av återköps- eller flyttavgiften som avser att täcka kvarstående anskaffningskostnader. Vidare föreslås att den begränsningen till viss del ska gälla retroaktivt. Som framgår av avsnitt 7.2 anser regeringen att försäkringsföretag bör kunna amortera av sina anskaffningskostnader under en tioårsperiod. Därefter bör eventuella kvarstående kostnader inte längre kunna övervältras på den som väljer att återköpa eller flytta sitt försäkringssparande. Förslaget kommer således att påverka bl.a. de försäkringsföretag som saknar en bortre tidsgräns för uttag av återköps- och flyttavgifter som avser kvarstående anskaffningskostnader. En konsekvens av förslaget är att de försäkringsföretagen kommer att behöva ändra sina avgiftsuttag. I fråga om försäkringar som tecknas efter ikraftträdandet bör förslaget inte innebära några problem för försäkringsföretagen, eftersom företagen då kan utgå från de nya bestämmelserna när de planerar amorteringen av anskaffningskostnaderna. I den del där de nya bestämmelserna föreslås gälla retroaktivt, och således även i förhållande till försäkringar som tecknats före ikraftträdandet, kommer däremot de försäkringsföretag som ingått långa avtal till höga anskaffningskostnader att bli tvungna att hantera de kostnader som enligt förslaget inte längre kommer att få övervältras på konsumenterna genom avgifter vid återköp och flytt. Som *Konsumentverket* anför kommer dessa kostnader i stället att belasta det kvarvarande försäkringstagarkollektivet eller aktieägarna (beroende på bolagsform). Detta är dock enligt regeringens uppfattning en ofrånkomlig konsekvens av förslaget. Förslaget att avgift för att täcka kvarstående anskaffningskostnader ska få tas ut under tio år bör dock jämfört med promemorians förslag innebära att företagets behov av att övervältra kostnaderna inte blir lika stort. Enligt regeringens mening bör det däremot inte vara möjligt för företagen att, som *Finansinspektionen* anför, täcka anskaffningskostnaderna genom en del av avgiften för att täcka administrativa kostnader. Som anges i avsnitt 7.2 bör de nya bestämmelserna (liksom principen om god försäkringsstandard) innebära en skyldighet för försäkringsföretagen att tydligt redogöra för sina kunder vilka kostnader som avgifterna avser att täcka och hur avgifterna beräknats. Det finns därmed inte heller tillräckliga skäl för en sådan prisreglering som Finansinspektionen föreslår i fråga om uttag av avgifter för att täcka administrativa handläggningskostnader.

Ikraftträdande

Svensk Försäkring anser att det ikraftträdandedatum som föreslås i promemorian är orealistiskt med hänsyn till de ingrepp i rådande produkt-, avgifts- och informationsmodeller som förslaget innebär för företagen samt den tid som krävs för föreskriftsarbete hos Finansinspektionen. Svensk Försäkring föreslår därför att ändringarna i stället ska träda i kraft tidigast den 1 juli 2019.

Regeringen anser att de nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 2020. Det datumet är lämpligt dels med hänsyn till att bestämmelserna i lagen om försäkringsdistribution om provisionsbegränsningar vid distribution av tjänstepensionsförsäkringar ska börja tillämpas den 1 oktober 2019, dels med anledning av de förslag i denna lagrådsremiss som avser ändringar i skatteförfarandelagen (2011:1244) i fråga om kontrolluppgifter (se avsnitt 8.2). Enligt regeringens uppfattning bör berörda försäkringsföretag därmed ha tillräckligt med tid för att göra de anpassningar som är nödvändiga med anledning av förslagen i lagrådsremissen.

9.2 Ändringar i skattelagstiftningen

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna i lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel, inkomstskattelagen och skatteförfarandelagen ska träda i kraft den 1 januari 2020. Bestämmelserna i inkomstskattelagen ska tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019. Bestämmelserna i skatteförfarandelagen tillämpas första gången på uppgifter som avser beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019.

Vid överföring till en pensionsförsäkring som har tecknats före den 2 februari 2007 ska det mottagande försäkringsavtalet från överföringstidpunkten uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § inkomstskattelagen. För det mottagande pensionsförsäkringsavtalet gäller från överföringstidpunkten bestämmelserna i 58 kap. 19 a § inkomstskattelagen.

Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för försäkringsavtal som har överlåtits till en annan försäkringsgivare eller har överförts från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet före ikraftträdandet.

Förslagen i Finansdepartementets och Skatteverkets promemoria överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. I Finansdepartementets promemoria lämnas inte något förslag om att det mottagande försäkringsavtalet, vid överföring till en pensionsförsäkring som har tecknats före den 2 februari 2007, ska uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § IL.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslagen. *Skatteverket* anser att övergångsbestämmelserna till inkomstskattelagen bör kompletteras för att förhindra att värdet i pensionsförsäkringar som omfattas av villkoren i 58 kap. 16 a § IL samt reglerna om avskattning i 58 kap. 19 a § IL förs över till äldre pensionsförsäkringar

som inte omfattas av dessa villkor. *Skandia, Sparbankernas Riksförbund, Svensk Försäkring* och *Svenska Bankföreningen* anser att äldre bestämmelser inte ska gälla för försäkringsavtal som har överlåtits eller överförs före ikraftträdandet. De föreslår att reglerna utformas så att samma skattesats tillämpas på aktuella försäkringsavtal oavsett om dessa har blivit föremål för överlåtelse eller överföring före eller efter ändringens ikraftträdandedatum.

Skälen för regeringens förslag

Den skatterättsliga flyttregeln

De nya bestämmelserna i den skatterättsliga flyttregeln (se avsnitt 8.1) bör träda i kraft den 1 januari 2020 och tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019.

Skatteverket anser att övergångsbestämmelserna bör kompletteras för att förhindra att värdet i pensionsförsäkringar som omfattas av villkoren i 58 kap. 16 a § IL samt reglerna om avskattning i 58 kap. 19 a § IL förs över till äldre pensionsförsäkringar som inte omfattas av dessa villkor. För försäkringar tecknade efter den 1 februari 2007 gäller att pensionsförsäkringsavtalet ska innehålla villkor om att försäkringsgivaren ska lämna vissa kontrolluppgifter enligt 58 kap. 16 a § IL. Lämnas inte kontrolluppgifter kan avskattning ske enligt 58 kap. 19 a § IL. Syftet med villkoren är att säkerställa att pensioneringssyftet upprätthålls (prop. 2007/08:55 s. 57 och 58).

Enligt nu gällande rätt kan en flytt endast ske till en nytecknad pensionsförsäkring, dvs. den mottagande försäkringen omfattas av kontrolluppgiftskravet och reglerna om avskattning. Förslaget att slopa kravet på nyteckning innebär att värdet i pensionsförsäkring kan överföras till en pensionsförsäkring som har tecknats före den 1 februari 2007 och som därmed inte omfattas av villkoren i 58 kap. 16 a § IL. Med hänsyn till vikten av att upprätthålla pensioneringssyftet finns det som *Skatteverket* framför skäl att ställa krav på att den mottagande försäkringen ska omfattas av villkoren i 58 kap. 16 a § IL. Detta oavsett om värde förs över från en pensionsförsäkring som omfattas av villkoren i 58 kap. 16 a § IL eller inte. Det mottagande försäkringsavtalet måste således innehålla villkor om att försäkringsgivaren ska lämna vissa kontrolluppgifter. Lämnas inte kontrolluppgifter kan avskattning ske enligt 58 kap. 19 a § IL.

Utökad kontrolluppgiftsskyldighet

De nya bestämmelserna om utökad kontrolluppgiftsskyldighet (se avsnitt 8.2) bör träda i kraft den 1 januari 2020 och tillämpas första gången på uppgifter som avser beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019. Det är den försäkrades beskattningsår som avses. Vid efterlevandepension är det förmånstagarens beskattningsår som avses.

Överlåtelser och överföringar av vissa försäkringsavtal

De nya bestämmelserna som ska gälla vid överlåtelser och överföringar vid vissa försäkringsavtal (se avsnitt 8.3) bör träda i kraft den 1 januari 2020.

Skandia, Svensk Försäkring och Svenska Bankföreningen anser att reglerna bör utformas så att samma skattesats tillämpas på aktuella försäkringsavtal oavsett om dessa har blivit föremål för överlåtelse eller överföring före eller efter ändringens ikraftträdandedatum.

Regeringen konstaterar inledningsvis att det redan i dag kan förekomma att samma försäkringsprodukt beskattas med två olika skattesatser beroende på om försäkringsavtalet varit föremål för överlåtelse eller överföring eller inte. Retroaktiva ändringar av skattelagstiftningen bör endast göras om det finns starka skäl. Den nu föreslagna ändringen syftar till att undanröja hinder för framtida omstruktureringar. Det saknas därmed skäl att ändra reglerna med retroaktiv verkan för att uppnå syftet med ändringen. Regeringen anser därför att äldre bestämmelser fortfarande bör gälla för försäkringsavtal som har överlåtits eller överförts före ikraftträdandet.

10 Förslagens konsekvenser

10.1 Utgångspunkter

Sammanfattning av förslagen och dess syften

Lagrådsremissens förslag syftar till att effektivisera återköps- och flytträtten av livförsäkringar med sparmoment. Detta avses uppnås genom att i försäkringsrörelselagen (2010:2043) förtydliga vilka kostnader som får beaktas vid fastställande av återköps- och flyttavgifter samt tydliggöra och utöka den skatterättsliga flyttregeln i inkomstskattelagen (1999:1229).

I lagrådsremissen analyseras även handläggningstider vid flytt och slutsatsen i det avseendet är att det inte krävs några lagstiftningsåtgärder.

Lagrådsremissens förslag om ändringar av övergångsbestämmelserna till ändringar i inkomstskattelagen och lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel syftar till att förhindra att beskattningen med avkastningsskatt förändras i samband med överlåtelse eller överföring av vissa försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007.

Lagrådsremissens förslag avseende kontrolluppgifter om pensionsförsäkringar i skatteförarandelagen (2011:1244) syftar till att effektivisera Skatteverkets kontrollverksamhet.

Om utmaningar med att uppnå en effektivare återköps- och flytträtt

I syfte att skapa en effektivare återköps- och flytträtt lämnas som framgår ovan två förslag till åtgärder.

Ett förslag inriktas mot de återköps- och flyttavgifter som tas ut när försäkringstagare till individuella personförsäkringar vill ändra sitt försäkringssparande (se avsnitt 7.3). Det uppstår i en sådan situation fråga om hur vissa av försäkringsföretagets kostnader ska hanteras. Hur kostnaderna fördelas kan ge upphov till intressekonflikter, framför allt i ömsesidiga försäkringsbolag. Alltför begränsande regler i det avseendet kan potentiellt leda till konsekvensen att kostnader övervältras på det kvarvarande försäkringstagarkollektivet. Samtidigt har det visat sig att de nu

gällande reglerna lett till att de som avser återköpa eller flytta sitt försäkringssparande ofta blir föremål för höga avgifter som är svåra att förutse. Det finns således ett betydande behov av en ny reglering som förtydligar vilka kostnader som får beaktas när återköps- och flyttavgifter fastställs. Sammanfattningsvis är dock en väl avvägd reglering i detta avseende en förutsättning för en väl fungerande återköps- och flytträtt på försäkringsmarknaden.

Det andra förslaget inriktas mot möjligheterna att flytta hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar till en och samma pensionsförsäkring utan skattekonsekvenser. En sådan reform har betydelse främst när det gäller s.k. fribrev, dvs. försäkringar där premiebetalningen av olika skäl har upphört. I de flesta fall uppstår ett fribrev när en anställning har upphört. Mängden fribrev bidrar till att det är svårt för de försäkrade att få en överblick av storleken på den framtida pensionen. Det finns således ett stort behov av att kunna flytta samman fribrev och behovet kommer att öka i takt med att arbetsmarknaden blir allt mer rörlig. Nuvarande skatteregler kan emellertid motverka att den försäkrade flyttar samman fribrev även om det finns flytträtt eller försäkringsbolaget skulle tillåta en flytt. I lagrådsremissen föreslås därför att den skatterättsliga flyttregeln ska utökas och förtydligas (se avsnitt 8.1).

När det gäller problemet med handläggningstider har Finansinspektionen konstaterat att det endast är ett fåtal försäkringsföretag som över-skrider den rekommendation på 60 dagar som försäkringsbranschen kommit överens om. Vidare pågår ett arbete hos branschorganisationen Svensk Försäkring med att uppdatera rekommendationen. I lagrådsremissen görs bedömningen att det inte föreligger något behov av lagstiftningsåtgärder för att Finansinspektionen ska kunna bedriva en effektiv tillsyn över försäkringsföretagens handläggningstider för flytt (se avsnitt 7.4). Det beror även på att det redan finns ett bemyndigande som innebär att Finansinspektionen kan utfärda föreskrifter när det gäller god försäkringsstandard, och inom ramen för det bemyndigandet, även att vid behov utfärda föreskrifter om nu aktuella handläggningstider.

10.2 Om flyttmarknaden för livförsäkring

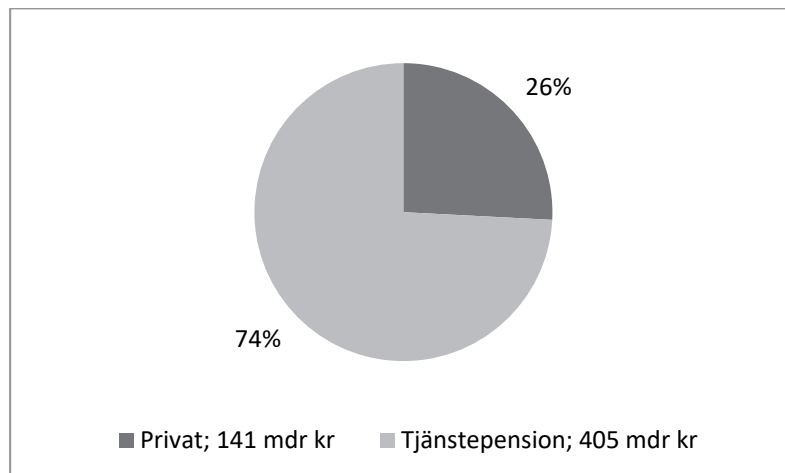
Kartläggningen i betänkandet Förstärkt försäkringstagarskydd

I betänkandet Förstärkt försäkringstagarskydd (SOU 2012:64) gjordes det en kartläggning av hur flyttmarknaden såg ut i slutet av 2009, dvs. hur stor del av marknaden som utgjordes av försäkringar som omfattades av flytträtt (se figur 9.1).

I kartläggningen ingick 24 försäkringsföretag som tillsammans utgjorde större delen av marknaden. Vid den tidpunkten uppgick försäkringsföretagens sammanlagda pensionskapital till 1 787 miljarder kronor. I betänkandet konstaterades att det i princip saknades flytträtt för pensionskapital inom den förmånsbestämda pensionen. Däremot omfattades 44 procent (546 miljarder kronor) av de premiebestämda pensionsförsäkringarna av flytträtt. Av dessa utgjordes 74 procent (405 miljarder kronor) av tjänstepension och resterande 26 procent (141 miljarder kronor) av privat pensionssparande. Beträffande fördelningen av flyttar, mellan

traditionellt förvaldat försäkring respektive fondförsäkring, stod traditionellt förvaldat försäkring för drygt hälften (55 procent) och fondförsäkring för den resterande delen (45 procent). Sammanfattningsvis konstaterades att det pensionskapital som flyttades under tidsperioden 2008–2010 motsvarade fyra procent av flyttbart kapital och att den största delen som flyttades var tjänstepensionskapital.

Figur 10.1 Flytträttens omfattning 2009 (%)

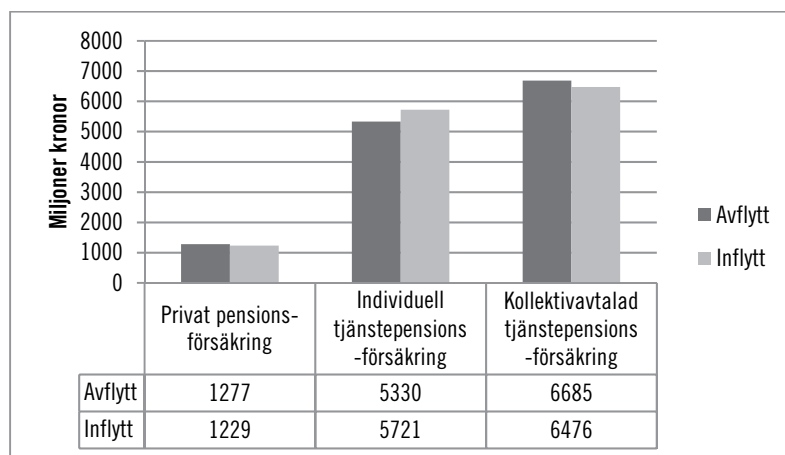


Källa: Förstärkt försäkringstagarskydd, SOU 2012:64, s. 466

Finansinspektionens kartläggning och statistik från Svensk Försäkring

Finansinspektionen gjorde 2016 en kartläggning som redovisades i Lägesrapport om branschöverenskommelse för ökad transparens vid flytträtt för pensionssparande (Fi 14-8233 och 16-13788). Kartläggningens data delades upp i privat pensionsförsäkring, individuell tjänstepension och kollektivavtalad tjänstepension (se figur 9.2). Även Finansinspektionens kartläggning bekräftade att den största delen kapital som flyttades under perioden utgjordes av tjänstepensionskapital.

Figur 10.2 Belopp som avflyttats respektive inflyttats januari–augusti 2016



Källa: Lägesrapport om branschöverenskommelse för ökad transparens vid flytträtt för pensionsparande, Finansinspektionen 2016

Senare framtagen statistik från Svensk Försäkring visar en stigande utveckling av flyttat pensionskapital under perioden 2016–2018 enligt tabellen nedan.

Tabell över avflyttat respektive inflyttat pensionskapital (belopp i mdkr)

År	Avflyttat kapital, mdkr	Inflyttat kapital, mdkr	Förändring, avflyttat, %
2016	22,0	23,3	
2017	30,5	31,3	+ 39
2018	36,4	35,7	+ 19

Källa: Svensk Försäkrings bearbetning av kvartalsdata FI tabell 6A, statistisk kvartalsrapport

Vissa slutsatser när det gäller omfattningen av flyttar

Av den i avsnitten ovan redovisade statistiken framgår att storleken på det flyttade kapitalet ökar och att det i huvudsak är inom tjänstepensionsområdet som flyttarna sker. Vidare att storleken på det flyttade kapitalet är högst inom ramen för det kollektivavtalade området. Detta trots att den lagstadgade flytträtten inte omfattar det pensionsområdet.

Att statistiken visar att tjänstepensionsområdet dominerar flyttmarknaden är i sig inte förvånande. Inspektionen för Socialförsäkringen (ISF) har nyligen genomfört en studie (Rapport 2018:15), vilken indikerar att 100 procent av de offentliganställda och 94 procent av de privatanställda under en rapporterad period har rätt till tjänstepension.

Värt att notera är dock att storleken på det flyttade kapitalet inom individuell tjänstepension inte är proportionerligt i förhållande till det inom kollektivavtalad tjänstepension, när det gäller antal försäkringsavtal på de båda områdena. Med andra ord är det flyttade pensionskapitalet inom individuell tjänstepension påfallande lika det inom kollektivavtalad

tjänstepension, trots att det senare pensionsområdet samlar ett betydligt större kollektiv av pensionssparare. Enligt en studie gjord vid Lunds universitet omfattas ca 90 procent av arbetstagarna av kollektivavtal och därmed även av den kollektivavtalade tjänstepensionen (Kjellberg, A [2017], Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund). Kollektivavtalens täckningsgrad samt organisationsgraden hos arbetsgivarförbund och fackförbund utgör med stor sannolikhet även orsaken till att de flesta flyttarna sker inom det kollektivavtalade området.

Förekomsten av avgifter vid återköp och flytt

Konkurrensverket och Finansinspektionen har i två olika rapporter beskrivit förekomsten av modeller för flyttavgifter (se avsnitt 5). I förekommande fall finns avgiftsmodeller som baseras på kapitalstorlek och hur länge sparandet har pågått. Det finns även modeller där det inte finns någon borte gräns för avgiftsuttaget, utan avgiften kan tas ut efter t.ex. 30 års sparande. Avgiften kan ibland uppgå till över 100 000 kronor och det är i sådana fall oklart vad den höga avgiften avser att täcka för faktiska kostnader. Finansinspektionen konstaterar att 11 av 20 företag tar ut en flyttavgift som är tidsberoende och utan begränsning till ett maxbelopp. Den dominerande nivån anges vara på 1,0 procent av kapitalet, men så höga nivåer som 2,5 procent förekommer.

Även Konkurrensverket konstaterar i sin rapport att kapitalbaserade avgifter utan borte gräns förekommer. Enligt Konkurrensverket riskerar det att påverka kundörligheten på marknaden.

Motsvarande avgiftsmodeller framkommer även tillämpas av försäkringsföretagen inom privat pensionsförsäkring, enligt uppgifter som finns tillgängliga på Konsumenternas Försäkringsbyrås webbplats.

Förekomsten av fribrev

På marknaden för pensionsförsäkringar finns det enligt Livförsäkringsutredningen knappt 4 miljoner fribrev. Ett fribrev är en försäkring till vilken det inte görs några nya premieinbetalningar. Ett exempel på hur fribrev kan uppstå är i tjänstepensionssammanhang vid byte av arbete. Om individen omfattas av tjänstepension avslutas premieinbetalningen när individen slutar sitt arbete och tjänstepensionsförsäkringen omvandlas då till ett fribrev. Fribrev kan också uppkomma när pensionslösningar omförhandlas och nya premier endast inbetalas till det nya avtalet. Den tjänstepension som omfattas av det gamla avtalet blir ett fribrev. I genomsnitt beräknas en arbetstagare ha samlat ihop åtta fribrev under sin tid i arbetslivet.

Handläggningstider vid flytt av livförsäkring

Finansinspektionen har i en rapport undersökt hur handläggningstiderna för ett 30-tal försäkringsföretag har sett ut (se avsnitt 5.2). Sammantaget konstaterar Finansinspektionen att det endast är ett fåtal av dem som överskrider den branschrekommendation på 60 dagar som försäkringsbranschen har kommit överens om.

10.3 Berörda aktörer

Allmänt om de aktörer som berörs av förslagen

Förslagen i denna lagrådsremiss berör sammanfattningsvis de försäkringsföretag som omfattas av försäkringsrörelselagen och i viss mån även understödsföreningar. Försäkringsförmedlare kan indirekt påverkas av förslagen. Det kan konstateras att omsättningen och storleken på placeringstillgångar varierar kraftigt mellan de olika företagen. Bland försäkringsföretagen förekommer nivåer på omsättningen som uppgår till mellan ca 60 miljoner och 30 miljarder kronor. Motsvarande nivåer för placeringstillgångarna uppgår till mellan ca 2 miljarder kronor och 750 miljarder kronor. Antalet anställda i försäkringsföretagen uppgår till ca 20 500 personer. Många av dessa arbetar dock med skadeförsäkring och med rena personriskförsäkringar, vilka inte berörs av förslagen i lagrådsremissen.

Tabell 10.1 Antal aktörer som omfattas av förslagen

Aktör	Antal företag
Riksbolag livförsäkring inkl. fondförsäkring	36
Understödsföreningar	29
Understödsföreningar med begränsad tillsyn	23
Utländska försäkringsföretag, filial	5
Utländska försäkringsföretag, agentur	1

Källa: Finansinspektionens företagsregister mars 2019

Särskilt om aktörer som berörs av förslagen om vilka kostnader som ska få beaktas när återköps- och flyttavgifter fastställs

Förslaget som rör avgifter påverkar i första hand livförsäkringsföretag som omfattas av försäkringsrörelselagen. Det innebär att 36 aktörer på den svenska marknaden omfattas av de förslagen.

Även försäkringsförmedlare kan indirekt påverkas av förslagen. Det beror på att det ofta är förmedlare som anskaffar kunder till försäkringsföretagen och erhåller ersättning från företagen för det.

Hos Finansinspektionen finns det för närvarande 1 054 företag i Sverige registrerade med försäkringsförmedling som huvudverksamhet eller biverksamhet (mars 2019). Till det kommer ytterligare 83 bolag som bedriver försäkringsförmedling, men som har en annan huvudverksamhet.

Enligt Finansinspektionens företagsregister uppgår antalet anställda i försäkringsförmedlingsbranschen till ca 3 900 personer (mars 2019). Till detta kommer ungefär lika många anställda som förmedlar försäkringar hos banker. Antalet anställda och balansomslutningen hos företagen inom

försäkringsförmedling varierar dock, från ca 800 anställda och balansomslutning på över två miljarder till egenföretagare med balansomslutning på under en miljon kronor.

Särskilt om aktörer som berörs av förslaget om ändring av den skatterättsliga flyttregeln

Förslaget om ändring av den skatterättsliga flyttregeln kan komma att omfatta 94 aktörer på den svenska marknaden. Skillnaden i antalet aktörer mellan förslaget om avgifter och förslaget om flyttregeln består i att de utländska försäkringsgivarna samt understödsföreningarna inte omfattas av försäkringsrörelselagen, men kan komma att omfattas av ändringarna i inkomstskattelagen.

Understödsföreningarna varierar betydligt i balansomslutning, från under en miljon kronor till över 88 miljarder kronor (vid utgången av 2018). Enligt den numer upphävda lagen (1972:262) om understödsföreningar, som emellertid ska tillämpas under en övergångsperiod, ska stadgarna i en understödsförening ange om individen har rätt till återköp och därmed även flytträtt. Eftersom det är i stadgarna som det framgår om medlemmarna i en understödsförening omfattas av flytträtt, är det svårt att uppskatta hur många understödsföreningar som medger det eller återköp. Förslaget kommer inte att direkt beröra försäkringsförmedlare.

Särskilt om aktörer som berörs av förslaget om ändrad kontrolluppgiftsskyldighet

Förslaget till ändringar i skatteförfarandelagen berör alla som ska lämna föreslagna uppgifter i aktuella kontrolluppgifter, dvs. den försäkringsgivare som har överfört värdet i försäkringen eller överlåtit eller överfört försäkringen samt försäkringsgivare och tjänstepensionsinstitut i avskattningssituationer och vid rapportering av underlag till avkastningsskatt.

Under 2018 lämnades ca 290 000 kontrolluppgifter avseende överföring av en pensionsförsäkrings värde till en nytecknad pensionsförsäkring (flytt) till Skatteverket. Under 2019 har det hittills kommit in ca 60 000 stycken. Antalet uppgiftslämnare var under 2018 33 stycken och under 2019 31 stycken. Under 2018 lämnades även 7 600 kontrolluppgifter avseende utländsk pensions- eller kapitalförsäkring, varav ca 75 procent avsåg kapitalförsäkringar. Ingen kontrolluppgift avseende avskattning av pensionsförsäkring lämnades in under 2018 eller hittills under 2019.

10.4 Konsekvenser för företag och enskilda

Konsekvenser till följd av förslagen om vilka kostnader som ska få beaktas när återköps- och flyttavgifter fastställs

Svensk Försäkring efterfrågar utredning till stöd för promemorians förslag och en analys av vilka effekter förslaget får för olika typer av försäkringsföretag beträffande tillämpningen av kontributionsprincipen, principer för avgiftssättningen samt övriga antaganden för försäkringar av olika slag.

Mot den bakgrunden finns det anledning att framhålla att avgiftsuttagen generellt och sammanfattningsvis ska begränsas till de direkta kostnaderna som är hänförliga till den aktuella försäkringen. Det innebär den konsekvensen att andra typer av kostnader som försäkringsföretag i dag inkluderar i avgifterna inte längre kommer att få beaktas när återköps- och flyttavgifter fastställs. I ömsesidiga försäkringsbolag kommer det att innebära att andra eventuella kostnader fortsättningsvis får fördelas över försäkringstagarkollektivet, genom höjd försäkringsavgift eller minskad återbäring till försäkringstagarna. På motsvarande sätt får de vinstdrivande försäkringsföretagen överväga höjningar av försäkringsavgiften eller sänka företagets vinst och eventuell utdelning till ägarna. Det bör dock erinras om att försäkringsföretag även fortsättningsvis kommer att ha rätt att ta ut skäligen avgifter för de kostnader som återköp och flytt faktiskt innebär för företagen och övriga i försäkringstagarkollektivet. Förslaget syftar således till att motverka avgiftsuttag som strider mot bl.a. kontributionsprincipen och som låser in konsumenterna på ett otillbörligt sätt.

När det gäller avgifter för kvarstående anskaffningskostnader föreslås i promemorian att det även ska införas en begränsning om fem år från försäkringens tecknande. I denna lagrådsremiss föreslås i stället en motsvarande begränsning om tio år. Vidare föreslås att den begränsningen ska gälla retroaktivt för försäkringsavtal som har ingåtts efter den 30 juni 2007. Förslagen i denna del kommer framför allt att påverka de försäkringsföretag som saknar en borte gräns för när anskaffningskostnader ska täckas genom uttag av avgifter vid återköp och flytt. En konsekvens av förslaget är således att dessa försäkringsföretag kommer att behöva ändra sina avgiftsuttag. När det gäller försäkringar som tecknas efter ikraftträdandet torde förslaget inte innebära några problem för försäkringsföretagen, eftersom företagen då kan utgå från de nya reglerna när de planerar amorteringen av anskaffningskostnader. I den del förslaget däremot innebär att de nya reglerna ska gälla retroaktivt, och således även i förhållande till försäkringar som tecknats före ikraftträdandet, kommer de försäkringsföretag som ingått långa avtal till höga anskaffningskostnader att bli tvungna att hantera de kostnader som enligt förslaget inte längre kommer att få övervältras på konsumenterna genom avgifter vid återköp och flytt. Dessa kostnader kommer i stället att belasta det kvarvarande försäkringstagarkollektivet eller aktieägarna (beroende på bolagsform). Någon tillgänglig statistik över vilka avtal som gäller för de olika bestånden finns inte, vilket innebär att det inte är möjligt att uppskatta effekten av förslaget i dessa delar. Den ovan nämnda förlängningen av möjligheterna till kostnadstäckning, från fem till tio år, bedöms dock reducera risken för övervältring av anskaffningskostnader till kvarvarande bestånd väsentligt.

En positiv konsekvens av förslaget för försäkringstagarna och de försäkrade är att dessa får tydligare information om den faktiska avgiften för försäkringsföretagets anskaffningskostnad. En ökad transparens kring avgiften kan i sin tur leda till en prispress hos försäkringsföretagen, vilket får anses vara en positiv effekt ur ett konsumentperspektiv.

Vidare bör det noteras att de föreslagna avgiftsreglerna inriktas mot individuell personförsäkring och således inte omfattar kollektivavtalsgrundad personförsäkring. Det innebär att det endast är de företag som erbjuder individuell tjänstepension, privat pensionsförsäkring och kapitalförsäkringar som träffas av de nya reglerna.

Senast aktuella statistik, utifrån inrapportering till Finansinspektionen, anger följande försäkringskapital för livförsäkringsföretag för ovan nämnda former:

Försäkringskapital per utgången av år 2017, Mdkr

Avgiftsbestämda tjänstepensioner via valcentral	1261,1
Avgiftsbestämda tjänstepensioner utanför valcentral	958,8
Privat pensionsförsäkring	363,9
Kapitalförsäkring	425,4
Kapitalpension	21,5
SUMMA	3030,7

Källa: Inrapportering till Finansinspektionen, 2017

Förmånsbestämd tjänstepensionsförsäkring har exkluderats i ovanstående tabell, eftersom den produktkategorin oftast inte är konkurrensutsatt och att det därmed inte är möjligt att flytta sådant pensionskapital. Vidare torde försäkringar tecknade via valcentraler – vilka i allt väsentligt bör vara kollektivavtalsgrundade – inte beröras av förändrade regler för avgiftsuttag. Kapitalpension bör heller inte beröras, eftersom sådana produkter inte kan nytecknas. Därmed uppgår det kapital som kan vara föremål för flytt eller återköp till brutto ca 1 748 miljarder kronor. Det framgår dock inte av tillgänglig statistik hur stor del av redovisat kapital som i nuläget faktiskt är flyttbart enligt bolagens interna regler. En mindre andel av detta försäkringskapital (39 miljarder kronor) har klassats som ”ej konkurrensutsatt”, och torde därför inte vara flyttbart. Det kan även konstateras att minst 400 miljarder kronor av detta kapital hänför sig till försäkringar som är under periodisk utbetalning. Av olika skäl finns begränsningar i rätten att flytta kapitalet i sådana försäkringar. Det var vid utgången av 2017 totalt 34 livförsäkringsföretag och understödsföreningar som hade sådant försäkringssparande som berörs av de nu aktuella förslagen. De minsta aktörerna av dessa 34 företag utgörs av två bolag som bedriver fondförsäkringsverksamhet i nära anslutning till tjänstepensionskassors verksamhet. Sparkapitalet i dessa bolag uppgår till 0,8–1,2 miljarder kronor. Därutöver har alla övriga bolag ett samlat kapital som uppgår till mer än 4 miljarder kronor, flertalet betydligt större kapital än så. Det torde därför inte finnas något behov att ta någon särskild hänsyn till dessa små bolag i

detta sammanhang. Frekvensen av återköp inom andra understödsföreningar än de ovan nämnda torde i realiteten inte beröras av förslagen då anskaffningskostnader i stort sett saknas i sådana föreningar.

Svensk Försäkring framhåller att frånvaron av tillgänglig statistik i promemorian leder till osäkerhet som inte bör underskattas. Regeringen anser att den statistik som presenteras ovan utgör tillräckligt underlag för de förslag som lämnas i denna lagrådsremiss.

Svensk Försäkring påpekar vidare att förslagen kan få konsekvenser i fråga om möjligheterna att bedriva en långsiktig kapitalförvaltning samt på kapitalkravet för den s.k. annullationsrisken. Med det senare avses risken att försäkringstagare lämnar försäkringstagarkollektivet och de ekonomiska konsekvenserna detta innebär för försäkringsföretaget. Regeringen anser med anledning av Svensk Försäkrings synpunkter att det bör framhållas att varken annullationsrisken eller inriktningen på kapitalförvaltning berättigar en inlåsning av kunder i den omfattning som föreligger i dag. Vidare bör det noteras att förslagen inte innebär någon utvidgning av den befintliga återköps- och flytträtten och att återköp och flytt även i fortsättningen kommer vara förenat med avgifter. Mot den bakgrunden framstår det som mindre sannolikt att försäkringstagare, utan goda skäl till det, kommer ändra sitt försäkringssparande i en större omfattning än som sker i dag. Försäkringstagare som är missnöjda med sitt försäkringsföretag kommer dock fortsättningsvis att ha bättre möjligheter att använda sin befintliga återköps- och flytträtt mer effektivt. Detta får i grunden anses som något positivt.

Konsekvenser av möjligheten till sammanslagning av fribrev

Ändringen i den skatterättsliga flyttregeln syftar till att möjliggöra flytt av värdet i en eller flera försäkringar till en nytecknad eller befintlig försäkring.

Givet hur marknaden för flytt av pensionsförsäkring ser ut är det sannolikt att de flesta sammanslagningarna av fribrev kommer att ske inom det kollektivavtalade området.

En flytt kan medföra att försäkringstagaren eller den försäkrade får ett lägre avgiftsuttag och en bättre överblick av sitt pensionssparande och sin framtida pension. Det kan i sin tur påverka det privata sparandet.

Förslaget kommer även minska antalet försäkringar och fribrev på marknaden, vilket å ena sidan kommer att minska försäkringsföretagens administration. Å andra sidan kommer förslaget att bidra till en rörligare marknad vilket ställer större krav på företagens flyttadministration. Den sammantagna effekten är därför svår att bedöma.

Vidare kan en flytt medföra en förändring av villkoren för den enskilde. Förändringen kan medföra mer förmånliga villkor än de gällande, t.ex. genom lägre avgifter, men kan också vara mindre förmånlig genom att avgifterna i stället blir högre. Vid flytt av värdet i flera försäkringar till en nytecknad eller befintlig försäkring blir avgiften dock regelmässigt lägre.

Konsekvenser av att beskattningen med avkastningsskatt av vissa försäkringsavtal inte förändras efter en överlåtelse eller överföring

Som framgår i avsnitt 8.3 kan utformningen av övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i inkomstskattelagen och lagen

(2008:136) om ändring i lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel medföra att de lättnader i beskattningen som gäller för kapitalpensionsförsäkringar och försäkringar som tidigare beskattats med premieskatt går förlorade i samband med vissa överlåtelser eller överföringar av försäkringsavtal. Bestämmelserna kan därmed utgöra ett hinder för försäkringsbolag som önskar genomföra affärsmässigt motiverade omstruktureringar som kräver sådana överlåtelser eller överföringar. Detta hinder påverkar även försäkringstagarna eftersom dessa gynnas av att försäkringsföretaget är så effektivt organiserat som möjligt. Genom de i denna lagrådsremiss föreslagna ändringarna undanröjs detta hinder och förslagen medför således förenklingar och förbättringar för såväl försäkringstagare som försäkringsföretag.

Konsekvenser vad gäller ändrad kontrolluppgiftsskyldighet

Förslagen medför både en ökning och en minskning av den administrativa bördan. Krav på att i kontrolluppgiften ange nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet och uppgift om den dag då överlåtelsen eller överföringen av en pensionsförsäkring gjordes ökar den administrativa bördan. Slopandet av krav på att i kontrolluppgiften ange nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren minskar den. Skatteverket har tidigare framfört att uppgiftslämnarna har problem med att identifiera försäkringstagarna. Eftersom förslaget innebär att de i framtiden slipper detta, talar det för en minskad administrativ börda för uppgiftslämnarna. *Regelrådet* efterfrågar i remissvar 2012 på Skatteverkets promemoria Förslag till vissa ändringar i skatteförfarandelagen en närmare beräkning av hur de administrativa kostnaderna påverkas. Att med precision uppskatta förändringen av kostnaden är svårt. Skatteverket har upplyst att de redan i dag efterfrågar nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet och uppgift om den dag då överlåtelsen eller överföringen av en pensionsförsäkring gjordes. För de företag som redan i dag lämnar sådana uppgifter kommer förslaget inte att medföra någon ökning av den administrativa bördan. Aktuella uppgifter borde dessutom vara lätt tillgängliga för företagen och förslagen torde därför endast öka den administrativa bördan i ringa omfattning. Dessutom kan kostnaden minska för enskilda företag genom att Skatteverket framöver inte i samma utsträckning kommer att behöva vidta olika granskningsåtgärder för att kontrollera bl.a. att kontrolluppgiften har lämnats i rätt tid.

Förslaget om förlängd tidsfrist att lämna vissa kontrolluppgifter kommer att underlätta för företagen att lämna kompletta kontrolluppgifter. *Regelrådet* saknar i remissvar på Finansdepartementets promemoria En effektivare flytträtt för försäkringssparande en uppskattning av hur stor minskningen av de administrativa kostnaderna kan bedömas bli avseende den förlängda tidsfristen. Även denna kostnad är svår att uppskatta men kontrolluppgifterna ska även fortsättningsvis lämnas in, varför kostnaden ungefärligen kan antas vara konstant. Den förlängda tidsfristen underlättar dock företagets arbete och bidrar till flexibilitet.

Påverkan på företagens kostnader

Förslaget som innebär att den skatterättsliga flyttregeln utökas och förtydligas torde inte påverka företagens it-system och därigenom inte heller innebära utvecklingskostnader utöver de normalt förekommande. Detta eftersom det inte skapas någon ny försäkringsprodukt, med egenskaper som avviker från den redan befintliga produktfloran och befintligt regelverk.

Förslaget som påverkar avgifterna innebär att försäkringsföretagen måste kunna separera vissa kostnader och dela upp dels kostnaden för den administrativa hanteringen av återköp och flytt samt dels kvarstående anskaffningskostnader.

Svensk Försäkring ifrågasätter promemorians slutsats att en individualisering av avgifter inte skulle utgöra något problem. Det får dock anses rimligt att ett försäkringsföretag, inom ramen för de avtal som tecknas med vald distributionskanal, fastställer de faktiska kostnaderna och specificerar de avgifter som ska tas ut av försäkringstagarna. Att skönmässigt fastställda avgiftsstrukturer är billigare och enklare för försäkringsföretagen att upprätthålla, utgör inte heller skäl som väger tyngre än försäkringstagarnas behov av en effektiv återköps- och flytträtt.

Förslaget i lagrådsremissen innebär vidare att försäkringsföretaget endast får ta ut avgifter som direkt kan hänföras till administrationen vid ett återköp eller en flytt. När det gäller den aktuella kostnaden konstaterade Livförsäkringsutredningen i betänkandet Förstärkt försäkringstagarskydd (SOU 2012:64), att tidsåtgången för en flytt uppgår till mellan 1 och 3 timmar beroende på produktområde. Utredningen gör även ett försiktigt antagande om att en anställd handläggare i genomsnitt kostar 750 kronor per timme vilket skulle innebära att handläggningskostnaden kan variera mellan 750 och 2 250 kronor (samma betänkande s. 479). Mot bakgrund av det anförda finns det anledning att göra bedömningen att det nu aktuella förslaget inte påverkar de berörda aktörernas kostnader.

Sammantaget kan förslagen medföra till viss del högre kostnader för de försäkringsföretag som omfattas av återköps- och flytträtt, eftersom samtliga kostnader inte längre kommer kunna läggas till grund för återköps- och flyttavgifter (där de högre kostnaderna framdeles får betalas av antingen försäkringstagarkollektivet eller aktieägarna). Förslagen innebär även att avgifterna inte längre kan fastställas skönmässigt och således kommer vissa kostnader att uppstå för att separera och fastställa faktiska direkta kostnader för anskaffning och administration av återköp och flytt. Detta får dock anses som en godtagbar konsekvens med hänsyn till förslagets positiva effekter.

Påverkan på konkurrensen

Förslagen som rör avgifter vid återköp och flytt kommer att innebära att det när nya försäkringsavtal ingås blir lättare för försäkringstagaren eller den försäkrade att veta vad den faktiska kostnaden är, vilket kan innebära en större transparens och även ökad rörlighet. Vidare kommer Finansinspektionen genom förslagen att få möjlighet att i föreskrifter precisera vilka administrativa handläggningskostnader som ska anses som direkta och som försäkringsföretagen därmed får beakta när de tar ut avgifter vid

återköp eller flytt. Detta bör minska risken för att indirekta handläggningskostnader övervältras på försäkringstagarna, t.ex. genom uttag av avgifter för kvarstående anskaffningskostnader. Förslagen sammantaget medför i sin tur att risken för inlåsnings effekter minskar och därigenom ges ökade förutsättningar för en marknad med hög rörlighet och förbättrad konkurrens. Den nuvarande inlåsnings av försäkringstagarna hämmar konkurrensen mellan försäkringsföretagen, vilket i sin tur riskerar att leda till både högre priser och ett minskat och sämre utbud av produkter och tjänster.

Den sammantagna effekten på konkurrensen av de förslag som gäller avgifter ligger även i linje med de mål som eftersträvas i lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution och genomförandet av försäkringsdistributionsdirektivet i svensk rätt (se prop. 2017/18:216). Syftet med skärpningen av reglerna avseende rådgivning som den lagen innebär är dels att komma tillrätta med de problem för konsumenterna som Finansinspektionen har konstaterat finns inom rådgivningsmarknaden, dels att stärka konsumentens ställning på marknaden för försäkringsdistribution.

10.5 Konsekvenser för stat, myndigheter och domstolar

Förslaget om krav på nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet i vissa kontrolluppgifter torde medföra att skatteintäkterna ökar marginellt, eftersom Skatteverket med hjälp av dessa uppgifter kan spåra flyttkedjor i utländska försäkringar och på så sätt säkerställa skattekrediten. Omfattningen av problemet med att skatte-krediter försvinner i flyttkedjorna är dock inte känd, och det är därmed svårt att närmare bedöma effekten. Övriga förslag bedöms inte få några offentligfinansiella effekter.

När det gäller förslagen om begränsade återköps- och flyttavgifter, innebär de bl.a. att Finansinspektionen i föreskrifter får precisera vilka typer av kostnader som ska anses vara direkta administrationskostnader. Det kan innebära kostnader för inspektionen att ta fram sådana föreskrifter. De eventuella kostnader som uppstår för Finansinspektionen ska hanteras inom myndighetens beslutade ekonomiska ramar.

Förslagen om effektivare flytträtt och utvidgad kontrolluppgiftsskyldighet bedöms medföra initiala kostnader för Skatteverket på cirka 1 miljon kronor, bl.a. för viss anpassning av Skatteverkets it-system, för extern information och kommunikation, intern utbildning samt ändring av Skatteverkets rättsliga vägledning. Förslagen som rör kontrolluppgifter medför att Skatteverket kommer att kunna effektivisera kontrollverksamheten. Skatteverket kommer framöver inte i samma utsträckning att behöva vidta olika granskningsåtgärder för att kontrollera bl.a. att kontrolluppgiften har lämnats i rätt tid. Skatteverket kommer inte heller att behöva begära in identifikationsuppgifter för försäkringsavtalen för att bl.a. kunna spåra flyttkedjor i utländska försäkringar i syfte att säkerställa skattekrediten. Om identifikationsuppgifter för varje försäkringsavtal finns i de olika kontrolluppgifterna om pensionsförsäkringar, kommer uppgifterna i Skatteverkets datasystem att vara tillförlitliga och kan kontrolleras på maskinell väg. Den tid som Skatteverket lägger på dessa

kontroller skulle i stället kunna läggas på annan kontrollverksamhet. En ändring av tidsfristen för inlämnande av vissa kontrolluppgifter från 14 dagar till 30 dagar kommer också att underlätta för Skatteverket att få in kompletta uppgifter. De eventuella kostnader som uppstår för Skatteverket ska hanteras inom Skatteverkets befintliga ekonomiska ramar. Övriga förslag bedöms inte medföra några ökade kostnader för Skatteverket.

Förslagen bedöms inte medföra ökade kostnader eller ökad arbetsbelastning för de allmänna förvaltningsdomstolarna. Eventuella merkostnader för domstolarna ska hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

10.6 Alternativa lösningar

Ett alternativ till att införa bestämmelser om vilka kostnader som ska få beaktas av försäkringsföretag när de fastställer avgifter vid återköp och flytt, är att prisreglera den delen av försäkringsmarknaden, t.ex. genom att bestämma ett avgiftstak. Ett sådant tak kan dock verka normbildande och därigenom bli den avgift som samtliga företag använder. Det skulle även innebära en avgiftsreglering på en marknad som bör präglas av fri konkurrens.

Ett annat alternativ är att ställa upp ytterligare krav på försäkringsföretagen när det gäller den information som de ska lämna till kunderna, t.ex. om de avgiftsmodeller de tillämpar. Undersökningar visar emellertid att det i allmänhet finns ett stort ointresse för pensionsfrågor. Detta är ett problem som sannolikt inte kan lösas genom att utöka försäkringsföretagens informationskyldighet (se t.ex. Självförtroende och förutsebarhet, Pensionsmyndigheten, 2014). En annan sak är frågan om finansiell kompetens. Undersökningar visar att en majoritet av befolkningen har svårt att förstå olika typer av beräkningar och att ta till sig finansiell information (se t.ex. Finansinspektionens promemoria, Hälften av konsumenterna saknar grundläggande finanskunskap, maj 2015). Ett ytterligare alternativ skulle kunna vara olika marknadslösningar inom ramen för självreglering. Försäkringsbranschen tog 2016 fram en branschrekommendation som är inriktad på hur flyttinformation ska utformas. Även försäkringsförmedlarbranschen arbetar med att ta fram en branschrekommendation kring flyttstandard. Av skäl som nämns ovan torde dock inte utökad information lösa problemet med otydliga avgiftsmodeller eller omotiverade avgifter.

Det bedöms inte finnas några alternativa lösningar när det gäller förslaget om att den skatterättsliga flyttregeln ska utökas och förtydligas och den ändrade kontrolluppgiftsskyldigheten.

10.7 Om förslagen inte genomförs

Om förslagen i denna lagrådsremiss inte genomförs kommer marknaden för de ifrågasvarande försäkringarna att fortsätta fungera bristfälligt, utan att de konstaterade problemen har åtgärdats.

Framför allt innebär det att den i dag gällande återköps- och flytträtten i praktiken inte kommer fungera effektivt. Förekomsten av inlösning av försäkringstagare kommer att fortsätta, vilket påverkar konkurrensen mellan försäkringsföretagen negativt. Det innebär vidare att försäkringsföretag även i fortsättningen kommer att kunna ta ut skönsmässigt beräknade avgifter, t.ex. sådana som utgår från återköpt eller flyttat sparkapital, långt efter det att kostnaden som avgiften är tänkt att täcka torde vara betald, vilket både Finansinspektionen och Konkurrensverket har ifrågasatt.

Vidare kommer avgifterna fortsatt att vara otydliga och resultera i att försäkringstagare inte har möjlighet att på förhand veta hur stor återköps- och flyttavgiften är. Möjligheten för individen att göra ett välinformerat val och att enkelt få en överblick över sitt sparande kommer i sådant fall att vara fortsatt begränsad.

När det gäller beskattningen av kapitalpensionsförsäkringar och försäkringar som tidigare har beskattats med premieskatt skulle de fortsatt riskera en förändrad beskattning vid överlåtelser mellan försäkringsgivare eller överföringar mellan olika enheter hos samma försäkringsgivare, vilket kan medföra att försäkringsföretag avstår från att t.ex. effektivisera verksamheten genom omstrukturering.

10.8 Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte medföra några fördelningspolitiska konsekvenser eller konsekvenser för miljön eller jämställdheten.

11 Författningskommentar

11.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:136) om ändring i lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel

3. Vid en överlåtelse av försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 till en ny försäkringsgivare eller en överföring av sådana försäkringsavtal från en enhet till en annan hos försäkringsgivaren ska 2 § första stycket 7 a och 9 § sjätte och sjunde styckena tillämpas på det överlåtna eller överförda avtalet om transaktionen sker efter den 31 december 2008.

I övergångsbestämmelsen regleras vad som ska gälla för försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 vid vissa överlåtelser eller överföringar. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Ändringen i *punkt 3* innebär att den andra meningen tas bort.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

2. För försäkringsavtal som har överlåtits till en annan försäkringsgivare eller har överförts från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet före ikraftträdandet gäller punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:136) om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel i den äldre lydelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Lagen träder i kraft den 1 januari 2020 (*första punkten*). Äldre bestämmelser gäller för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet (*andra punkten*). Om ett försäkringsavtal har överlåtits eller överförts före den 1 januari 2020 kommer således punkt 3 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:136) om ändring i lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel i den äldre lydelsen att tillämpas på försäkringsavtalet.

11.2 Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

58 kap.

18 § En pensionsförsäkring får återköpas trots bestämmelserna i detta kapitel, om det tekniska återköpsvärdet uppgår till högst ett prisbasbelopp. Ett sådant återköp ska avse hela pensionsförsäkringens värde.

I andra fall får Skatteverket medge återköp, om försäkringstagaren är på obestånd och genom ett återköp av hela eller en del av försäkringens värde kan få en varaktig lösning på sina ekonomiska problem eller om det i övrigt finns synnerliga skäl. Detta gäller dock endast om återköp får ske enligt försäkringsavtalet och försäkringstekniska riktlinjer.

Bestämmelserna i detta kapitel hindrar inte återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken eller 15 kap. 8 § försäkringsavtalslagen (2005:104) av försäkringstagarens tillgodohavande. De hindrar inte heller en överföring av hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar direkt till en annan pensionsförsäkring än som avses i 5 § om

– *försäkringarna har samma person som försäkrad, och*

– *utbetalning inte har påbörjats från den mottagande försäkringen.*

En överföring som uppfyller villkoren i tredje stycket ska inte anses som pension enligt 10 kap. 5 § första stycket 4 och inte heller som en betalning av premier för pensionsförsäkring.

I paragrafen regleras när en försäkring kan återköpas eller överföras till en annan försäkring utan beskattningsekvenser. Övervägandena finns i avsnitt 8.1.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att den s.k. flyttregeln förtydligas och utökas. Inledningsvis förtydligas att värdet i en eller flera pensionsförsäkringar får överföras till en annan pensionsförsäkring.

Kravet på att den mottagande försäkringen ska vara tecknad av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen slopas. Kravet att den nya försäkringen ska tecknas med samma person som försäkrad kvarstår och tas in i den *första strecksatsen*. Förslaget möjliggör exempelvis en överföring av värdet i kollektivavtalade tjänstepensionsförsäkringar som är tecknade av en arbetsgivare som har upphört till följd av en konkurs, i

den utsträckning det är möjligt för den som vill flytta försäkringen att disponera över en sådan överföring.

Flyttregeln utökas vidare genom att kravet på att den mottagande försäkringen ska vara nytecknad slopas. I stället ställs krav på att pensionsutbetalningar inte får ha påbörjats från den mottagande försäkringen (*andra strecksatsen*). Något krav på att överföring inte får ske från en försäkring som är under utbetalning ställs inte. Eftersom den mottagande försäkringen ska uppfylla samtliga kvalitativa villkor för en pensionsförsäkring kommer en ny utbetalningsperiod om minst fem år att löpa till följd av överföringen (jfr 11 och 14 §§).

Sista meningen i tredje stycket flyttas till ett nytt *fjärde stycke*.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i inkomstskattelagen

9. Lagen tillämpas i fråga om försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 och som överlåts till en annan försäkringsgivare eller överförs från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet, om överlåtelsen eller överföringen genomförs efter den 31 december 2008. Ett pensionsförsäkringsavtal ska efter en sådan överlåtelse eller överföring uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § från den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över.

I övergångsbestämmelsen regleras vad som ska gälla för försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 vid vissa överlåtelser eller överföringar. Övervägandena finns i avsnitt 8.3.

Ändringarna i *andra meningen* innebär att försäkringsavtal efter en överlåtelse till en annan försäkringsgivare eller överföring från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet inte längre ska anses ha ingåtts vid den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över. Ett pensionsförsäkringsavtal måste uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § efter en sådan överlåtelse eller överföring. Detta anges nu uttryckligen i bestämmelsen.

Ändringarna i *första meningen* är redaktionella och innebär ingen ändring i sak.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

2. Bestämmelserna i 58 kap. 18 § i den nya lydelsen tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019.

3. Vid överföring enligt 58 kap. 18 § tredje stycket *andra meningen* i den nya lydelsen till en pensionsförsäkring som har tecknats före den 2 februari 2007 ska det mottagande pensionsförsäkringsavtalet från överföringstidpunkten uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a §. För det mottagande pensionsförsäkringsavtalet gäller från överföringstidpunkten bestämmelserna i 58 kap. 19 a §.

4. För försäkringsavtal som har överlåtit till en annan försäkringsgivare eller har överförts från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet före ikraftträdandet gäller punkt 9 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229) i den äldre lydelsen.

Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Av *första punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 januari 2020.

Enligt *andra punkten* tillämpas bestämmelserna i 58 kap. 18 § i den nya lydelsen första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019. Det är den försäkrades beskattningsår som avses. Vid efterlevandepension är det förmånstagarens beskattningsår som avses.

Av *tredje punkten* framgår att vid överföring enligt 58 kap. 18 § tredje stycket andra meningen i den nya lydelsen till en pensionsförsäkring som tecknats före den 2 februari 2007 ska det mottagande pensionsförsäkringsavtalet från överföringstidpunkten uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a §. Bestämmelsen omfattar alla överföringar oavsett om värde förs över från en pensionsförsäkring som omfattas av villkoren i 58 kap. 16 a § eller inte. För det mottagande pensionsförsäkringsavtalet gäller från överföringstidpunkten bestämmelserna om avskattning i 58 kap. 19 a §. Det innebär t.ex. att om det mottagande avtalet inte uppfyller kravet i 58 kap. 16 a § kan det leda till avskattning av försäkringsvärdet enligt 58 kap. 19 a §.

Enligt *fjärde punkten* ska äldre bestämmelser fortfarande gälla för förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet. Om ett försäkringsavtal har överlåtits eller överförs före den 1 januari 2020 kommer således punkt 9 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i inkomstskattelagen i den äldre lydelsen att tillämpas på försäkringsavtalet.

11.3 Förslaget till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (2011:2043)

4 kap.

17 c § Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) får försäkringsföretaget ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar

1. direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköp eller överföringar, beräknade för försäkringar av samma slag, och

2. kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen.

Det ska inte anses finnas några kvarstående anskaffningskostnader enligt första stycket 2 tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om avgifter i samband med återköp eller överföring (flytt) avseende individuell personförsäkring. Bestämmelserna ersätter bestämmelserna i hittillsvarande 11 kap. 18 § andra stycket 2, 12 kap. 69 § andra stycket 2 och 13 kap. 23 § andra stycket 2. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Första stycket 1 omfattar direkta administrativa kostnader för försäkringsföretaget på grund av ett återköp eller en överföring. Sådana kostnader kan avse exempelvis lön för personal som arbetar med återköp och överföring, datakostnader och andra kostnader som har direkt samband med återköpet eller överföringen. Däremot omfattas inte indirekta kostnader, såsom kostnader för att möjliggöra ett återköp eller en överföring, informera försäkringstagarna i återköps- eller överföringsfrågor, kontrollera företagets rutiner i sådana sammanhang eller följa upp felaktigt hanterade återköp eller överföringar. Detta innebär att företaget måste

kunna separera de kostnader som är direkt hänförliga till den administrativa hanteringen av återköp eller överföring och utifrån dessa beräkna den genomsnittliga administrationskostnaden. Avgifterna ska således inte beräknas individuellt för tid och resurser som har använts för överföringen eller återköpet i det enskilda fallet. Att försäkringarna är av samma slag innebär att de ur kostnadssynpunkt bör behandlas enhetligt, eftersom kostnaderna för återköp eller överföring avviker från andra slag av försäkringar.

Avgifter för att täcka kvarstående anskaffningskostnader, enligt *punkt 2*, avser enbart sådana kostnader som har belastat den individuella försäkringen under avtalstiden, men som fortfarande kvarstår när försäkringen återköps eller överförs.

Av *andra stycket* följer att det ska anses att det inte finns någon kvarstående anskaffningskostnad efter tio år. Detta innebär att avgiften kommer att motsvara enbart den direkta administrativa kostnaden om återköpet eller överföringen inträffar tio år efter det att försäkringen tecknades.

I 18 § finns ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka kostnader som får beaktas vid beräkningen av de direkta kostnaderna för den administrativa hanteringen av återköp eller överföring.

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav på soliditet, likviditet och riskhantering som avses i 1 §,

2. vilken information enligt 2 § som ett försäkringsföretag ska lämna till försäkringstagarna, till andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar och till dem som erbjuds att teckna en försäkring i företaget,

3. vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav på god försäkringsstandard som avses i 3 §,

4. villkor för upplåning enligt 6 §, och

5. vilka kostnader som får beaktas vid beräkningen av de direkta kostnaderna för den administrativa hanteringen av återköp eller överföring enligt 17 c § första stycket 1.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

I *punkt 5*, som är ny, införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vilka direkta administrativa kostnader som ska få ingå i avgiftsuttaget.

11 kap.

18 § Ett livförsäkringsaktiebolag ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller i bolagsordningen.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring eller försäkringsbolagets ekonomiska situation.

12 kap.

69 § Ett ömsesidigt livförsäkringsbolag ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring eller försäkringsbolagets ekonomiska situation.

13 kap.

23 § En livförsäkringsförening ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller stadgarna.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring eller försäkringsföreningens ekonomiska situation.

Paragraferna innehåller den s.k. kontributionsprincipen samt bestämmelser om fördelning av återbäring och bestämmande av avgifter. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

I *andra stycket* anges hur återbäring och avgiftsuttag bör bestämmas vid återköp och överföring.

Ändringen innebär dels att hittillsvarande punktuppställning tas bort, dels att bestämmelsen i hittillsvarande punkt 2 tas bort och ersätts av bestämmelserna i 4 kap. 17 c §, se författningskommentaren till den paragrafen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

2. Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsföretaget, i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet,

a) bestämma avgifter på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen, men utan beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som har uppkommit i samband med att försäkringsavtalet ingicks, enligt 11 kap. 18 § andra stycket 2, 12 kap. 69 § andra stycket 2 eller 13 kap. 23 § andra stycket 2 i den äldre lydelsen, och

b) ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen enligt 4 kap. 17 c § första stycket 2 och andra stycket.

Övervägandena finns i avsnitt 9.1.

I *punkt 1* anges när lagen träder i kraft.

I *punkt 2* finns övergångsbestämmelser för avgifter vid återköp och överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen i fråga om försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007

och inte förnyats efter ikraftträdandet. I sådana fall ska försäkringsföretaget enligt *led a* bestämma avgifter på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen, men utan beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som har uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående, enligt 11 kap. 18 § andra stycket 2 samt motsvarande bestämmelser i 12 kap. 69 § och 13 kap. 23 § i den hittillsvarande lydelsen.

Försäkringsföretaget får enligt *led b* ta ut avgifter som högst uppgår till ett belopp som motsvarar kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen. Tio år efter det att försäkringsavtalet ingicks ska det anses att det inte finns någon kvarstående anskaffningskostnad, se författningskommentaren till 4 kap. 17 c §.

11.4 Förslaget till lag om ändring i skatteförfarandelagen (2011:1244)

22 kap.

9 § Kontrolluppgift ska lämnas om

1. sådan överföring av hela värdet i en pensionsförsäkring som avses i 58 kap. 18 § tredje stycket inkomstskattelagen (1999:1229), och

2. försäkringsgivares överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring till en annan försäkringsgivare eller till en annan del av försäkringsgivarens verksamhet.

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer av den försäkringsgivare som har överfört värdet i försäkringen eller överlåtit eller överfört försäkringen.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om det överlåtna eller överförda värdet *och den dag då överlåtelsen eller överföringen gjordes*. Kontrolluppgiften ska också innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för den försäkrade och den mottagande försäkringsgivaren *samt för pensionsförsäkringsavtalet hos den överlåtande eller överförande försäkringsgivaren och hos den mottagande försäkringsgivaren*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kontrolluppgiftsskyldighet vid överföring av hela värdet i en pensionsförsäkring och vid försäkringsgivarens överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

I *andra stycket* tas kontrolluppgiftsskyldigheten avseende juridiska personer bort. Ändringen innebär att kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer av den försäkringsgivare som har överfört värdet i försäkringen eller överlåtit eller överfört försäkringen. Detta innebär att kontrolluppgiften ska lämnas för den ersättningsberättigade som kan vara den försäkrade eller en förmånstagare vid efterlevandepension. Kontrolluppgiften ska liksom tidigare lämnas för både privata pensionsförsäkringar och tjänstepensionsförsäkringar.

I *tredje stycket* regleras vilka uppgifter som ska lämnas i kontrolluppgiften. Enligt 24 kap. 2 § ska aktuell kontrolluppgift ha kommit in till Skatteverket inom 30 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade. För att Skatteverket ska kunna kontrollera att kontrolluppgiften lämnas i rätt tid införs i stycket en

skyldighet att lämna uppgift om den dag då överlåtelsen eller överföringen gjordes.

Stycket kompletteras även med nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet hos den överlåtande eller överförande försäkringsgivaren och hos den mottagande försäkringsgivaren. Med nödvändiga identifikationsuppgifter avses försäkringsnummer eller motsvarande, jfr 5 kap. 9 § skatteförfarandeförordningen. Ändringen innebär också att kontrolluppgiften inte längre ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren.

Av 11 § följer att kontrolluppgiften också ska lämnas av utländska tjänstepensionsinstitut om sådana avtal om tjänstepension som är jämförbara med pensionsförsäkring.

10 § Kontrolluppgift ska lämnas om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning av en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 19 eller 19 a § inkomstskattelagen (1999:1229).

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av försäkringsgivare.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om den omständighet som medför eller kan medföra avskattning och det kapital som hänför sig till försäkringen när omständigheten inträffar. Kontrolluppgiften ska också innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för den försäkrade *och pensionsförsäkringsavtalet*.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att kontrolluppgift ska lämnas om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning av en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 19 eller 19 a § inkomstskattelagen. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Ändringen i *tredje stycket* innebär att kontrolluppgiften inte längre ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren. Kontrolluppgiften ska istället innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet. Med nödvändiga identifikationsuppgifter avses försäkringsnummer eller motsvarande (jfr författningskommentaren till 22 kap. 9 §).

Av 11 § följer att aktuell kontrolluppgift också ska lämnas av utländska tjänstepensionsinstitut om sådana avtal om tjänstepension som är jämförbara med pensionsförsäkring.

12 § Kontrolluppgift ska lämnas om sådan försäkring eller sådant avtal om tjänstepension som avses i 2 § första stycket 6–10 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Kontrolluppgift ska lämnas för juridiska personer och fysiska personer av försäkringsgivare och tjänstepensionsinstitut.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om kapitalunderlag för försäkringen respektive avtalet om tjänstepension beräknat enligt 3 a–3 c §§ lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Av kontrolluppgiften ska det framgå om försäkringen är en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring respektive om avtalet om tjänstepension är jämförbart med en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring. I fråga om en pensionsförsäkring och ett sådant avtal om tjänstepension som är jämförbart med en pensionsförsäkring ska kontrolluppgiften även innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för dessa.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att kontrolluppgift ska lämnas om sådan försäkring eller sådant avtal om tjänstepension som avses i 2 § första stycket 6–10 lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

I *fjärde stycket* anges att i fråga om en pensionsförsäkring och ett sådant avtal om tjänstepension som är jämförbart med en pensionsförsäkring ska kontrolluppgiften även innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för dessa. Med nödvändiga identifikationsuppgifter avses försäkringsnummer eller motsvarande (jfr författningskommentaren till 22 kap. 9 §). Övriga ändringar är redaktionella.

24 kap.

2 § Kontrolluppgift enligt 22 kap. 9–11 §§ ska ha kommit in till Skatteverket inom 30 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade.

I paragrafen anges när kontrolluppgift om pensionsförsäkringar och tjänstepensionsavtal enligt 22 kap. 9–11 §§ ska ha kommit in till Skatteverket. Ändringen innebär att tidsfristen för att lämna kontrolluppgifter till Skatteverket förlängs från 14 dagar till 30 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade. Övervägandena finns i avsnitt 8.2.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.
2. Lagen tillämpas första gången på uppgifter som avser beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019.

Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Av *första* och *andra punkten* framgår att lagen träder i kraft den 1 januari 2020 och tillämpas första gången på uppgifter som avser beskattningsår som börjar efter den 31 december 2019. Det är den försäkrades beskattningsår som avses. Vid efterlevandepension är det förmånstagarens beskattningsår som avses. Vad gäller tidpunkten för uppgiftslämnande enligt 24 kap. 2 § innebär bestämmelsen att kontrolluppgiften ska ha kommit in till Skatteverket inom 14 dagar, dvs. enligt hittillsvarande regler, om den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffar före den 31 december 2019.

Sammanfattning av Finansdepartementets promemoria En effektivare flytträtt av försäkrings sparande

I promemorian föreslås lagändringar som syftar till att effektivisera möjligheterna att återköpa och flytta livförsäkringar.

I syfte att effektivisera den lagstadgade flytträtten föreslås tydligare regler i försäkringsrörelselagen (2010:2043) om vilka avgifter som försäkringsföretaget får ta ut vid återköp och flytt. Det förtydligas att flyttavgiften får avse företagets direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller flytten, beräknade för försäkringar av samma slag. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer föreslås få meddela föreskrifter om vilka kostnader som ska anses som direkta och som därigenom får ingå i avgiftsuttaget. Vidare klargörs att företaget får ta ut avgifter för sådana kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller den avflyttande försäkringen. Det föreslås även att anskaffningskostnaden ska anses betald fem år efter avtalets ingående. Ändringarna i försäkringsrörelselagen berör sådana försäkringar som omfattas av den civilrättsliga återköps- eller flytträtten enligt försäkringsavtalslagen (2005:104), dvs. individuell personförsäkring med sparmoment. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018. Bestämmelsen om avgifter kopplade till kvarstående anskaffningskostnader ska även tillämpas på avtal som har tecknats före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet.

Det föreslås vidare att det i inkomstskattelagen (1999:1229) klargörs att hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar får flyttas till en annan pensionsförsäkring med samma person som försäkrad, utan några beskattningsekvivalenser. En sådan flytt ska även kunna ske under en pågående utbetalning av pension, men några pensionsutbetalningar får inte ha påbörjats från den mottagande försäkringen. Det nuvarande kravet på att den mottagande pensionsförsäkringen ska vara nytecknad föreslås slopas. Detsamma gäller kravet på att den mottagande försäkringen ska vara tecknad av försäkringstagaren i den ursprungliga försäkringen.

Dessutom föreslås vissa ändringar i skatteförfarandelagen (2011:1244) avseende kontrolluppgifter om pensionsförsäkringar. I promemorian föreslås bl.a. att vissa kontrolluppgifter ska innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringsavtalet och att kontrolluppgiften ska ha kommit in till Skatteverket inom 30 dagar, i stället för inom 14 dagar, från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade.

Ändringarna i inkomstskattelagen och skatteförfarandelagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2019.

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen
(1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 58 kap. 18 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

58 kap.

18 §²

En pensionsförsäkring får återköpas trots bestämmelserna i detta kapitel, om det tekniska återköpsvärdet uppgår till högst ett prisbasbelopp. Ett sådant återköp ska avse hela pensionsförsäkringens värde.

I andra fall får Skatteverket medge återköp, om försäkringstagaren är på obestånd och genom ett återköp av hela eller en del av försäkringens värde kan få en varaktig lösning på sina ekonomiska problem eller om det i övrigt finns synnerliga skäl. Detta gäller dock endast om återköp får ske enligt försäkringsavtalet och försäkringstekniska riktlinjer.

Bestämmelserna i detta kapitel hindrar inte återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken eller 15 kap. 8 § försäkringsavtalslagen (2005:104) av försäkringstagarens tillgodohavande. De hindrar inte heller en överföring av hela pensionsförsäkringens värde direkt till en annan pensionsförsäkring än som avses i 5 § om försäkringstagaren tecknar den i samband med överföringen hos samma eller annan försäkringsgivare med samma person som försäkrad. Överföringen ska i så fall inte anses som pension enligt 10 kap. 5 § första stycket 4 och inte heller som en betalning av premier för pensionsförsäkring.

Bestämmelserna i detta kapitel hindrar inte återbetalning enligt 13 kap. 4 § äktenskapsbalken eller 15 kap. 8 § försäkringsavtalslagen (2005:104) av försäkringstagarens tillgodohavande. De hindrar inte heller en överföring av hela värdet i en eller flera pensionsförsäkringar direkt till en annan pensionsförsäkring än som avses i 5 § om
– försäkringarna har samma person som försäkrad, och
– utbetalning inte har påbörjats från den mottagande försäkringen.

En överföring som uppfyller villkoren i tredje stycket ska inte anses som pension enligt 10 kap. 5 § första stycket 4 och inte heller som en betalning av premier för pensionsförsäkring.

¹ Lagen omtryckt 2004:803.

² Senaste lydelse 2015:775.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
2. Lagen tillämpas första gången för beskattningsår som börjar efter den 31 december 2018.

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (2010:2043), dels att 4 kap. 18 §, 11 kap. 18 §, 12 kap. 69 § och 13 kap. 23 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 4 kap. 17 c §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

17 c §

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) får försäkringsföretaget ta ut avgifter som högst uppgår till belopp som motsvarar

1. direkta kostnader för den administrativa hanteringen av återköpet eller överföringen, beräknade för försäkringar av samma slag, och

2. kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen.

Anskaffningskostnaden enligt första stycket 2 ska anses betald fem år efter avtalets ingående.

18 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav på soliditet, likviditet och riskhantering som avses i 1 §,

2. vilken information enligt 2 § som ett försäkringsföretag ska lämna till försäkringstagarna, till andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar och till dem som erbjuds att teckna en försäkring i företaget,

3. vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav på god försäkringsstandard som avses i 3 §, och

4. villkor för upplåning enligt 6 §.

3. vilka åtgärder som ett försäkringsföretag ska vidta för att uppfylla de krav på god försäkringsstandard som avses i 3 §,

4. villkor för upplåning enligt 6 §, och

5. vilka kostnader som får beaktas vid beräkningen av de direkta kostnaderna för den

¹ Senaste lydelse 2015:700.

11 kap.

18 §

Ett livförsäkringsaktiebolag ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller i bolagsordningen.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

b) försäkringsbolagets ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

1. det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

2. försäkringsbolagets ekonomiska situation.

12 kap.

69 §

Ett ömsesidigt livförsäkringsbolag ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller bolagsordningen.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

1. det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

b) försäkringsbolagets ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

2. försäkringsbolagets ekonomiska situation.

Bilaga 2

13 kap.

23 §

En livförsäkringsförening ska gottskriva återbäring till försäkringstagarna och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar med en fördelning som utgår från försäkringens bidrag till överskottet, om inte annat följer av bestämmelser i försäkringsavtalet eller stadgarna.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska

1. rätten till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

a) det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

b) försäkringsföreningens ekonomiska situation, och

2. avgifter bestämmas på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen och med beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående.

Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska rätten

till återbäring bestämmas enligt samma fördelning och principer som skulle ha gällt för försäkringsfall, om inte en avvikelse är försvarlig med hänsyn till

1. det kvarvarande försäkringstagarkollektivets rätt till återbäring, eller

2. försäkringsföreningens ekonomiska situation.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2018.

2. Vid återköp eller överföring enligt 11 kap. 5 § försäkringsavtalslagen (2005:104) ska försäkringsföretaget, beträffande försäkringsavtal som har ingåtts före ikraftträdandet, men efter den 30 juni 2007 och inte förnyats efter ikraftträdandet,

a) bestämma avgifter på grundval av de kostnader som belöper på återköpet eller överföringen, men utan beaktande av den fordran som kvarstår mot försäkringstagaren för kostnader som har uppkommit i samband med försäkringsavtalets ingående, enligt äldre lydelse av 11 kap.

18 § andra stycket 2, 12 kap. 69 § andra stycket 2 eller 13 kap. 23 § andra stycket 2, och

b) ta ut avgifter som högst uppgår till belopp som motsvarar kvarstående anskaffningskostnader som är direkt hänförliga till den återköpta eller överförda försäkringen enligt 4 kap. 17 c § första stycket 2 och andra stycket.

Härigenom föreskrivs att 22 kap. 9, 10 och 12 §§ och 24 kap. 2 § skatteförfarandelagen (2011:1244) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

22 kap.

9 §

Kontrolluppgift ska lämnas om

1. sådan överföring av hela värdet i en pensionsförsäkring som avses i 58 kap. 18 § tredje stycket inkomstskattelagen (1999:1229), och

2. försäkringsgivares överlåtelse eller överföring av en pensionsförsäkring till en annan försäkringsgivare eller till en annan del av försäkringsgivarens verksamhet.

Kontrolluppgift ska lämnas för *juridiska personer och* fysiska personer av den försäkringsgivare som har överfört värdet i försäkringen eller överlåtit eller överfört försäkringen.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om det överlåtna eller överförda värdet. Kontrolluppgiften ska också innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för *försäkringstagaren*, den försäkrade och den mottagande försäkringsgivaren.

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer av den försäkringsgivare som har överfört värdet i försäkringen eller överlåtit eller överfört försäkringen.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om det överlåtna eller överförda värdet *och den dag då överlåtelser eller överföringen gjordes*. Kontrolluppgiften ska också innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för den försäkrade och den mottagande försäkringsgivaren *samt för pensionsförsäkringsavtalet hos den överlåtande eller överförande försäkringsgivaren och hos den mottagande försäkringsgivaren*.

10 §

Kontrolluppgift ska lämnas om omständigheter som medför eller kan medföra avskattning av en pensionsförsäkring enligt 58 kap. 19 eller 19 a § inkomstskattelagen (1999:1229).

Kontrolluppgift ska lämnas för fysiska personer och dödsbon av försäkringsgivare.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om den omständighet som medför eller kan medföra avskattning och det kapital som hänför sig till försäkringen när omständigheten inträffar. Kontrolluppgiften ska också innehålla

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om den omständighet som medför eller kan medföra avskattning och det kapital som hänför sig till försäkringen när omständigheten inträffar. Kontrolluppgiften ska också innehålla

nödvändiga identifikationsuppgifter för försäkringstagaren och den försäkrade.

nödvändiga identifikationsuppgifter för den försäkrade och försäkringsavtalet.

12 §¹

Kontrolluppgift ska lämnas om sådan försäkring eller sådant avtal om tjänstepension som avses i 2 § första stycket 6–10 lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Kontrolluppgift ska lämnas för juridiska personer och fysiska personer av försäkringsgivare och tjänstepensionsinstitut.

I kontrolluppgiften ska uppgift lämnas om kapitalunderlag för försäkringen respektive avtalet om tjänstepension beräknat enligt 3 a–3 c §§ lagen om avkastningsskatt på pensionsmedel.

Kontrolluppgiften ska också innehålla uppgift om huruvida

1. försäkringen är en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring, eller
2. avtalet om tjänstepension är jämförbart med en pensionsförsäkring eller en kapitalförsäkring.

Kontrolluppgift som avser en pensionsförsäkring eller ett sådant avtal om tjänstepension som är jämförbart med en pensionsförsäkring ska också innehålla nödvändiga identifikationsuppgifter för pensionsförsäkringsavtalet respektive avtalet om tjänstepension.

24 kap.

2 §

Kontrolluppgift enligt 22 kap. 9–11 §§ ska ha kommit in till Skatteverket inom 14 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade.

Kontrolluppgift enligt 22 kap. 9–11 §§ ska ha kommit in till Skatteverket inom 30 dagar från den dag då den omständighet som utlöste kontrolluppgiftsskyldigheten inträffade.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2019.
2. Lagen tillämpas första gången på uppgifter som avser beskattningsår som börjar efter den 31 december 2018.

Förteckning över remissinstanserna beträffande Finansdepartementets promemoria

Bilaga 3

Följande remissinstanser har lämnat synpunkter: Kammarrätten i Stockholm, Konsumentverket, Pensionsmyndigheten, Statens tjänstepensionsverk (SPV), Finansinspektionen, Skatteverket, Konkurrensverket, Arbetsgivarverket, Svensk Försäkring, Svenska Aktuarieföreningen, Svenska Bankföreningen, Svenskt Näringsliv, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Tjänstemännens Centralorganisation, Fondbolagens förening, Försäkringsjuridiska föreningen, Landsorganisationen i Sverige, Regelrådet, Avanza Pension, Brummer Life Försäkringsaktiebolag, Collectum, Fora AB och Max Matthiessen AB.

Därutöver har yttrande inkommit från Lärarnas Riksförbund, ProSkandia, Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR), Sparbankernas Riksförbund, Handelsbanken Liv, Svenska försäkringsförmedlars förening (SFM), Skandia och Folksam.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Sveriges riksbank, Svea hovrätt, Kronofogdemyndigheten, Min Pension, Svenska Fondhandlareföreningen, Finansbolagens förening, Finansförbundet, FAR, Företagarna, Konsumenternas Bank- och Finansbyrå, Konsumenternas Försäkringsbyrå, Privat-tjänstemannakartellen (PTK), Näringslivets regelnämnd, Sveriges Kommuner och Landsting, Nordnet, Sveriges konsumenter och Söderberg & Partner AB.

Sammanfattning av Skatteverkets promemoria Skattskyldighet till avkastningsskatt i samband med vissa överlåtelser och överföringar av försäkringsavtal

I promemorian lämnas förslag till ändring av övergångsbestämmelser till ändringar i inkomstskattelagen (1999:1229) och lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel. Ändringarna syftar till att förhindra att beskattningen med avkastningsskatt förändras i samband med överlåtelse eller överföring av vissa försäkringsavtal som ingåtts före den 2 februari 2007. Enligt dagens regler gäller att s.k. kapitalpensionsförsäkringar som tecknats före den 2 februari 2007 och försäkringar som tidigare beskattats med premieskatt som tecknats före den 1 januari 1997 beskattas lägre än om de vanliga reglerna för avkastningsskatt hade gällt. Dessa förmåner kan dock med dagens regler gå förlorade om de berörda försäkringsavtalen t.ex. ingår i en beståndsoverlåtelse, eftersom reglerna anger att försäkringsavtalen efter en sådan överlåtelse eller överföring ska anses ha ingåtts i samband med att de överlåts eller förs över. Genom att försäkringsavtalen ska anses ha ingåtts vid tidpunkten för beståndsoverlåtelserna kommer de nämligen inte längre att uppfylla kraven på att vara tecknade före den 2 februari 2007 respektive den 1 januari 1997. För att undvika denna effekt föreslås att bestämmelserna i de aktuella övergångsbestämmelserna ska ändras så att försäkringsavtal inte ska anses ha ingåtts i samband med överlåtelse eller överföring.

Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs i fråga om inkomstskattelagen (1999:1229)¹ att punkt 9 i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:134) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

9.² Lagen tillämpas i fråga om *överlåtelse av ett försäkringsavtal* som tecknats före den 2 februari 2007 till en annan försäkringsgivare eller *överföring av ett sådant försäkringsavtal* från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet, om överlåtelsen eller överföringen genomförs efter den 31 december 2008. *Försäkringsavtalet ska efter en sådan överlåtelse eller överföring anses ha ingåtts vid den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över. Försäkringsavtalet ska från den tidpunkten uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a §.*

Föreslagen lydelse

9. Lagen tillämpas i fråga om försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 *och som överlåts till en annan försäkringsgivare eller överförs från en enhet hos försäkringsgivaren till en annan enhet, om överlåtelsen eller överföringen genomförs efter den 31 december 2008. Ett pensionsförsäkringsavtal ska efter en sådan överlåtelse eller överföring uppfylla villkoren i 58 kap. 16 a § från den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över.*

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.

2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för försäkringsavtal som överlåts eller överförs före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2008:134.

Förslag till lag om ändring i lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1990:661) om avkastningsskatt på pensionsmedel att punkt 3 i övergångsbestämmelserna till lagen (2008:136) om ändring i nämnda lag ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

3.¹ Vid en överlåtelse av försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 till en ny försäkringsgivare eller en överföring av sådana försäkringsavtal från en enhet till en annan hos försäkringsgivaren ska 2 § första stycket 7 a och 9 § sjätte och sjunde styckena tillämpas på det överlåtna eller överförda avtalet om transaktionen sker efter den 31 december 2008. *I sådana fall ska försäkringsavtalet anses ha ingåtts vid den tidpunkt då ansvaret för försäkringen övergår på den nya försäkringsgivaren respektive när försäkringen förts över.*

Föreslagen lydelse

3. Vid en överlåtelse av försäkringsavtal som tecknats före den 2 februari 2007 till en ny försäkringsgivare eller en överföring av sådana försäkringsavtal från en enhet till en annan hos försäkringsgivaren ska 2 § första stycket 7 a och 9 § sjätte och sjunde styckena tillämpas på det överlåtna eller överförda avtalet om transaktionen sker efter den 31 december 2008.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2015.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för försäkringsavtal som överlåts eller överförs före ikraftträdandet.

Förteckning över remissinstanserna beträffande Skatteverkets promemoria

Bilaga 6

Efter remiss har yttranden kommit in från Folksam, Förvaltningsrätten i Stockholm, Juridiska fakulteten vid Stockholms universitet, Skandia, Sparbankernas Riksförbund, Svensk Försäkring och Svenska Bankföreningen.

Finansinspektionen, Försäkringsjuridiska föreningen, Regelrådet och Utländska Försäkringsbolags Förening har fått tillfälle att yttra sig men har inte svarat eller avstått från att lämna några synpunkter.